
IOAN BÂCA
ARHITECTURĂ ȘI TURISM
ARGONAUT

Seria:
• Terra •

Descrierea CIP a Biblitecii Naţionale a României
BÂCA, Ioan
Arhitectură şi turism / Ioan Bâca. – Cluj-Napoca : Argonaut, 2014. – 236 p. ; 24 cm.
ISBN 978-973-109-520-2

338.48:72

Editura ARGONAUT
Str. Ciucaş, nr.5/15
Cluj-Napoca
Fax: 0264-425626
0740-139984
editura_argonaut@yahoo.com
w.w.w.editura-argonaut.ro

Consilier editorial atestat : Emil POP

Editură acreditată C.N.C.S.I.S. / C.N.C.S. din anul 2002

IOAN BÂCA

ARHITECTURĂ ȘI TURISM

Motto:

Less is more
Ludwig Mies van der Rohe

Coperta 1
Columna lui Traian și Biserica Santissimo Nome di Maria al Foro Traiano din Roma
(sursa: Ioan Bâca)
Coperta 2
Cabana şi stânca Piatra Singuratică din Munţii Hăşmaşului
(sursa www.geo-encyclopedia.blogspot.com/2011_05_29_archive.html)

CUPRINS

INTRODUCERE

Prezenta lucrare se adresează studenților de la Facultatea de Geografie, specializarea Geografia Turismului, care parcurg în anul II cursul Arhitectura în turism, dar și planificatorilor, autorităților cu responsabilități în turism și amenajarea teritoriului, prestatorilor de servicii turistice, turiștilor sau tuturor celor care doresc să cunoască legăturile dintre arhitectură și turism.

Cartea este structurată pe mai multe capitole care sunt expuse într-o succesiune logică, şi, prin conţinutul lor, au rolul de a forma o serie de deprinderi şi abilităţi legate de abordarea relaţiei dintre arhitectură, ca ştiinţă implicată în amenajarea spaţiului, şi turism, ca activitate de valorificare a resurselor atractive dintr-o anumită regiune.

De-a lungul timpului arhitectura a slujit fidel societatea, pentru faptul că a răspuns, prin mijloace specifice, necesităţilor unei anumite epoci, iar arhitectul a avut, astfel, posibilitatea să creeze temple, palate şi catedrale, teatre, pieţe publice și drumuri, grădini și parcuri, locuinţe şi ansambluri urbane. Toate acestea sunt astăzi obiective turistice care atrag numeroși vizitatori, făcând parte din zestrea culturală a unei țări sau regiuni.

Clădirile trebuie să facă parte din mediul ambiant și trebuie să satisfacă nevoile noastre în corelație cu natura, fără a aduce prejudicii estetice, structurale și funcționale locurilor în care au fost ridicate. Este necesar să existe un raport între armonios diferitele construcții și modul de viață al oamenilor.

În zilele noastre, arhitectura este chemată, în continuare, pentru realizarea unor amenajări durabile, atât pentru societate, cât și pentru turism, în deplină concordanță cu specificul natural și cultural al unei regiuni.

Contribuția arhitecturii la desfășurarea activităților turistice poate fi rezumată în următoarele aspecte:

-realizarea unor construcţii pentru turişti, care să permită cazarea, alimentația, agrementul, informarea, etc.;

-sistematizarea unor zone în teritoriu și valorificarea judicioasă a resurselor naturale și culturale;

-valorificarea cadrului natural și istoric;

-integrarea patrimoniului arhitectural existent în circuitele turistice regionale, naționale și internaționale;

-conceperea şi amenajarea unor mijloace de transport: vagoane cuşete sau restaurant, nave, autocare, rulote, telecabine, etc.;

-realizarea de mobilier, decoraţii şi amenajări pentru crearea unei ambianţe primitoare, în concordanță cu specificul zonelor turistice;
-cercetare şi prognoză în relaţie nemijlocită cu specialiştii şi autoritățile, în vederea elaborării unor strategii și programe de amenajare şi reamenajare a teritoriului în spiritul unei dezvoltări durabile a activităţilor turistice;
-protecția și conservarea patrimoniului natural și construit al omenirii.

Toate aceste acțiuni nu pot fi realizate însă doar de arhitecți. Alături de ei, pentru a se realiza o amenajare durabilă a teritoriului, trebuie să intervină şi alţi specialişti: economişti, geografi, geologi, biologi, ecologi, etnologi, psihologi, silvicultori, etc.

În creația arhitecturală trebuie să se regăsească demnitatea, libertatea și idealurile omului. În acest sens, putem vorbi de o arhitectură umanistă, bazată pe următoarele principii:
-intensificarea prin estetică a bucuriei de viață;
-transmiterea aspirațiilor omului;
-asigurarea ordinii pentru desfășurarea activităților specifice vieții moderne;
-stabilirea unei legături directe între structura construcțiilor și scopul cărora le sunt destinate;
-respectarea progreselor tehnice în vederea protejării și conservării mediului înconjurător;
-stabilirea unor raporturi de intimitate între om și mediul înconjurător.

Urbanizarea a determinat minimizarea spațiului destinat vieții de zi cu zi și a indus limitarea satisfacerii nevoilor umane. Prin urmare, locuitorii orașelor s-au hotărât să le părăsească și să se întoarcă la natură și la mediul rural. Astfel, în arealele cu obiective atractive naturale și culturale au apărut numeroase structuri turistice, mai mult sau mai puțin inspirate, iar spațiul geografic a fost remodelat șli suprasolicitat.

Intervenţia omului asupra mediului înconjurător, în vederea amplasării unui obiectiv arhitectural (casă de vacanță, cabană, pensiune) sau pentru a efectua diferite lucrări de amenajare turistică (trasee turistice, pârtii de schi, locuri de popas, campinguri, etc.) poate avea consecințe neprevăzute, de aceea, înaintea emiterii acordului sau autorizaţiei de mediu (pentru planurile de urbanism şi amenajare a teritoriului), este necesară realizarea unor studii de impact.

Obiectivele unor asemenea studii au în vedere stabilirea:
-modului de amplasare a obiectivului în mediu, de încadrare în planurile şi schemele de amenajare, de valorificare a resurselor existente în zonă;

-modificărilor posibile, pozitive sau negative, ce pot interveni în calitatea factorilor de mediu prin promovarea unui proiect sau unei activităţi;
-nivelului de afectare a factorilor de mediu, a sănătăţii populaţiei şi a riscului declanşării unor accidente sau avarii cu impact major asupra mediului;
-posibilităţii de acceptare sau nu a unui proiect sau unei activităţi.

Având în vedere aceste considerente, actorii din domeniul urbanismului, amenajării teritoriului și turism vor avea posibilitatea de a se implica în activităţile de evaluare şi valorificare a patrimoniului arhitectural, în proiecte de amenajare a teritoriului în scop turistic şi în gestionarea, protecţia şi conservarea resurselor turistice.

CE ESTE ARHITECTURA?

Arhitectura este ştiinţa şi arta de a proiecta şi construi clădiri, grădini, pieţe sau monumente, potrivit anumitor proporţii şi reguli determinate de caracterul şi de destinaţia acestora.[1]

Conceptul provine de la termenii ***architectus*** (lat.) şi ***architekton*** (gr.), care înseamnă ***constructor***.

Arhitectura este forma cea mai cuprinzătoare de organizare a spaţiului, având funcţii cognitive (de cunoaştere), ontologice (legate de existenţa omului) şi artistice (estetice), deoarece, cu elemente reale și utile, crează şi compune imagini plastice, nonfigurative, de esenţă abstractă, fără să imite natura, dar în armonie cu aceasta.

După Vitruviu[2], arhitectura trebuie să răspundă la trei condiţii:

-condiţia de utilizare (utilitas);

-condiţia de rezistenţă fizică (firmitas);

-condiţia de frumuseţe (venustas).

Ca ştiinţă şi artă, arhitectura are mai multe subramuri, după cum urmează:

-arhitectura civilă, care se ocupă cu edificarea clădirilor, ansamblurilor de clădiri, podurilor, monumentelor, pieţelor, etc.;

-arhitectura militară, care este ştiinţa şi arta de a construi fortificaţii (şanţuri, locaşuri de tragere, valuri de apărare, cazemate, etc.);

-arhitectura navală, care construieşte porturi;

-arhitectura peisageră, care este ştiinţa şi arta de a interveni asupra peisajului, a mediului urban sau a spaţiilor fizice locuite de om, în scopul modelării şi remodelării acestora pentru obţinerea unui spaţiu cu valenţe estetice şi funcţionale.

Arhitectura este o carte de vizită a unei regiuni, care oglindește viaţa materială şi culturală a unor popoare, mentalităţile şi concepţiile privind relația omului cu mediul său de viață și condițiile istorice în care a evoluat, precum și capacitatea de creaţie a acestuia.

Pentru turism, creaţiile arhitecturale reprezintă resurse atractive, care susţin activităţile cultural-recreative, dar, în acelaşi timp, arhitectura este responabilă de edificarea structurilor de primire turistice (dotări pentru cazare, alimentaţie şi agrement) şi de modelarea spaţiului geografic, pentru ca acesta să dobândească funcţiuni adecvate şi să devină mai atractiv şi mai accesibil pentru vizitatori.

---

[1]Dicţionarul General al Limbii Române, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1987

[2]Marcus Vitruvius Pollio (n. 80-70 î. Hr. - d. 15 sau 23 d.Hr.) a fost arhitect, inginer şi scriitor roman

Prin urmare, se poate vorbi de o arhitectură turistică, de creaţii arhitecturale turistice sau de creații arhitecturale pentru turism, caracterizate prin elemente specifice, sub aspect stilistic, structural, funcţional şi estetic (vile, pensiuni, case de vacanţă, cabane, hoteluri, moteluri, parcuri tematice, peisaje turistice, etc.).

ISTORIA ARHITECTURII

A)Perioada neolitică

Neoliticul sau epoca pietrei lustruite, termen inventat în anul 1865 de istoricul John Lubbock, este o perioadă din istoria omenirii, datată după Sistemul cronologic ASPRO între 10 200 î.e.n. și 4500-2000 î.e.n.

Perioada neolitică urmează mezoliticului și precede epoca metalelor (cupru), fiind penultima epocă a preistoriei și cea mai scurtă. Dintre caracteristicile acesteia se pot aminti: folosirea uneltelor de piatră șlefuită, sedentarizarea populației, apariția agriculturii primitive, creșterii vitelor și practicarea olăritului (fig.1).

Fig.1-Complexe culturale neolitice în Europa-cca 3500 î.e.n.
(sursa: http://en.wikipedia.org/wiki/Neolithic)

Sedentarizarea populațiilor și apariția unor așezări stabile a determinat apariția primelor manifestări în domeniul arhitecturii, reprezentate prin locuințe și monumente din piatră sau ansambluri megalitice.

Locuințele erau construite din lemn, paie, stuf și piatră, aveau planuri patrulatere sau ovale, fiind amplasate pe locuri apărate de întărituri naturale, la marginea pădurilor sau pe cursul apelor (locuințe lacustre) (fig.2).

Fig.2-Locuință din perioada neolitica, reconstituită la Tuzla-Bosnia și Herzegovina
(sursa: http://istoria-artei.blogspot.ro/2009/09/epoca-pietrei-perioada-neolitica.html)

Monumentele de piatră, ridicate în scop funerar sau de cult, erau reprezentate prin menhire și dolmene.

Menhirele (men=piatră, hir=mare în limba celtă) sunt construcții formate din blocuri mari de piatră dintr-o singură bucată, fixate în pământ, liniar, sub forma unor aliniamente dispuse, uneori, pe câțiva kilometri (ex. aliniamentul de la Carnac, din nordul Franței, cu o lungime de 3 km) (fig.3), sau circular, când se numeau cromlehuri (ex. ansamblul megalitic de la Stonehenge din Wiltshire, Anglia) (fig.4).

Dolmenele (tol=masă, men=piatră în limba bretonă), ca edificii megalitice, sunt de două feluri:

-simple, formate din două sau mai multe pietre mari, peste care este așezata o lespede lată care acoperă o cameră sepulcrală (fig.5);

-complexe, sub forma unor galerii (alei acoperite), formate din blocuri mari de piatră, acoperite cu lespezi, dispuse pe zeci de metri (ex. ansamblul megalitic de la Antequera-Andaluzia, Spania) (fig. 6).

Fig.3-Menhirele de la Ménec-Carnac, departamentul Morbihan din Bretagne
(sursa: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:4730.1099_Menhire,)

Fig.4-Cromlehul de la Stonehenge
(sursa: http://cefire.edu.gva.es/mod/folder/view.php?id=176482)

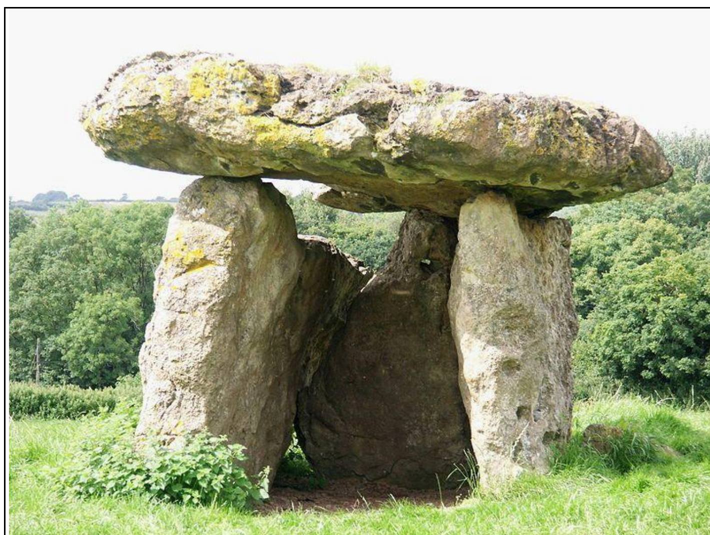

Fig.5-Dolmenul St. Lythans din Wales-Marea Britanie
(sursa: http://istoria-artei.blogspot.ro/2009/09/epoca-pietrei-perioada-neolitica.html)

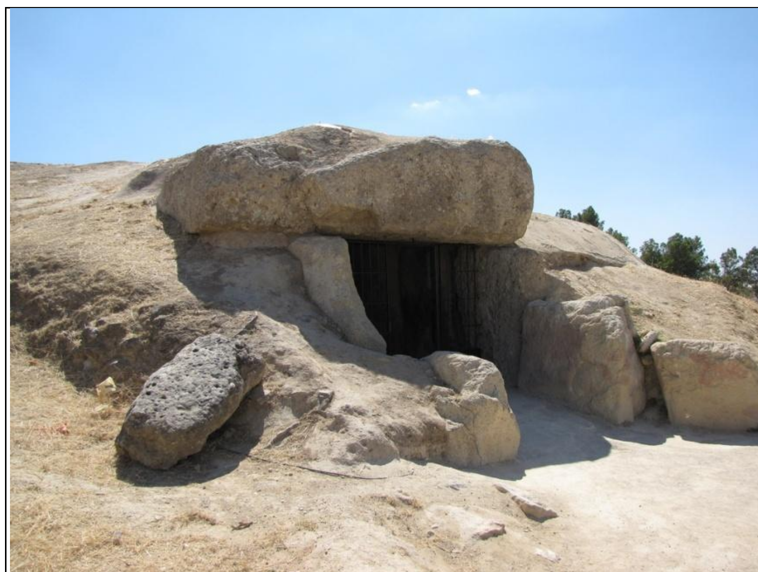

Fig.6-Intrarea în dolmenul din Menga-Antequera, Spania
(sursa: http://www.des-conecta.es/blog/2013/04/)

Dolmenele sunt considerate morminte monumentale, răspândite în Rusia, Asia și în Europa de vest și nord-vest, ridicate adesea în vederea înhumărilor colective, mai ales a unor persoane importante. Construcții megalitice de tip menhir și dolmen pot fi întâlnite și în America de Sud (Columbia, Argentina), Asia (Orientul Mijlociu, India, Coreea) și Africa (Somalia, Tunisia).

Ca studiu de caz, se poate lua arhitectura neolitică de pe teritoriul Franței, care era reprezentată de case mari, rectangulare, putând atinge 8/40 m (Cuiry-les-Chaudardes, Chaumony), structuri megalitice pe coastele atlantice (dolmene, menhire), colibe circulare și clădiri mari de formă ovală.

B)Perioada antică

Prin "antichitate" înţelegem perioada care se întinde de la sfârşitul neoliticului (4500 ani î.e.n) până la începutul Evului Mediu (secolul V). Odată cu apariţia şi dezvoltarea primelor orașe (Ierihon, Byblos, Alep, Damasc în Orientul Mijlociu; Ur, Uruk, Kish, Lagash, Nippur, Eridu în Mesopotamia; Memphis, Helipolis, Teba în Valea Nilului) se trece la crearea unei arte monumentale, care va lua amploare în perioada următoare, odată cu constituirea statelor şi imperiilor.

În acest context istoric, arhitectura evoluează de la construcţiile de mari dimensiuni mesopotamo-egiptene (temple, piramide), la eleganţa coloanelor greceşti. Ulterior, Roma va prelua această moştenire arhitecturală, oscilând între grandoare şi lipsă de măsură, fapt datorat statutului său de putere în lumea mediteraneană.

Sub aspect tehnico-funcțional se poate remarca o trecere de la căutarea armoniei în proporţii și de la folosirea marmurei fără ciment (în stilul grecesc), la căutarea forţei, a efectelor luxuriante şi a utilului, precum și la folosirea mortarului cu parament din piatră (în stilul roman).

În funcție de particularitățile geografico-istorice și culturale, în cadrul acestei perioade se pot delimita mai multe tipuri de arhitectură, cum ar fi: arhitectura egipteană, mesopotamiană, cretano-miceniană, grecească, romană şi paleocreştină.

a)Arhitectura egipteană

În Egiptul antic, arhitectura este opera unei victorii asupra morții și forțelor haosului, asigurând, alături de sculptură și pictură, perenitatea existenței (fig.7).

Fig.7-Imperiul Egiptean între secolele XIII-XV î.e.n.
(sursa: http://media1.mweb.co.za/iziko/sh/resources/ egypt/history_new_kingdom.htm)

Programul arhitectural curpinde:
1)***casele zeilor sau templele***, de la Karnak (Templele lui Sesostris I; Seti I, II; Ramses II, Ramses III, Ramses IV, Tutmosis I, Amenofis III), Luxor, Memfis, Herakleopolis, Napata, Kawa, Amarah-vest, Buhen, Abu Simbel (fig. 8,9);
2)***templele funerare sau palatele de milenii de ani***, de la Abydos (Seti I, Ramses II), Medinet Habu (Ramses III);
3)***morminte și piramide*** (fig. 10).

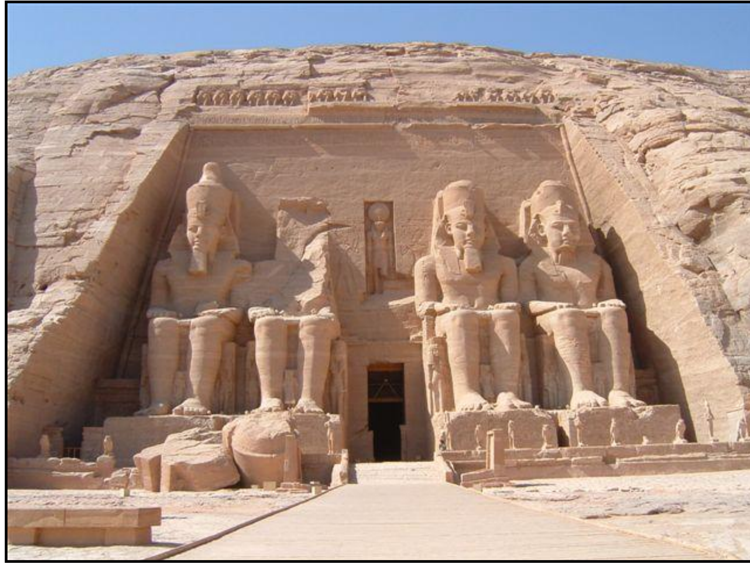

Fig.8-Templul lui Ramses al II-lea de la Abu Simbel
(sursa www.descopera.ro/cultura/5083596-cel-mai-mare-faraon-al-egiptului-antic)

Fig.9-Templul de la Luxor
(sursa www. worldgreatestsites.com/ancient-thebes_egypt.htm)

Fig.10-Piramidele lui Keops, Kefren şi Mikerinos (Giseh, Egipt)
(sursa: /keralaarticles.blogspot.com/2007/07/pyramids-of-giza.html)

b)Arhitectura mesopotamiană

Mesopotamia (teritoriul dintre două râuri, în limba greacă) reprezenta în antichitate regiunea cuprinsă între fluviile Tigru şi Eufrat, de pe teritoriul actual al Iracului.

Mulți istorici consideră că această regiune ar fi locul de unde au pornit toate civilizaţiile lumii. Alături de Levant, aceasta făcea parte din Cornul Abundenței sau din Semiluna Fertilă, o adevărată grădină a Edenului, unde au apărut primele civilizații umane și s-a inventat scrisul și roata (fig.11,12).[3]

[3] http://ro.wikipedia.org/wiki/Cornul_abundenței; http://www.ancient.eu.com/Mesopotamia/; http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/10-lucruri-stiut-mesopotamia-antica

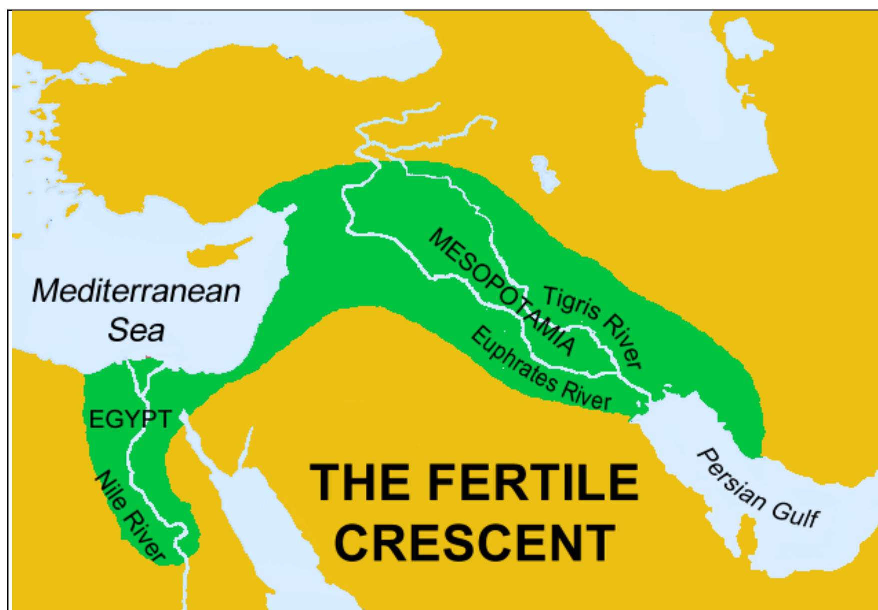

Fig.11-Cornul Abundenței sau Semiluna Fertilă
(sursa: http://www.mrdowling.com/603mesopotamia.html)

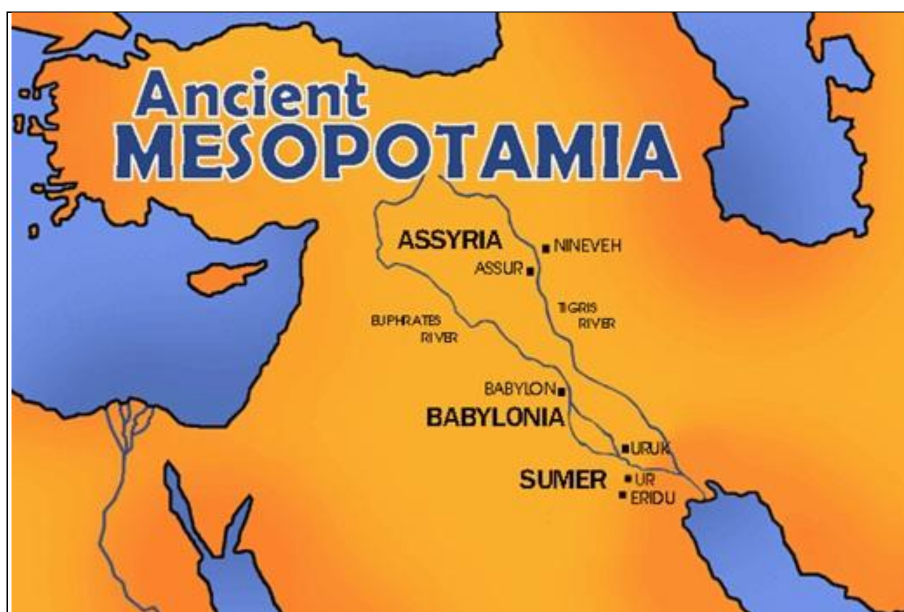

Fig.12-Mesopotamia
(sursa: http://mesopotamia.mrdonn.org/geography.html)

Materialele de construcție folosite erau piatra, argila, papura și trestia, iar creaţiile arhitecturale au evoluat în strânsă legătură cu religia politeistă şi cu puterea regală, fiind repartizate pe patru perioade istorice, în funcție de apariția regatelor şi civilizaţiilor sumeriene, akkadiene, babiloniene și asiriene, după cum urmează:

1)arhitectura sumero-akkadiană

Se dezvoltă în oraşele Ur, Uruk, Akkad şi Lagash, începând cu mileniul V î.e.n. Cel mai important tip de construcţie este palatul-fortăreaţă, în cadrul căruia se regăsea templul şi ziguratul (turn în şapte trepte, piramidă în trepte) (fig.13).

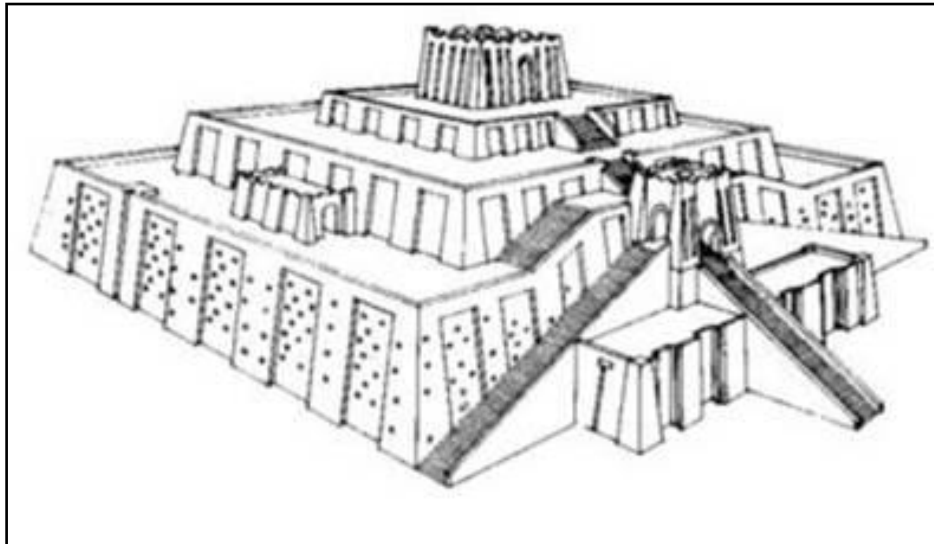

Fig.13-Ziguratul din Ur (reconstituire)
(sursa www.ro.wikipedia.org/wiki/Sumer)

2)arhitectura babiloniană

Se impune începând cu mileniul II. î.e.n., când Babilonul devine cel mai puternic centru comercial şi militar din Mesopotamia (fig.14).

Cea mai importantă construcţie este palatul-fortăreaţă, bogat decorat cu cărămizi smălţuite policrome, sau cu reliefuri din cărămizi smălţuite (fig.15), alături de care pot fi amintite grădinile suspendate ale Semiramidei (fig.16) şi Templul lui Marduk (Turnul Babilonului sau Turnul lui Babel) (fig.17).

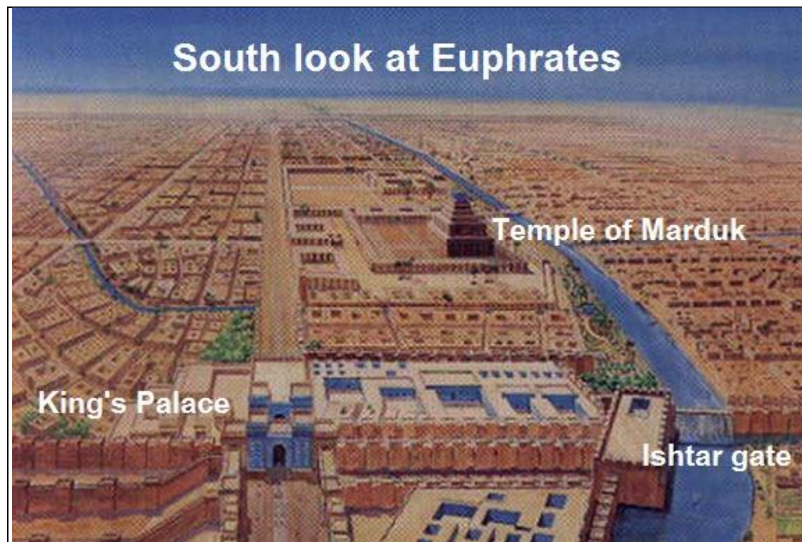

Fig.14-Orașul-cetate Babilon-reconstituire
(sursa: http://restoration.windowsofheavenpublishing.com/3-prophecies-no-man-can-abrogate/)

Fig.15-Poarta zeiței Iștar-reconstituire
(sursa: http://www.magnoliabox.com/art/199744/The_Ishtar_Gate_at_Babylon)

Fig.16-Grădinile suspendate din Babilon-reconstituire
(sursa: http://ancientworldwonders.com/12-facts-about-the-hanging-gardens-of-babylon.html)

Fig.17-Turnul lui Babel (reconstituire după Pieter Breughel cel Bătrân, 1563)
(sursa www.ivarhagendoorn.com/blog/2009/02/26/of-skyscrapers-as-early-indicators-of-economic-downturn)

3)arhitectura assiriană

Înfloreşte în oraşele mari, Assur şi Ninive, conţinând influenţe sumero-akkadiene şi babiloniene, atât în ceea ce privește materialele de construcție, cât și programul arhitectural (fig.18). Cea mai reprezentativă construcţie assiriană este palatul, ridicat pe terase artificiale, în cadrul căruia se află ziguratul (etaje suprapuse, terase, scări monumentale).

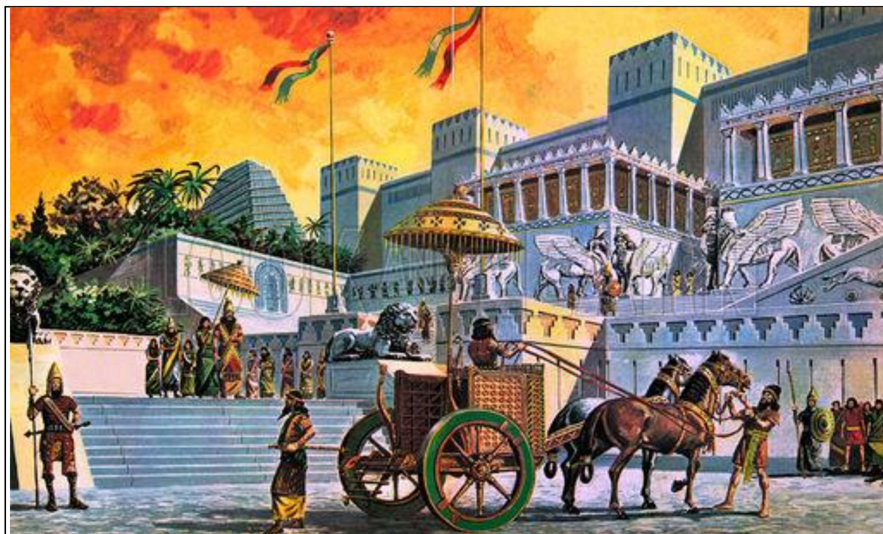

Fig.18-Orașul Ninive-reconstrucție de Ruggero Giovannini
(sursa: http://www.lookandlearn.com/blog/27705/the-monumental-grandeur-of-ancient-nineveh-lies-in-ruins/)

4)arhitectura persană

Cunoaşte o perioadă de înflorire în secolul VI î.e.n., după impunerea stăpânirii asupra întregii Asii occidentale, Babilonului şi Egiptului, prin formarea Imperiului Persan (fig.19). Se pot distinge mai multe perioade în evoluția artei și arhitecturii persane (achaemenidă, partă, sassanidă, islamică), iar creaţiile arhitecturale reprezentative se regăsesc în oraşe precum Susa, Ekbatana şi Persepolis (fig.20).

În perioada achaemenidă (sec. VI-IV î.e.n.) erau la modă complexele arhitecturale, construcțiile sassanide (sec. III-I î.e.n.) erau decorate cu reliefuri sculptate în piatră sau stuc, făcând uz de mozaicuri colorate din piatră, iar din

perioada islamică datează o inovaţie semnificativă, reprezentată prin ridicarea unei cupole peste o sala pătrată.

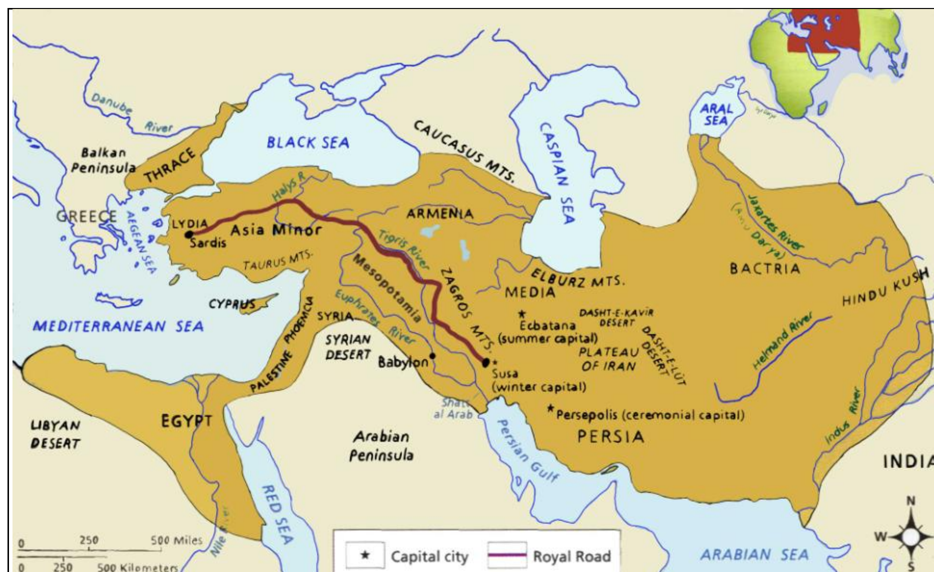

Fig.19-Imperiul Persan
(sursa: http://www.ancienthistoryforhomeschool.com/ancient-history-persians-1.html)

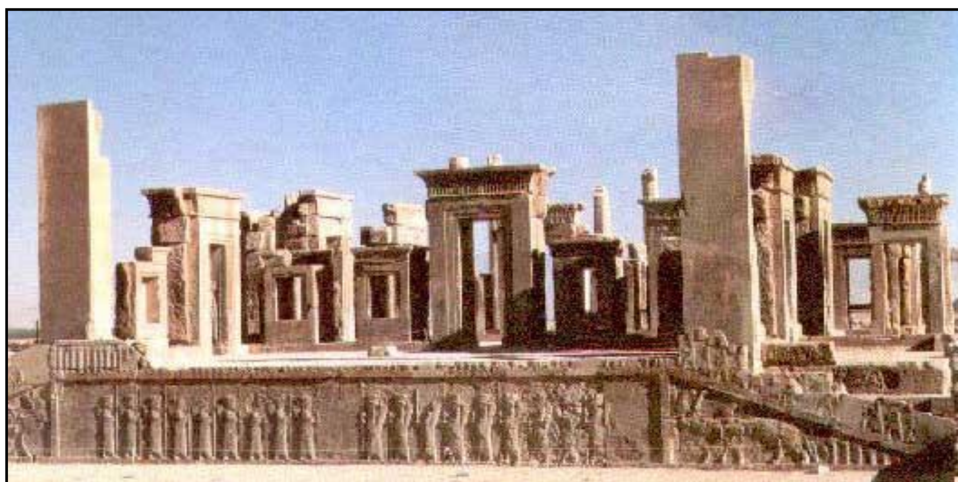

Fig.20-Ruinele oraşului Persepolis (Iran)
(sursa www. indiaoverland.biz/overland/iran3.html)

Construcţia definitorie este palatul (Palatul lui Cyrus din Pasargadae, Palatul lui Artaxerxes I din Susa, Palatul lui Darius I și Xerxes I din Persepolis) aşezat pe terase artificiale de mari dimensiuni şi foarte bogat împodobite (fig.21), alături de care se pot menţiona grădinile și mormintele săpate în stâncă (hipogee) (fig.22).

Fig.21-Ruinele palatului regelui Xerxes din Persepolis
(sursa: http://www.pinterest.com/pin/315463148869328052/)

Fig.22-Mormântul hipogeu al regelui Xerxes
(sursa: http://www.crystalinks.com/Achaemenid_Empire.html)

c)Arhitectura cretană

Acest tip de arhitectură s-a dezvoltat în insula Creta, începând cu mileniul al III-lea î.e.n., sub influența culturilor egipteană și mesopotamiană care au fost preluate de civilizația minoică. Principala construcție a fost palatul, în funcție de a cărui evoluție se disting patru perioade social-istorice și arhitecturale: prepalatială (2600-1900 î.e.n.), protopalatială (1900-1700 î.e.n.), neopalatială (1700-1400 î.e.n.) și pospalatială (1400-1150 î.e.n.).

Din perioada neopalatială, datează palatele din Cnossos, Malia, Phaistos și Zakros (fig.23, 24). Aceste edificii erau alcătuite dintr-o curte rectangulară, în jurul căreia se aflau o serie de încaperi, de culoare pentru procesiuni şi de săli de ceremonii, îndeplineau funcţiile de centre administrative ale oraşelor, reşedinţe regale şi centre religioase, iar pereţii lor erau împodobiţi cu picturi murale, realizate prin tehnica frescei şi a reliefului în stuc.

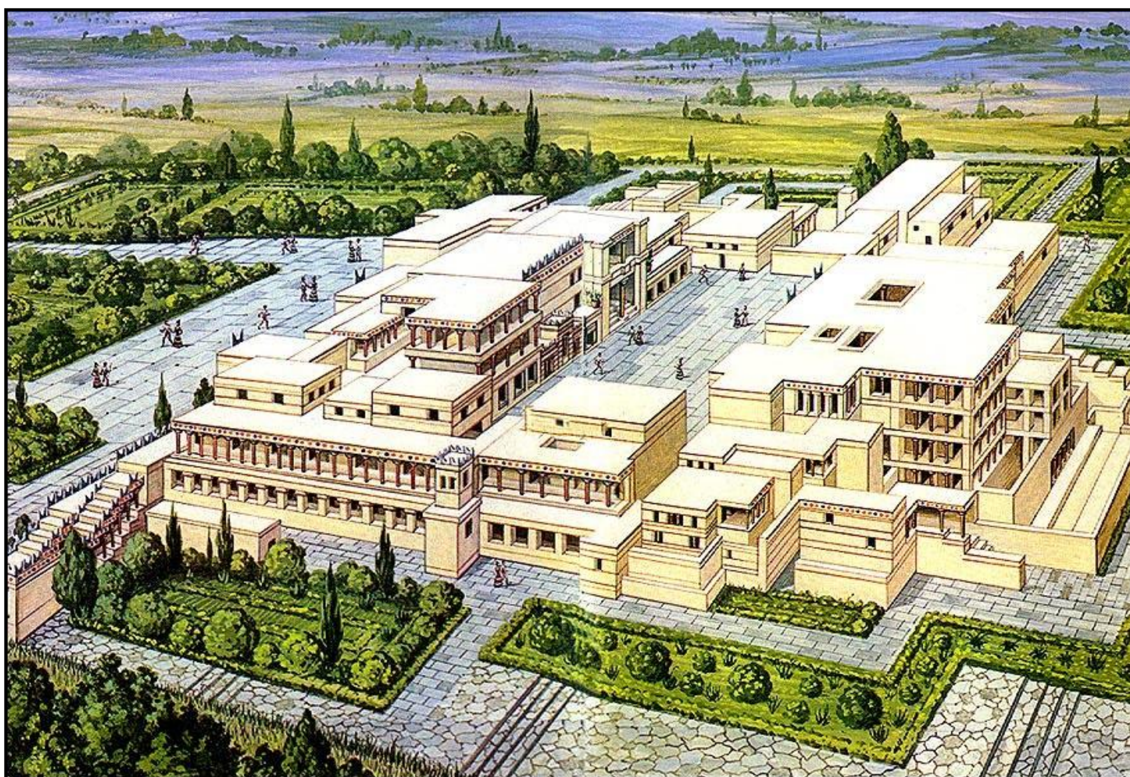

Fig.23-Palatul din Cnossos (reconstituire)
(sursa www. historiadom.wordpress.com/2008/08/14/palacio-de-cnossos/)

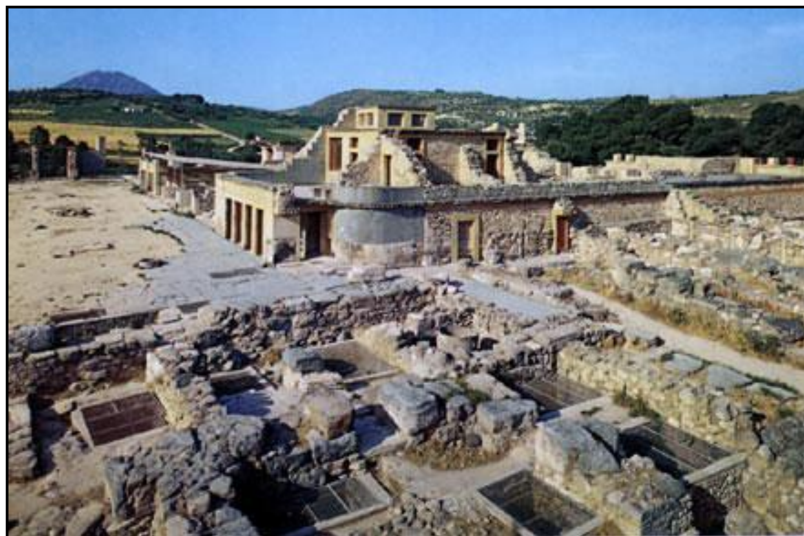

Fig.24-Palatul din Cnossos (ruine)
(sursa www.memo.fr/en/article.aspx?ID=ANT_CRE_003)

După distrugerea lor brutală, pe aceleaşi situri, în secolul VI î.e.n. va fi reconstruită a doua serie de palate cretane, cu plan similar, pereţii lor fiind acoperiți cu fresce magnifice, în culori strălucitoare.

Alte creații arhitecturale din cadrul celor patru perioade erau orașele, mormintele, vilele și drumurile pavate, iar materialele de construcție folosite au fost piatra, cărămida și mortarul.[4]

d)Arhitectura miceniană

Se dezvoltă în secolele XV-XII î.e.n., în orașul-cetate Micene, care domina sudul Greciei (dar și în alte locuri, cum ar fi Pylos, Menelaion, Atena, etc.), având ca şi creaţii specifice palatul şi mormântul.

Palatul avea o funcţie de protecţie a populaţiei, era amplasat în locuri proeminente și era înconjurat cu ziduri groase şi înalte (ziduri ciclopice), prevăzute cu turnuri de apărare (ex. palatele din Micene şi Tirint) (fig.25, 26). Acesta avea două elemente principale: megaronul (sala centrală) și curtea centrală. Materialele de construcție folosite erau reperezentate de piatră, marmură, argilă, nisip și mortar.

[4] http://www.ancient-greece.org/history/minoan.html

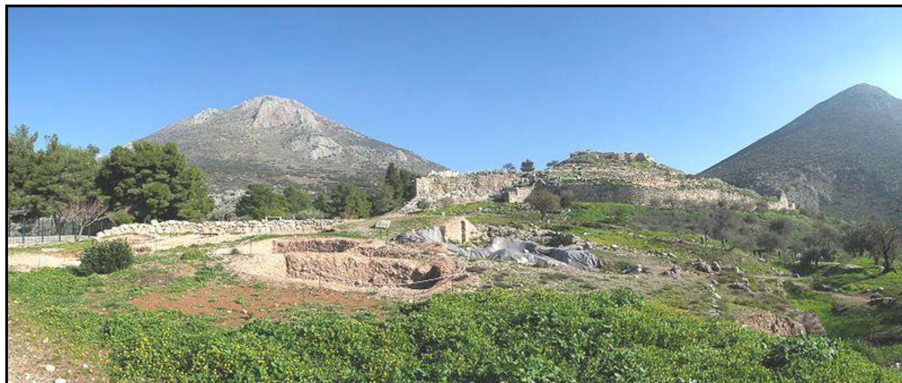

Fig.25-Ruinele de la Micene (Argolida, Peloponez-Grecia)
(sursa.www. gyna2404.blogspot.com/2010/01/micene.html)

Fig.26-Ruinele Palatului din Tirint (zidurile ciclopice)
(sursa www. wikipedia.org/wiki/Tirint)

e)Arhitectura Greciei antice

Se dezvoltă între secolele XII-I î.e.n., în spațiul continental și insular al Greciei, şi emană ideea de durabil, calm, stabilitate şi echilibru (fig.27).

Principala operă arhitecturală este templul sau Casa zeului, care putea fi dreptunghiular și circular.

Fig.27-Grecia antică
(sursa: http://history.howstuffworks.com/ancient-greece/ancient-greece3.htm)

Templul dreptunghiular, specific perioadei arhaice, era alcătuit dintr-o singură cameră (megaron) sau din trei camere, respectiv: ***pronausul*** (vestibulul), ***naosul*** (cella) și ***opistodomul*** (sau camera tezaurului). La exterior, templul era prevăzut cu coloane, iar în funcție de numărul și așezarea acestora, templele puteau fi: ***aptere*** (fără coloane pe laturile lungi), ***prostil*** (cu coloane în fața templului), ***amfiprostil*** (cu coloane în față și în spatele templului) și ***periptere*** (înconjurate de jur împrejur de coloane.)(fig.28).

Templul circular, specific perioadei clasice târzii, purta numele de tholos și era alcătuit dintr-o singură cameră înconjurată de coloane (fig.29).

Pentru a obţine frumuseţea şi perfecţiunea construcţiilor, grecii au inventat ordinele arhitectonice sau ordinele de arhitectură, stabilind astfel, numărul, mărimea şi modul de dispunere a coloanelor în ansamblul clădirii. Aceste ordine sunt: ordinul doric, ordinul ionic şi ordinul corintic.

Ordinul exprimă conlucrarea armonioasă a platformei, coloanei, antablamentului şi frontonului, raportându-se în permanenţă la dimensiunile omului. Aceste ordine au apărut în perioade diferite de timp, în locuri diferite şi au trăsături diferite (fig. 30).

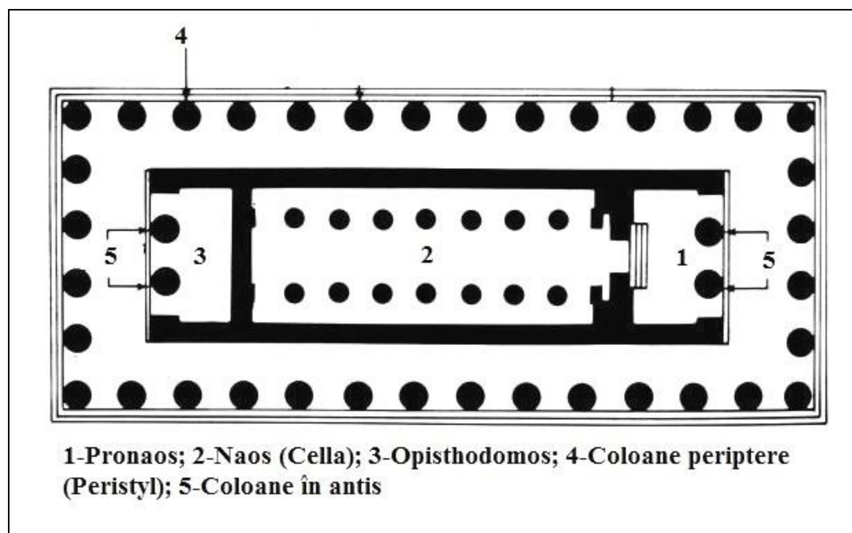

Fig.28-Secțiune printr-un templu grec dreptunghiular
(sursa: https://bucks.instructure.com/courses/200544/files/ 2585827?module_item_id=1474335-cu modificări)

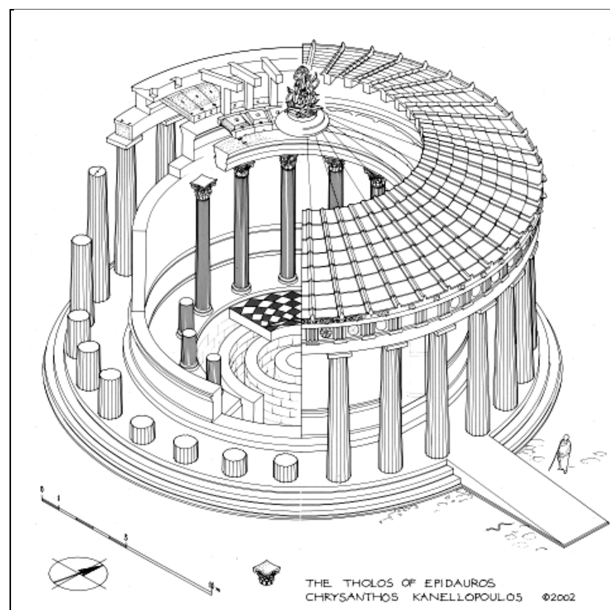

Fig.29-Secțiune prin tholosul din Epidaur
(sursa: http://www.civilization.org.uk/greece-2/epidauros/tholos)

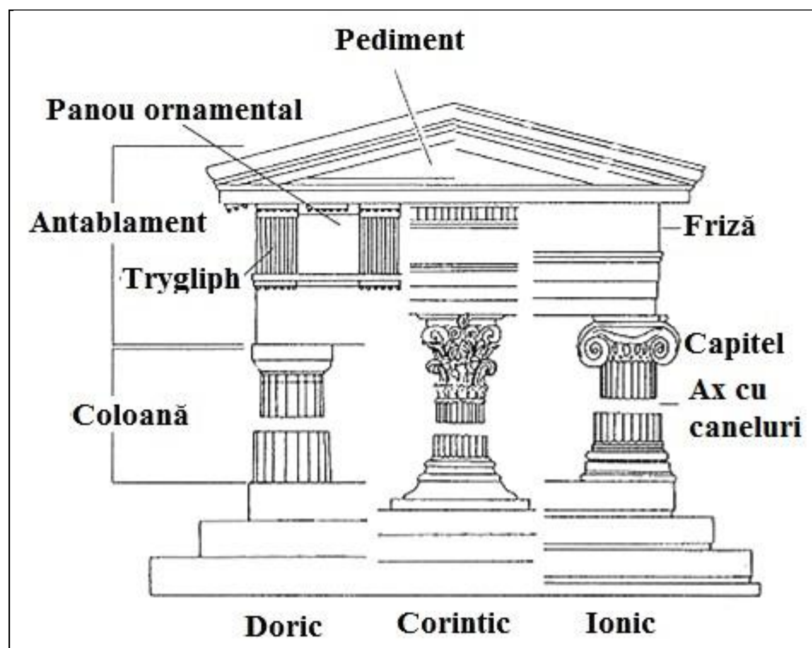

Fig.30-Elementele fundamentale ale unui templu grec
(sursa: https://bucks.instructure.com/courses/200544/files/2585827?module_item_id=1474335-cu modificări)

Ordinul doric a apărut în perioada arhaică şi s-a dezvoltat în Peloponez şi în sudul Italiei (Sicilia). Prin configurația sa, acesta exprimă robusteţete, cu forme puternice, profile şi decoraţii sobre. Platforma pe care este aşezat templul are mai multe trepte înalte (stereobate), iar coloana este aşezată direct pe ultima treaptă a platformei (stilobat), fără bază, are fusul tronconic, cu sau fără caneluri (şănţuleţe verticale), şi capitel simplu, format din echină şi abacă (fig.31, 34).

Ordinul ionic este al doilea ordin, în ordine cronologică apărut în perioada arhaică, dezvoltat în coloniile din Asia Mică şi în insulele din Marea Egee (Ionia). Faţă de ordinul doric, ionicul este mai bogat decorat şi are proporţii mai elegante. Platforma este formată din mai multe trepte, dar mai puţin înalte faţă de doric, iar coloana se sprijină de stilobat cu ajutorul unei baze. Fusul coloanei este cilindric, mult mai zvelt şi mai elegant, având obligatoriu caneluri care sporesc senzaţia de verticalitate.

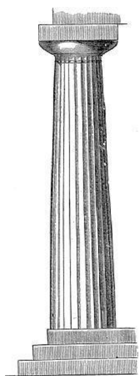

Fig.31-Coloană în stil doric (Parthenonul din Atena)
(sursa www.wikipedia.org)

Capitelul este format din frunze de acant (1-2 şiruri) şi volute răsucite (inspirate după coarnele de berbec). Antablamentul este format din arhitravă (cu profile aşezate în retrageri succesive), friză continuă (simplă sau decorată cu basoreliefuri) şi cornişă. Frontonul nu se deosebeşte fundamental de cel doric (fig.32, 34).

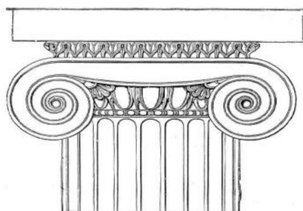

Fig.32-Coloană în stil ionic (Templul Minervei Polias din Priam)
(sursa www.wikipedia.org)

Ordinul corintian apare la sfârşitul perioadei clasice, în Asia Mică, şi este caracterizat ca fiind o expresie a bogăţiei decorative şi a eleganţei. El se aseamănă în mare parte cu ionicul, doar capitelul este mai înalt şi mai decorat. Corinticul are un singur element diferit faţă de ionicul cu care se aseamănă, capitelul ce este format din trei şiruri suprapuse de frunze de acant şi volute (obţinute prin răsucirea frunzelor de la colţuri sub forma volutelor) [5] (fig.33, 34).

[5] http://ro.wikipedia.org/wiki/Arta_antica

Fig.33-Coloană în stil corintic (Parthenonul din Roma)
(sursa www.wikipedia.org)

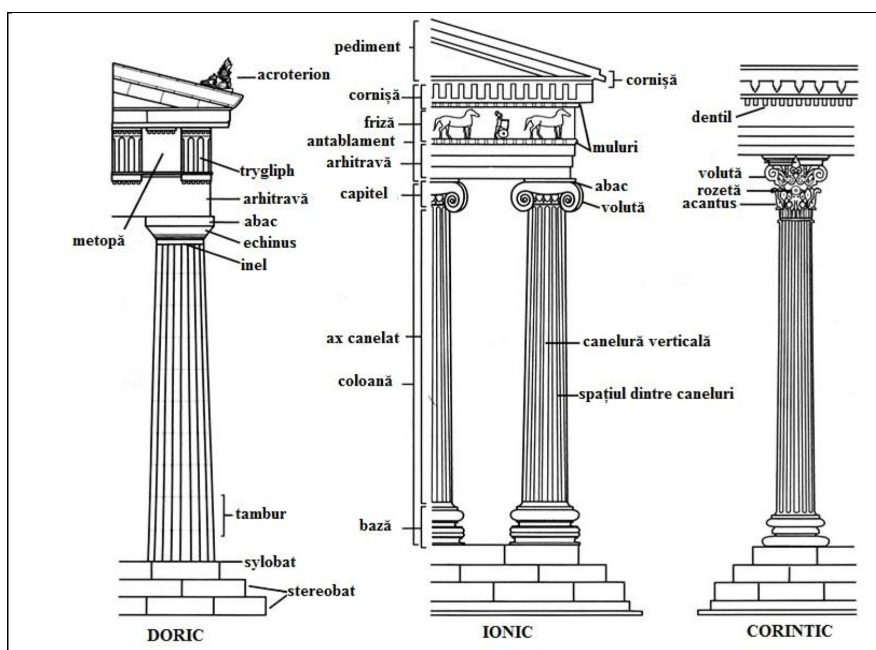

Fig.34-Elementele şi integrarea ordinelor în cadrul templului
(sursa: http://www.angelfire.com/hi5/interactive_learning/
yr7greecefiles/Greek_Architecture2.htm-cu modificări)

Alte construcţii greceşti din perioada antică sunt: teatrele, stadioanele, palestrele, casele particulare, monumentele comemorative, mausoleele, farurile, casele de sfat, bibliotecile, muzeele, pinacotecile, fântânile, etc.

Dintre creaţiile arhitecturale reprezentative amintim: ansamblul de pe Acropole, din Atena (Parthenonul, Templul zeiţei Nike Apteros, Pinacoteca, Templul Erchteion), Templul zeiţei Demetar, Templul lui Zeus Olimpianul, Templul zeiţei

Arthemis, din Efes (Turcia), Tholosul din Delphi, Tholosul din Epidaur, Teatrul lui Dionysos, Teatrul din Efes (Turcia), Teatrul din Pergam (Turcia), Teatrul din Milet (Turcia), Odeonul, stadioanele din Delphi şi Olimpia, etc. (fig.35, 36,37, 38, 39)

Fig.35-Parthenonul (Acropole-Atena)
(sursa www.1001arabian.net)

Fig.36-Templul lui Zeus Olimpianul
(sursa www.wikipedia.org)

Fig.37-Templul Erechteion (Acropole-Atena)
(sursa www.wikipedia.org)

Fig.38-Tholosul din Delphi
(sursa www.wikimedia.org)

Fig.39-Teatrul din Efes
(sursa www.wikimedia.org)

f)Arhitectura Romei antice

Arhitectura romană se dezvoltă după fondarea Romei (sec. VIII î.e.n), ia amploare în perioada republicană (sec. VI-I î.e.n.) și imperială (sec. I î.e.n.-V e.n.) și apune în secolul V e.n., odată cu prăbușirea Imperiului Roman de Apus (fig.40).

Romanii au preluat tehnici arhitecturale de la predecesorii lor, grecii și etruscii (utilizarea unor planuri regulate la proiectarea orașelor, cu străzi și trotuare pentru circulație, canalizare, ideea pieței publice ca centru al orașului, ordinele de arhitectură, porticul proeminent, podiumul în trepte, ideea decorării construcțiilor prin picturi și mozaic), dar au creat și propriile principii constructive (arcul structural, boltele, cupolele, planul rectangular) și au introdus noi materiale de construcție, cum ar fi cimentul, un liant obținut din amestecarea cenușii vulcanice, cu nisipul, varul și apa.

Fig.40-Imperiul Roman în secolul II e.n.
(sursa: http://tudorvisanmiu.wordpress.com/2012/06/20/joc-de-strategie-despre-interventionism/)

Programul arhitectural conținea următoarele tipuri de construcții:
-forumul: situat în centrul orașului era locul unde se adunau toți locuitorii cetății (ex. forumurile construite de împărații Cezar, Octavian, Vespasian, Nerva, Traian) (fig. 41);
-palatele imperiale (ex. Palatul Flavilor, Palatul lui Dioclețian);
-templele, închinate unui zeu sau mai multor zei (ex. Pantheonul lui Agrippa, Templul Vestei, Templul lui Jupiter din Roma; Templul Casa Pătrată din Nimes-Franța) (fig.42);
-bazilica, edificiu de mari dimensiuni unde aveau loc adunări publice, ședințele Senatului, judecăți și activități comerciale (ex. Bazilica Aemilia, Bazilica Ulpia, Bazilica Giulia din Roma);
-teatrele (ex. Teatrul lui Marcellus din Roma, teatrele din Arles, Vienne, Lyon), amfiteatrele (ex. Amfiteatrele din Arles, Nimes, Verona, Lyon, Poitiers, Tunisia-El Djem), odeoanele pentru concerte și poezie (Lyon), stadioanele și circurile (Colosseum, Circus Maximus), construcții destinate distracției;
-termele sau băile publice (ex. termele lui Agripa, Caracalla, Dioclețian şi Constantin) (fig.43);
-canalele și apeductele, necesare alimentării cu apă a orașelor (ex. Apeductul Pont du Gard din Nimes-Franța) (fig.44);

-drumurile și podurile, care asigurau legăturile dintre diferitele regiuni ale imperiului (ex. Via Appia, Podul din Alcantara-Toledo);
-monumente comemorative, ridicate în cinstea unor eroi și pentru a glorifica împăratul (ex. arcurile de triumf ale împăraților Septimiu Sever, Titus, Traian, Constantin; Columna lui Traian, Trofeul lui Traian de la Adamclisi);
-sanctuarele (ex. sanctuarele din Paris, Nimes, Lyon);
-altarele (ex. altarele Ara Pacis Augustae din Roma);
-construcțiile militare, cum ar fi frontierele fortificate, zidurile sau limesurile (ex. Zidul lui Adrian, Zidul Antonin) , turnurile de observație și castrele (ex. Castrul roman Apulum din Alba Iulia, Castrul de la Ilișua din județul Bistrița-Năsăud).
-locuințele, edificii care la oraș se numeau "vila urbană", iar la țară, "vila rustică" (ex. casele din Pompei și Herculanum);

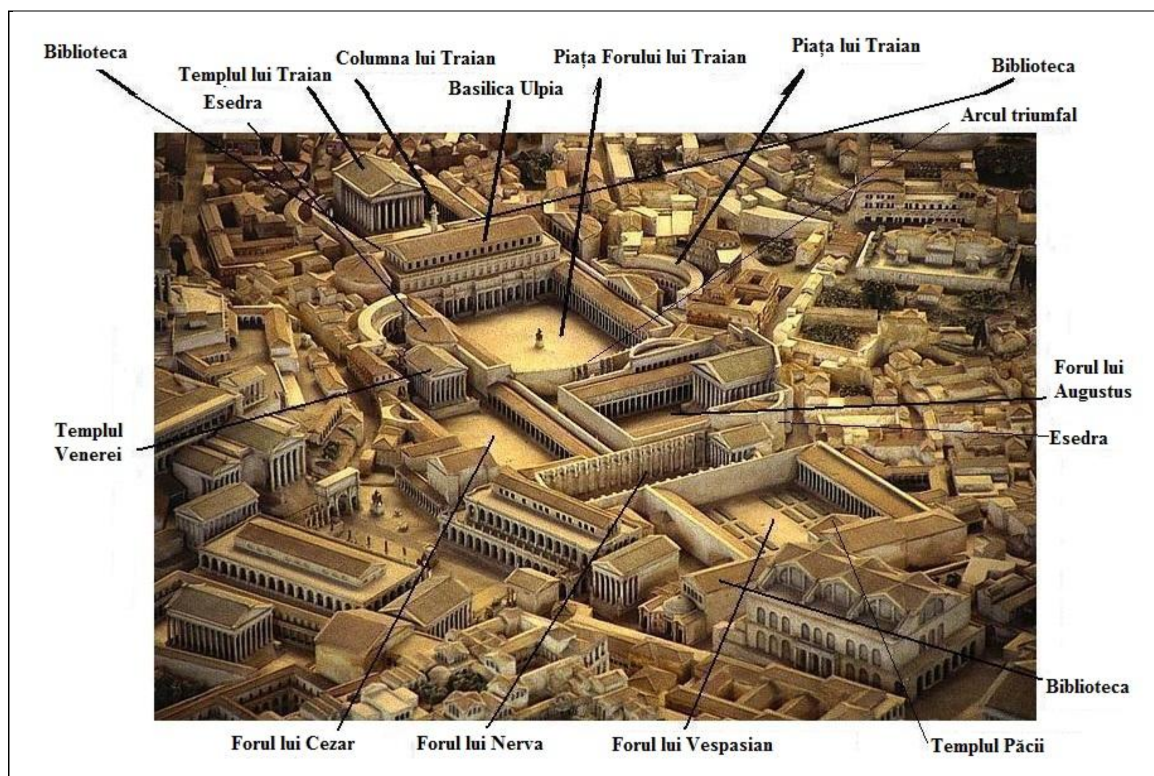

Fig.41-Roma în secolul II e.n.-reconstituire
(sursa: http://www.byroma.com/en/imperial-fora/-cu modificări)

Fig.42-Parthenonul din Roma
(sursa www.europacheapo.com)

Fig.43-Baie publică-reconstituire
(sursa: http://ro.wikipedia.org/wiki/Istoria_arhitecturii)

Fig.44-Apeductul Pont du Gard din Nimes (Franţa)
(sursa.www.ask-irezalet.com)

Vilele urbane ocupau poziții favorabile, în locuri cu vegetație, belvedere, pe țărmuri, în apropierea orașelor, și reprezentau adevărate castele cu ziduri groase și înalte. Pe vârful dealurilor din apropierea orașului-stațiune Baiae se găseau numeroase vile aparținând unor demnitari romani din vremea republicii. Treptat, aceste vile au determinat formarea unor adevărate orășele-stațiuni, în care romanii veneau să-și petreacă zilele caniculare de vară, departe de clima nesănătoasă a Romei.

O villa urbana cuprindea: hale cu coloane pentru preumblare, acoperite sau descoperite, coridoare cu coloane, săli de mese, băi, turnuri înalte, grajduri pentru cai, cazane pentru băi, lacuri pentru pești, parcuri pentru animale sălbatice, locuri pentru stupi, iepuri, creșterea melcilor, spații verzi, alei, etc. (fig.45).

Villa rustica sau conacul rural desemna o proprietate rurală care cuprindea locuința proprietarului și anexele gospodărești (magazii, depozite, grajduri, hambare, etc.). Aceasta se afla adesea în centrul unei proprietăți agricole de mari dimensiuni, numite „latifundium”, avea funcția de reședință a proprietarului (familie, slujitori), era centrul de gestionare a exploatației agricole și includea trei părți: urbana (clădirea principală), centrul agricol și rusticana (zona fermei)[6] (fig.46).

[6] http://ro.wikipedia.org/wiki/Villa_rustica

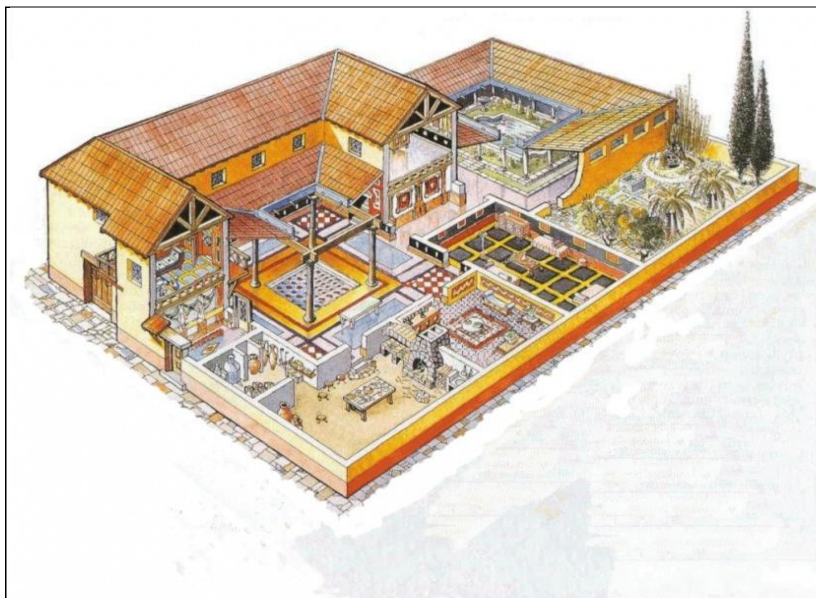

Fig.45-Vila urbană a împăratului Tiberius Helvetius Varus-reconstituire
(sursa : http://www.imperium-romanum.info/forum/thread.php?threadid=29963&sid=57c0ec2172330d02939d5920b90edc4e)

Fig.46-Villa rustica-resconstituire
(sursa: http://www.albrechtdesigner.de/images/illu_hi/villa.html)

g)Arhitectura paleocreştină

Se înfiripă între secolele I-IV e.n., odată cu expansiunea creștinismului, iar construcţiile principale sunt: casele particulare, catacombele şi bisericile. Catacombele (catacumbas gr.=fundul adânciturii; cata tumbas=printre morminte) erau niște excavații subterane în rocă, sub formă de pasaje și nișe, utilizate de creștini pentru a-și îngropa morții (camere tombale), deoarece acest lucru le era interzis în cimitirele obișnuite, dar și pentru a se întâlni.

Aceste galerii sau structuri hipogee, dispuse pe mai multe nivele, se înșiră de-a lungul drumurilor principale care legau Roma de alte localități importante (Via Appia, Via Latina, Via Ostiense, Via Labicana, etc.). Se apreciază că suprafața totală a catacombelor romane este de aproximativ 2,5 kilometri pătrați, iar adâncimea lor variază între 7 și 19 metri. Pasajele au în medie 2 metri, iar nișele, în care erau depuse sarcofagele, au înălțimea de 40-60 cm, cu o lungime de 1,5-2 metri (fig.47) [7].

Fig.47-Catacombe în Roma
(sursa www.sightseeing-rome.eu)

Casele particulare au fost primele locuri în care se desfășurau ritualurile noului cult creștin. Acestea aveau un plan dreptunghiular, curte interioară, o sală în care se

[7] http://www.crestinortodox.ro/biserica-lume/catacombele-romane-67560.html; http://www.revistamagazin.ro/content/view/4714/7/; http://www.revistamagazin.ro/content/view/4544/7/; http://www.crestinortodox.ro/religie/catacombele-mituri-mistere-realitati-98805.html

afla vasul pentru botez (baptisteriu) și un spațiu ce servea în scop liturgic (ex. casa de la Dura Europos, Siria, din secolul III) (fig.48). Prin edictul de toleranță dat la mijlocul secolului al III-lea, la Roma apar așa zisele case-biserici (domus eclesiae), distruse în secolul al IV-lea, în perioada ultimei mari persecuții.

Fig.48-Ruinele casei-biserici de la Dura Europos
(sursa: http://www.amicisaia.it/domusecclesiae.htm)

În secolul IV, după domnia împăraților Constantin cel Mare și Teodosiu I, apar primele biserici creștine, al căror plan semăna cu cel al vechilor bazilici romane, dar cu unele modificări. Acesta cuprindea:

-exonartexul sau spațiul de trecere de la lumea reală la cea divină;

-3-5 nave, dintre care cea centrală era mai înaltă, iar cele laterale erau mai joase și înguste, pentru a primi cât mai mulți credincioși;

-absida semicirculară a altarului, în centrul căreia era amplasat altarul pentru oficierea liturghiei.

Aceste biserici erau construite din cărămidă, aveau tavane drepte pe șarpantă de lemn sau bolți, iar interioarele erau bogat decorate, mai ales cu fresce și mozaicuri. Schema acestor biserici, cu unele modificări, va fi răspândită în întreaga lume creștină (fig. 49).[8]

[8]http://ro.wikipedia.org/wiki/Arta_paleocreștină;

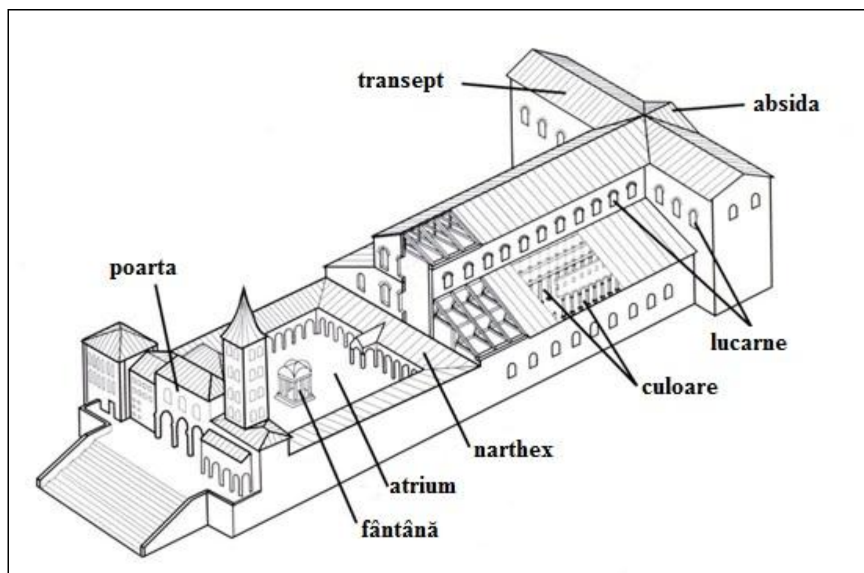

Fig.49-Biserica Sf. Petru din Roma-sec. IV-reconstituire
(sursa: http://qcpages.qc.edu/art/html-cu modificări)

C)Perioada medievală

Evul Mediu reprezintă o epocă istorică, cuprinsă între Antichitatea târzie (mijlocul sec. V) şi Renaștere (sec. XVI), sau perioada cuprinsă între căderea Imperiului Roman de Apus (476 e.n.) şi cucerirea Constantinopolului (1453). Există păreri care consideră că limita superioară de datare a Evului Mediu ar putea fi împinsă până în secolele XVII-XVIII, când s-a desfășurat Revoluția Burgheză din Anglia sau Revoluția franceză (1789-1794), atunci când s-ar termina epoca feudală.

Sinteză între antichitate şi creştinism, Evul Mediu reprezintă o perioadă de mari transformări în plan politic, economic, cultural şi social, caracterizată de migraţia popoarelor, de etnogeneza popoarelor europene și de constituirea statelor feudale.

În plan arhitectural se disting trei stiluri: bizantin, romanic şi gotic, fiecare cu caracteristici specifice.

a)Arhitectura bizantină

---

http://en.wikipedia.org/wiki/Dura-Europos_church

În primele secole ale mileniului I e.n. situația geopolitică din cadrul Imperiului Roman devine dramatică pentru popoarele din estul bazinului mediteranean, fapt care va culmina cu declanșarea unei adevărate revoluții pe plan spiritual, marcată prin apariția și expansiunea unui nou cult derivat din învățăturile lui Isus Christos, respectiv creștinismul.

Până la recunoașterea acestui cult ca religie oficială în imperiu, adepții săi au activat în ilegalitate, și, pe lângă practicile ritualice, au contribuit la dezvoltarea unor creații arhitecturale specifice, paleocreștine, prezentate anterior.

Odată cu oficializarea creștinismului ca religie dominantă spre sfârșitul secolului IV, arta paleocreştină devine arta oficială a imperiului roman, dezvoltată în partea sa răsăriteană, bizantină.

Datorită numeroaselor influenţe venite dinspre Roma, Grecia și Orient s-a creat un limbaj artistic specific, iar arhitectura paleocreștină s-a transformat în arhitectura bizantină. Aceasta se va răspândi masiv în cadrul imperiului, regăsindu-se astăzi în toate țările de rit ortodox (Grecia, Bulgaria, România, Rusia).

Continuatoare iniţial, a arhitecturii din Imperiul Roman, stilul bizantin se caracterizează prin următoarele elemente:

-creșterea complexității geometrice a clădirilor;

-stabilirea unei strânse corelații între coloane și arcade; cele două extremități ale arcadelor sunt fixate pe capitelurile a două coloane alăturate, dând astfel arcadei rolul pe care îl avea arhitrava în arhitectura greacă;

-adoptarea cupolei pe pandantivi și a cupolei cu tompe, ca formă specifică arhitecturii bizantine, cu excepția bazilicilor;

-folosirea unui nou tip de capitel, numit capitel-imposta ; imposta era adaosul de deasupra capitelului, pe care se sprijineau picioarele arcadei;

-folosirea ordinelor clasice;

-adoptarea pentru biserici a planului în cruce cu brațe egale (cruce greacă);

-reducerea elementelor sculpturale și transformarea lor într-un relief mărunt, aplicat ca o broderie, sau în obiecte de mici dimensiuni, din metal
sau fildeș;

-înlocuirea decoraţiile gravate cu mozaicurile, care permit realizarea unor compoziții solemne, cu figuri calme și maiestoase;

-utilizarea geamurilor cu file subţiri de alabastru pentru a realiza o lumină caldă în interior;

Materialele de construcție folosite sunt cărămida, vizibilă la exterior, și acoperită în interior, piatra, tuburile cu pământ ars, etanș încastrate în mortar, ipsosul, etc., care vor permite realizarea unor construcții suple și impozante.

Programul arhitectural, pe domenii, este reprezentat prin:

-arhitectura civilă: case particulare pentru demnitari și negustori, numite domus, cu vaste curți interioare și grădini elegante; case pentru chiriași (insule sau case de raport), alcătuite din apartamente dispuse pe etaje scunde, cu scări și planșee din lemn; palatul imperial; cisternele subterane; piețe publice; biblioteci; apeducte;

-arhitectura religioasă: bisericile, derivate din fostele bazilici romane (primele construite sunt bisericile Sf. Petru, Santa Maria Maggiore și Sao Paolo din Roma); se disting astfel: biserici tăvănite (ex. biserica Sfanta Sofia din Niceea), bazilici boltite și dotate cu cupole (ex. Sfânta Irina din Constantinopol, fig.50; biserica Sf. Sofia din Istanbul, fig.51), biserici în cruce greacă cu brațe egale (ex. Sfanta Sofia din Salonic, San Marco din Veneția), biserici de tip central cu variante multiple (patrulab, patruconc, treflat), biserici-hală, cu înălțimea egală a navelor (ex. biserica Sfanta Sofia din Ohrida, Macedonia), biserici-sală, cu nava dreptunghiulară sau pătrată (ex. în Bulgaria), biserici cu plan catolicon-athonit (ex. în Grecia); baptisterii; biserici-necropolă;

-arhitectura militară: cetățui de apărare.[9]

Referindu-ne strict la arhitectura bisericilor, se disting următoarele elemente specifice:

-planul central cruciform, rezultat prin întretăierea navei longitudinale cu nava transversală (chalcidicul), din a căror încrucişare rezultă o cruce greacă (cu braţe egale) sau latină (cu braţul dinspre vest mai lung);

-interiorul format din trei secţiuni: altar, naos şi pronaos;

---

[9] http://istoria-artei.blogspot.ro/2009/08/arta-bizantina-arhitectura.html

Fig.50-Biserica Sf. Irina din Istanbul
(sursa www.wikimedia.org)

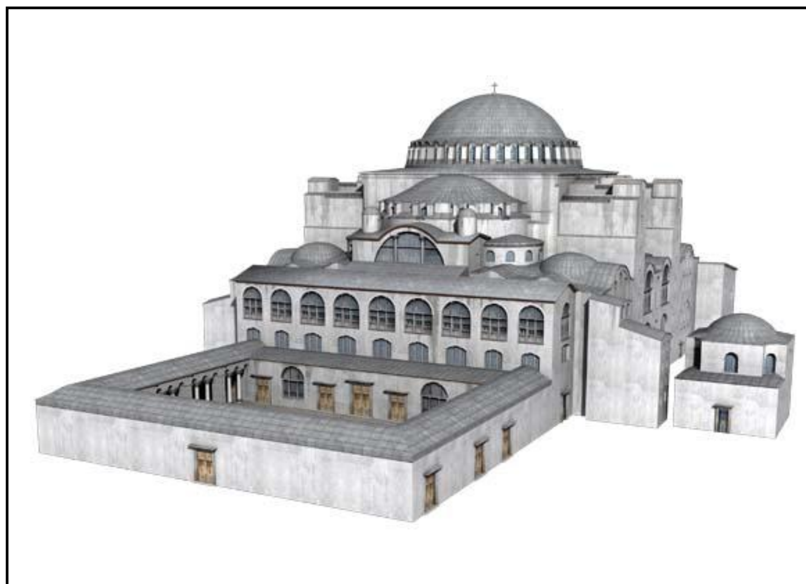

Fig.51-Biserica Sf. Sofia din Istanbul-reprezentare grafică
(sursa http://www.arkeo3d.com/byzantium1200/hagia.html)

-arcurile , bolțile și cupolele;
-linia ovală, curbă sau în formă de arc (în cerc perfect, semicerc), specifice arhitecturii orientale;
-pereţi rotunjiţi (abside) sau cilindrici (hemiciclu);

-acoperişul rotund sau boltit, fie sub forma bolţilor cilindrice, sprijinite pe arcuri dublouri, fie sub formă de sferă în porţiuni (semicalote), care acoperă absidele, sau sub forma cupolei (boltă numită şi calotă);
-tamburul (cilindric sau poligonal) străpuns de ferestre, sau turla.

Tipul de plan în cruce greacă a apărut în secolul IX și este cea mai originală creaţie a arhitecturii religioase bizantine, constituindu-se ca o trăsătura caracteristică. Acesta se prezintă sub forma unei cruci cu patru braţe egale, înscrise în interiorul unui pătrat (fig.52). Partea centrală, situată la încrucişarea braţelor, este dominată de cupolă.

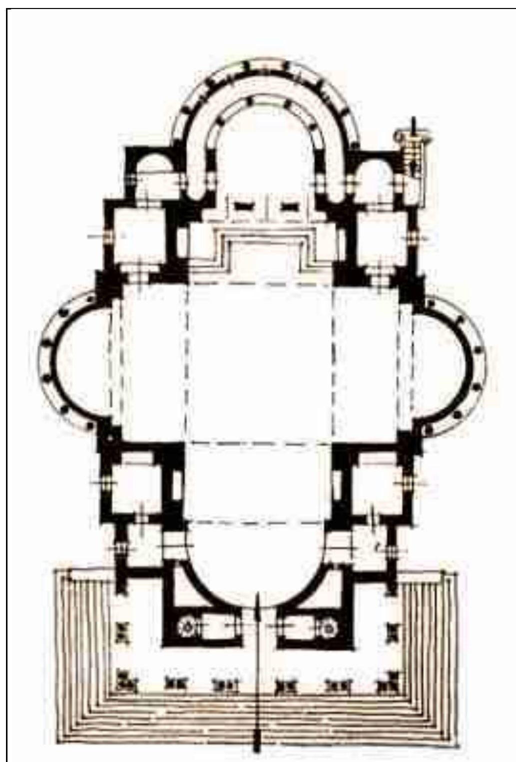

Fig.52-Planul bisericii Caşin
(sursa www.metropotam.ro)

b)Arhitectura romanică

Se dezvoltă între secolele X-XII în ţările cu tradiţie în arta romană (Franţa, Spania, Portugalia, Anglia, Italia, Germania, Ţările Române), având trei perioade: romanică timpurie, romanică matură şi romanică târzie.

Programul constructiv cuprinde: biserica, mănăstirea, clădirile de locuit, podurile, etc., integrând elemente romane, carolingiene și bizantine (arcele rotunde, bolta în leagăn, zidurile și decorațiunile groase).

În arhitectura religioasă, care este dominantă, se utilizează planul bazilical, în cruce latină, cu trei tipuri de acoperiş: bolta în leagăn, bolta în cruce şi cupola.

Bolta în leagăn este un semicilindru din piatră aşezat deasupra navei (fig.53), iar când aceasta este în plin cintru, determină transmiterea orizontală, spre exterior, a împingerilor. Dacă este întărită cu arcuri dublouri, sprijinite pe pilaştri, ajută la susţinerea sa, formându-se astfel travee.

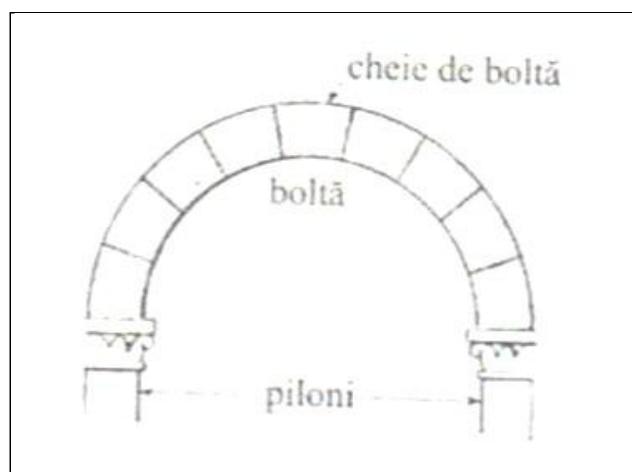

Fig.53-Bolta în leagăn și relevarea mecanismului de susţinere a structurii
(sursa http://library.thinkquest.org/C007317/romanic-europa.html)

Bolta în cruce este formată din doua bolţi în leagăn care se întretaie în unghiuri drepte, iar cea mai importantă parte a împingerilor se descarcă pe pilaştri de la colţuri, zidurile edificiilor fiind larg străpunse cu deschideri (fig.54).

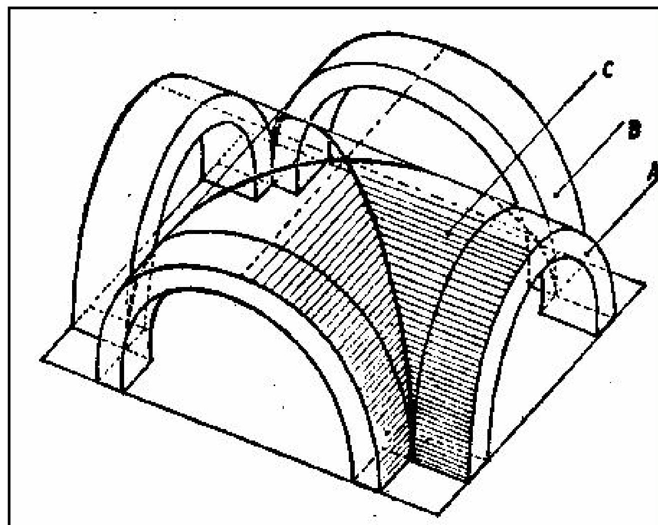

Fig.54-Boltă în cruce și elementele sale interioare de susţinere: A-arcade transversale; B-arcade longitudinale; C-punte transversală;
(sursa http://library.thinkquest.org/C007317/romanic-europa.html)

Cupola se foloseşte, de obicei, pentru a acoperi intersectarea navei cu transeptul, cu scopul de a lărgii spaţiul. Poate exista o singură cupolă sau un şir de cupole, care asigură acoperirea întregului edificiu (ex. Biserica Abaţiei din Fontevrault, Franța).

Pentru sublinierea punctelor cheie ale arhitecturii se utilizează capiteluri si cornişe în interior, porticuri şi timpane la exterior (ex. Claustrul Bisericii Saint-Pierre din Moissac, Franța).

Elementele specifice ale bisericilor romanice sunt următoarele (fig.55, 56):
-planul sub forma unei cruci latine, cu brațe inegale;
-planul unei cruci grecești, cu brațe egale;
-o navă centrală şi două sau chiar patru nave laterale, despărțite de şiruri de coloane paralele;
-contraforturile;
-transeptul, care se incrucişeaza cu nava centrală şi care urmează braţul scurt al crucii latine;
-turnul-clopotniță, înălţat în punctul de încrucişare dintre nava centrală şi transept, unde rezistenţa construcţiei este mai mare;
-turnuri în punctele extreme ale crucii;

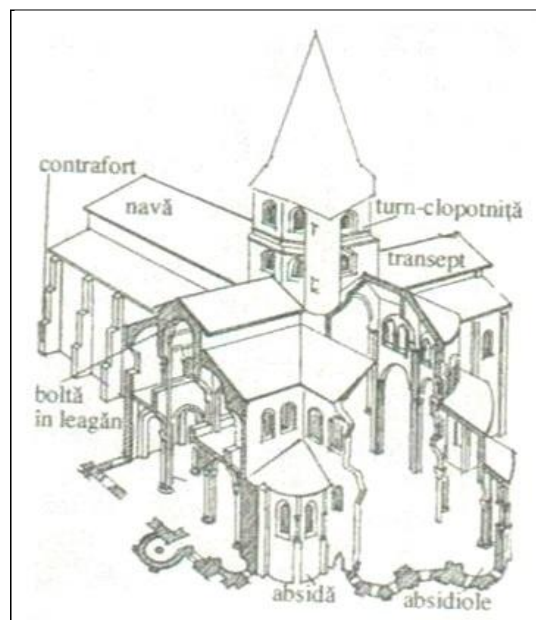

Fig.55-Planul unei biserici în stil romanic
(sursa www.library.thinkquest.org)

Dintre numeroasele edificii în stil romanic se pot menționa: biserica saint Benoît sur Loire (sec. XI), biserica Saint Trophime din Arles (sec.XII), biserica Saint Madeleine din Vezelay (sec. XII), biserica Saint Servin din Toulouse (sec. XI), biserica Saint Lazare din Autun (sec.XII)-Franţa, Domul şi Turnul din Pisa, bisericile San Minato şi San Andrea din Florenţa, biserica San Ambrogio din Milano, Domul din Modena, biserica San Marco din Veneţia (Italia), bisericile din Durham, Winchester şi Gloucester din Marea Britanie, bisericile din Speyer, Warm şi Mainz din Germania, biserica de la Herina, biserica Sf. Mihail din Alba Iulia, biserica Sântă Mărie Orlea, Donjonul din Falaise (Normandia), etc. (fig.57, 58).

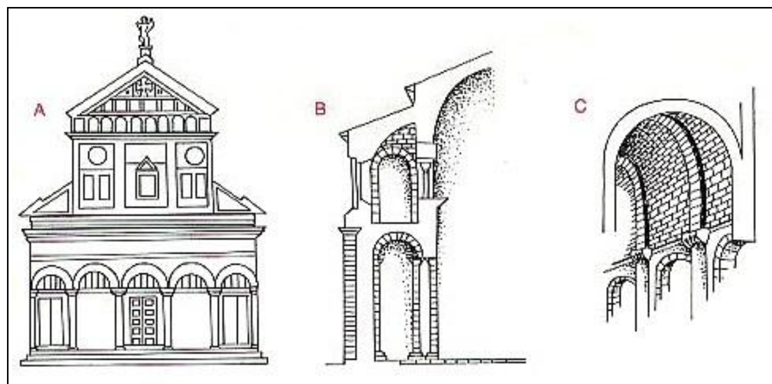

Fig.56-Elementele unei biserici romanice: A-faţada; B-contraforturile; C-bolta circulară; (sursa http://digilander.libero.it/mediaivrea/medioeng/ monument/romnicen.htm)

Fig.57-Biserica romanică de la Herina (Bistriţa-Năsăud, România)
(sursa: http://cartitaplimbareata.ro/index.php/7156/biserica-evanghelica-din-herina-bistrita-nasaudbiserica-evanghelica-din-herina/)

Fig.58-Donjonul din Falaise (Normandia-Franţa)
(sursa: http://fr.wikipedia.org/wiki/Chateau_de_Falaise)

c)Arhitectura gotică

Se impune între secolele XII-XV şi cuprinde trei faze de dezvoltare: goticul timpuriu (sec. XII-XIII), goticul matur (sec.XIII-XIV) și goticul târziu (sec.XIV-XV). Termenul ”gotic” a fost introdus în limbajul artistic de către Giorgio Vasari, în 1550, care, făcând aluzie peiorativă la tribul germanic al goților, încerca să definească o cultură inferioară, de tip barbar.

Stilul gotic s-a născut în Franţa, s-a extins ulterior în Anglia, Spania, Italia, Germania, Polonia, Cehia, Ungaria şi Transilvania, iar construcţiile reprezentative sunt: catedralele, fortificaţiile de apărare pentru oraşe, castelele, cetăţile, palatele comunale, casele pentru bresle, palatele ecleziastice, spitalele, depozitele-hală, podurile, etc.

Elementele caracteristice ale arhitecturii gotice sunt bolta în arc frânt, sau ogiva (fig.59), care este de fapt o intersecţie longitudinală a două bolte în leagăn ale stilului romanic; arcul de susţinere al ogivei, aşa numitul arc butant (contraforturi zburătoare) (fig.60); contraforturile și rozeta, prezentă atât în basoreliefuri cât şi în alte forme ornamentale (fig. 61).

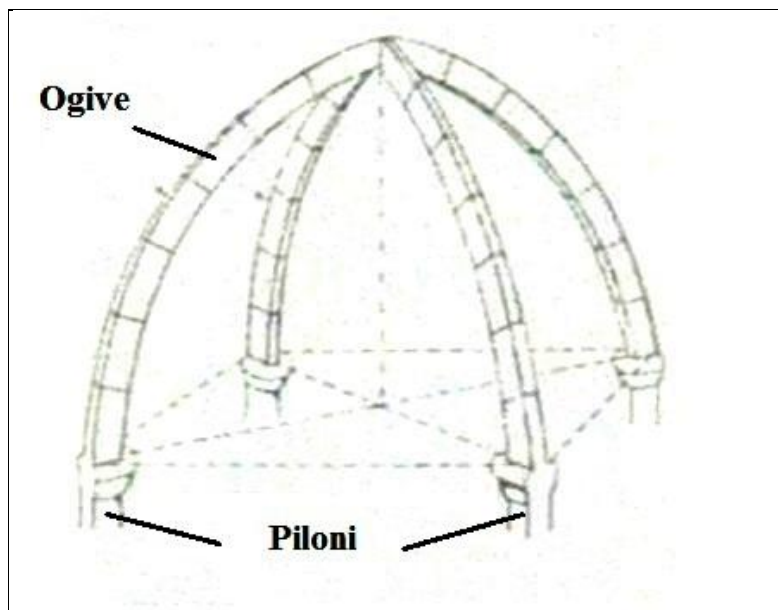

Fig.59-Boltă în cruce pe ogive
(sursa www.library.thinkquest.org)

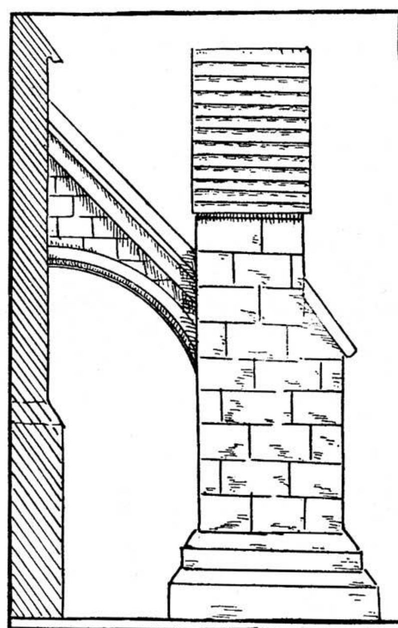

Fig.60-Contraforturi zburătoare (arcuri butante)
(sursa www. karenswhimsy.com/gothic-architecture.shtm)

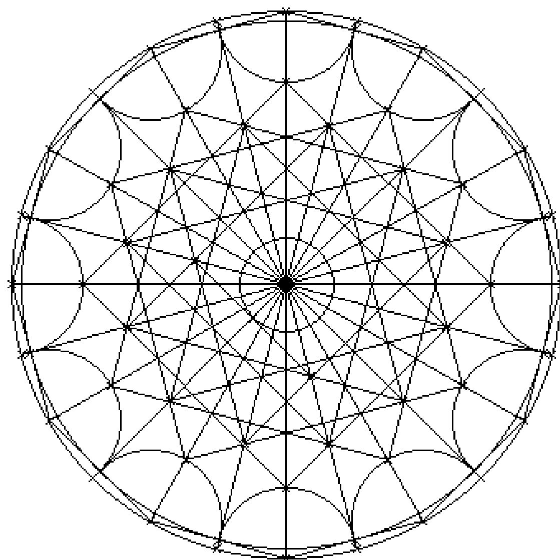

Fig.61-Rozetă
(sursa http://www.needhamia.com/gothic/)

Pentru bisericile gotice se disting următoarele elemente specifice:

-planul predominant în formă de cruce latină (romană) și edificii de dimensiuni mari (fig. 62);

-ziduri mai subţiri și mai înalte față de cele masive ale stilului romanic, sprijinite la exterior de contraforţi în formă de arcuri butante (proptitori înguşti şi înalţi, meniţi să preia o parte din greutatea bolţilor);

-interiorul împărţit (ca şi la basilici) în mai multe nave longitudinale (trei sau cinci), delimitate prin şiruri de coloane subţiri;

-arcul frânt sau ascuţit (unghiul format de întretăierea a doua segmente de cerc), ogiva şi bolta ogivală (bolta sprijinită pe doua arcuri diagonale de susţinere, care se încrucişează în punctul de cheie a bolţii);

-absidele altarului mai mult poligonale decât semicirculare, fiind flancate spre exterior de mici capele;

-ferestre numeroase, largi şi înalte, simple sau duble, terminate în formă de ogivă, de rozetă sau de flacără şi împărţite longitudinal prin colonete, cu geamuri din sticlă multicoloră (vitralii translucide), care dau interiorului lumină multă (a se reține faptul că stilul gotic religios a cultivat cel mai mult arta vitraliilor, dând adevărate opere) (fig.63, 64, 65);

-ornamentația interioară reprezentată mai puțin de pictură, și mai mult de sculptura monumentală (statuară), care se regăsește și la exterior.

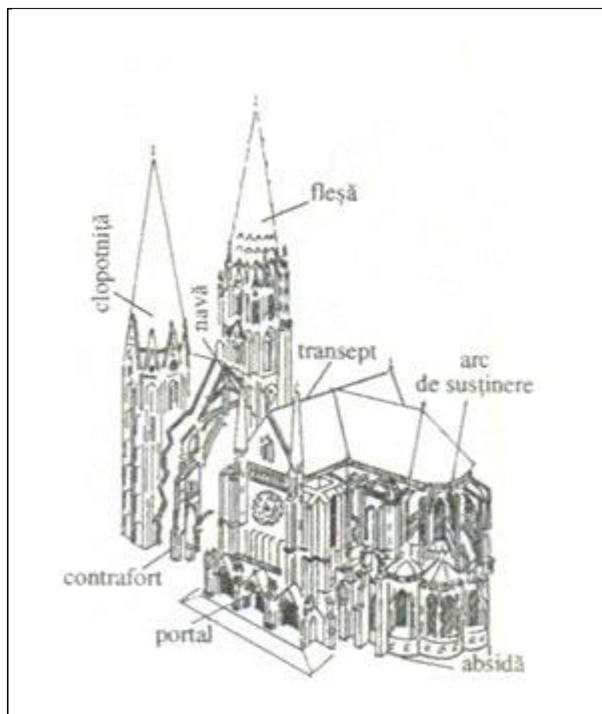

Fig.62-Planul unei biserici gotice
(sursa www.library.thinkquest.org)

Stilul gotic a rezultat prin transformarea stilului romanic din necesitatea de a da o alta dimensiune verticală clădirilor. Folosirea bolții în leagăn frânt (ogival) a determinat ca împingerile să fie repartizate spre exterior şi pe verticală, spre baza zidurilor, fapt care a permis înalţarea edificiilor.

Goticul târziu sau flamboaiant, reprezintă apogeul artistic al goticului, caracterizat prin exagerarea abundenţei detaliilor, atât pentru a diminua greutatea pe care cladirile gotice o impuneau, cât și pentru a încerca o salvare a stilului.

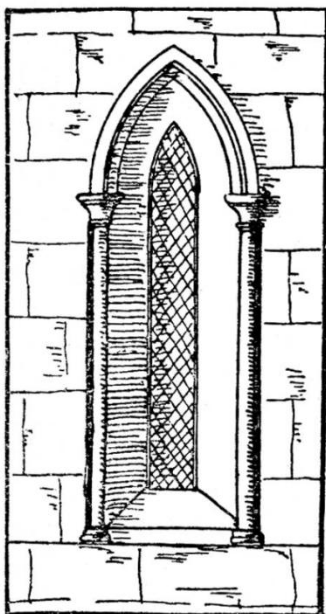

Fig.63-Fereastră gotică simplă
(sursa www. karenswhimsy.com/gothic-architecture.shtm)

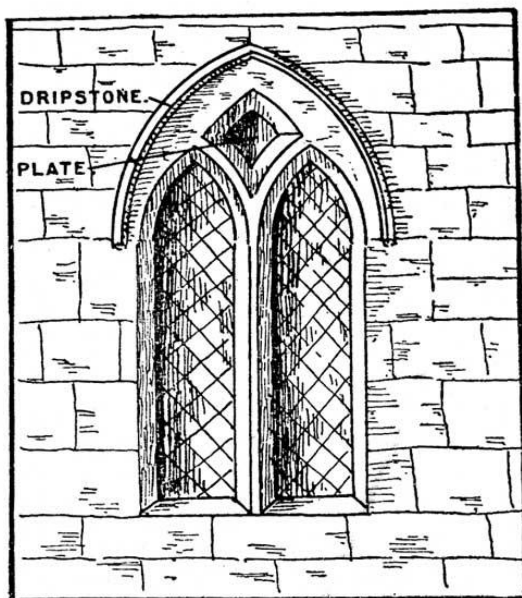

Fig.64-Ferestre gotice duble
(sursa www. karenswhimsy.com/gothic-architecture.shtm)

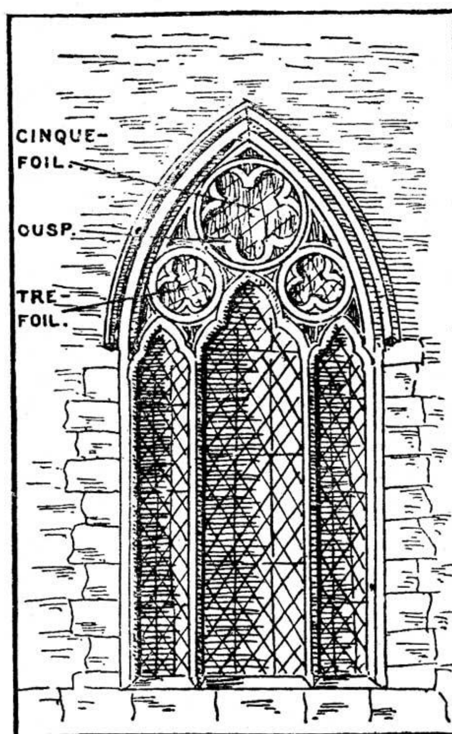

Fig.65-Ferestre gotice terminate în rozetă
(sursa www. karenswhimsy.com/gothic-architecture.shtm)

Dintre creaţiile specifice se pot menționa: catedrala Chartres (sec. XII-XIV) (fig.66), catedrala Saint Capelle din Paris (sec.XIII), catedrala din Reims, catedrala Notre Dame de Paris (sec. XII), biserica abaţială Saint-Denis din Paris (sec. XII), catedrala din Amiens (sec. XII) (fig.67), domurile din Koln, Nurnberg şi Bamberg din Germania (sec. XIII-XIV), catedralele Canterbury, Wells, Lincoln, Westminster şi Salisbury din Marea Britanie, catedralele din Burgos şi Toledo (Spania), Domul din Milano, Palatul Dogilor din Veneţia şi Casa d`Oro din Italia, biserica Mănăstirii Cârţa, Catedrala din Sibiu, Catedrala Reformată din Cluj-Napoca, Catedrala Reformată din Sighişoara, Catedrala Reformată din Baia Mare, Catedrala Sf. Mihail din Cluj-Napoca, Biserica Neagră din Braşov, Biserica Evanghelică din Bistriţa, Biserica Evanghelică de la Tărpiu (judeţul Bistriţa-Năsăud), Castelul Carcassone din Franța (fig.68), Castelul Huniazilor, Cetatea Făgăraşului, Castelul Bran, etc.

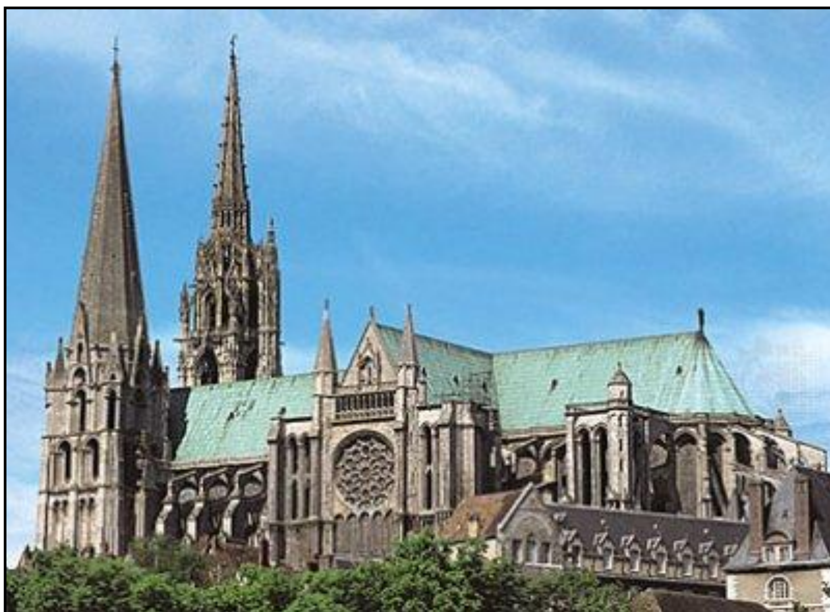

Fig.66-Catedrala din Chartres (Franţa)
(sursa www.wikipedia.org)

Fig.67-Catedrala din Amiens (Franţa)
(sursa www.flu.ro)

Fig.68-Castelul Carcassone (Franța)
(sursa www.istoria-artei.blogspot.com)

D)Renașterea

Renaşterea este un curent de înnoire socială, economică şi culturală care a apărut în Europa la sfârşitul Evului Mediu, în secolul al XV-lea, marcând tranziția de la societatea medievală către societatea modernă.

Arhitectura renascentistă redefineşte interesul pentru cultura şi civilizaţia greco-romană, iar spiritul european se eliberează de sub presiunea obscurităţii religioase medievale, dominată de liniile greoaie ale arhitecturii romanice și gotice.

Primele manifestări ale Renașterii au avut loc în Italia, la Florența, iar termenul a fost introdus de către pictorul și arhitectul Giorgio Vasari (1452-1550) care evoca, la vremea respectivă, o renaștere (rinascita) artistică, în opoziţie cu stilul gotic precedent și cu ansamblul rigid al epocii medievale.

În esență, arhitectura Renaşterii reia ordinele clasice și frontoanele încorporate, antablamentele orizontale masive, tavanele plate, coloanele, arcul rotund, bolta, cupola, etc., și reconsideră formele geometrice: pătratul şi cercul pentru plan, cubul şi cilindrul pentru edificii (fig.69).

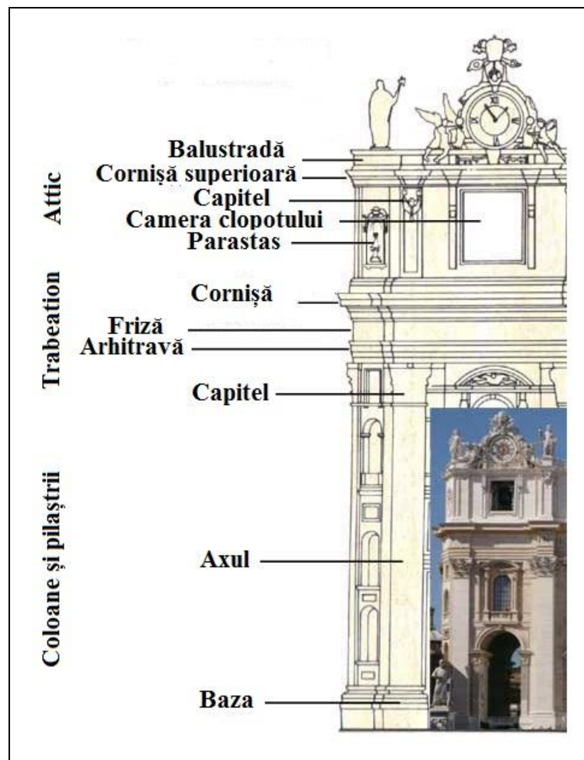

Fig.69-Elemente renasacentiste pe fațada bazilicii San Pietro din Roma
(sursa: http://www.italian-architecture.info/ROME/RO-025.htm-cu modificări)

Elementele specifice sunt:

-cupola;
-turnurile şi turnuleţele rotunjite;
-ziduri pline;
-arcade semicirculare, coloane, padimente triunghiulare, arcade rotunde şi domuri de factură greco-romană;
-folosirea bolţilor, în marea lor majoritate cilindrice simple sau compuse: intersecţii cu muchii ieşite (bolţi în cruci), cu muchiile intrate (bolţi în arc mănăstiresc), având de cele mai multe ori la bază şiruri întregi de lunete cu piciouşele punctate de console;
-faţade cu plastică decorativă: portluri, ferestre, uşi construite de regulă din piatră, cu profile și ornamente specifice, obeliscuri, urne, frunze și îngeri jucăuși;
-volume adunate şi bine proporţionate;
-raporturi echilibrate între deschiderile dispuse ritmat şi plinurile dintre ele, care domină;

-sobrietatea în decoraţie (fig.70, 71, 72).

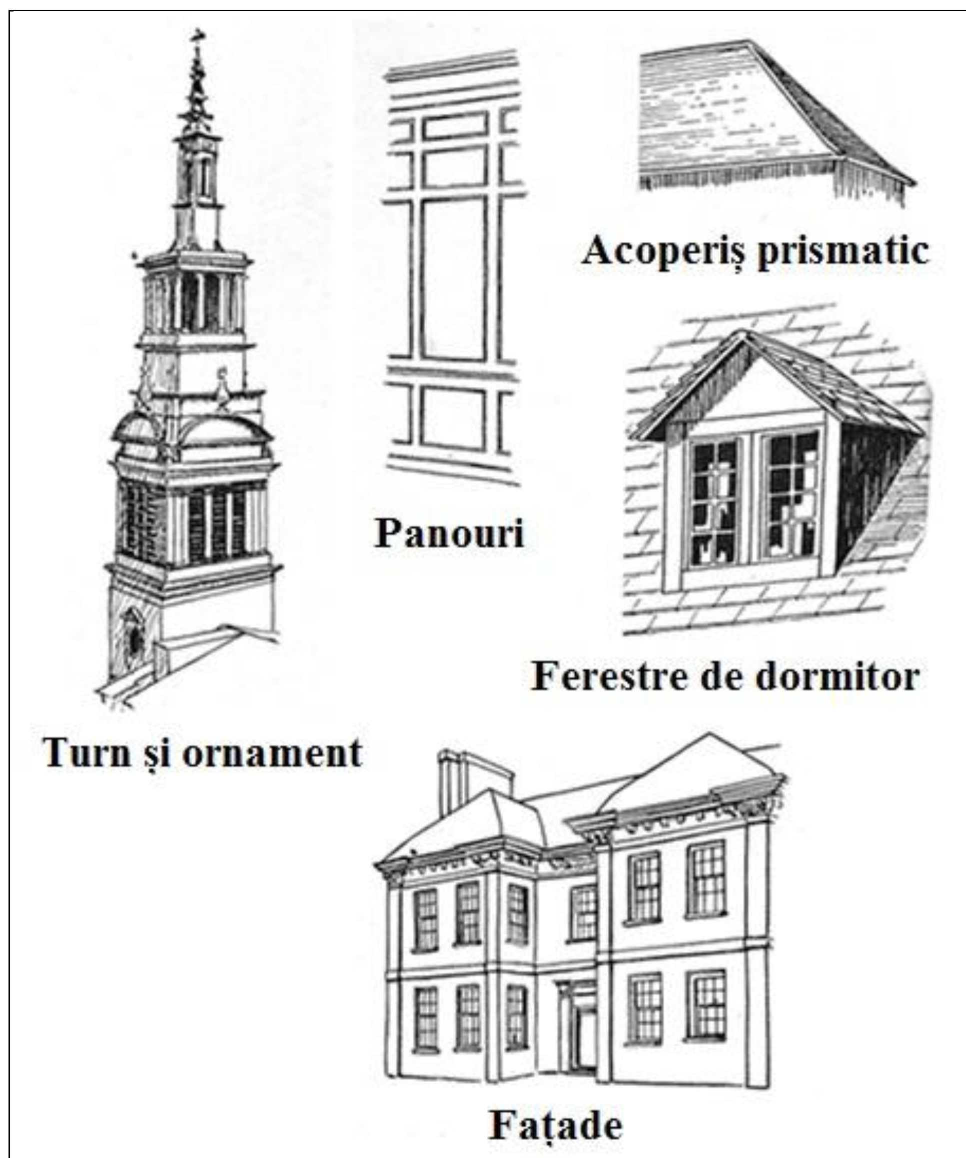

Fig.70-Elemente ale arhitecturii renascentiste
(sursa http://wallpanelling.co.uk/history/history-oak-wall-panelling-30-renaissance-architecture-england.html-cu modificări)

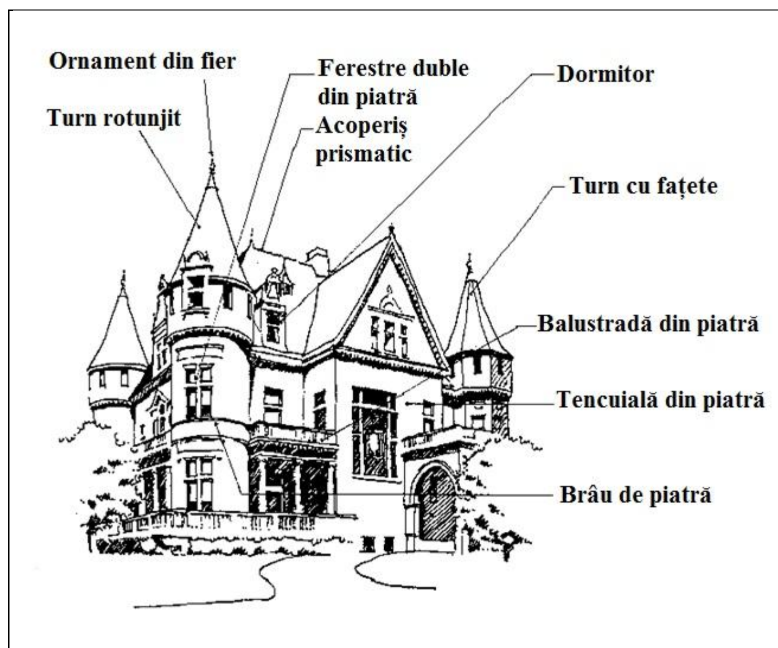

Fig.71-Casă franceză în stil renascentist
(sursa http://designergirlee.wordpress.com/2011/02/25/french-renaissance-architecture/-cu modificări)

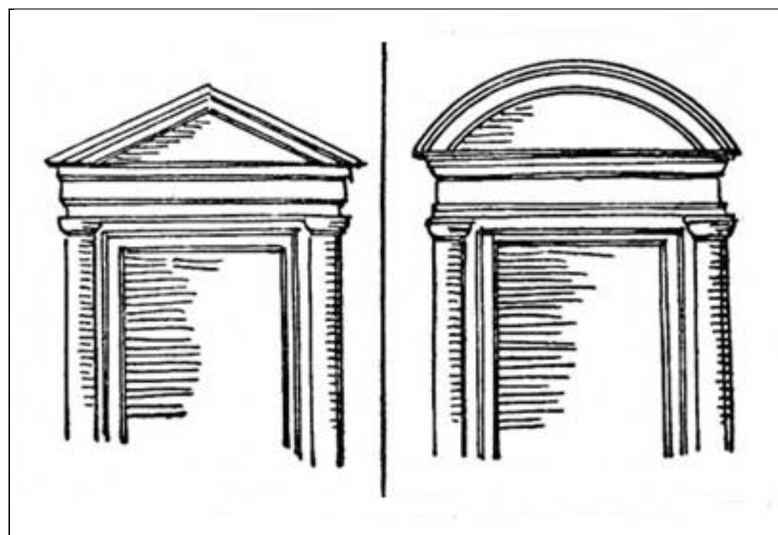

Fig.72-Tipuri de ancadramente în arhitectura Renaşterii
(sursa http://karenswhimsy.com/renaissance-architecture.shtm)

În arhitectura Renaşterii se pot deosebi două tendinţe:
a)folosirea formelor de expresie ale antichităţii, fapt care se realizează în jurul anului 1500, în perioada de apogeu a Renaşterii, prin construcţiile clare şi armonice ale lui Donatelo Brabante; ca elemente de construcţie se folosesc coloanele, pilaştrii, capitelurile, frontonul triunghiular, arcadele, toate preluate din tratatul de arhitectură al lui Vitruviu, la care se adaugă cupolele (Domul din Florenţa, Bazilica Sf. Petru din Roma, etc.), iar faţadele sunt concepute ţinându-se seamă de simetrie şi ordine;
b)îmbinarea elementelor antice cu tradiţiile stilului medieval, în care predomină liniile verticale combinate cu ogivele gotice, la care se adaugă, pe alocuri, ornamente şi arabescuri (ex. Spania).

Programul arhitectural renascentist cuprinde: castele, biserici, case de locuit, instituții, etc., iar dintre creaţiile reprezentative amintim: Castelele Chambord (fig.73), Blois, Chenonceaux din Franţa, Castelul din Criş (fig.74), Castelul Făgăraş, Castelul Lăzarea, Castelul Banffy din Bonţida, Castelul Iernut, biserica Sf. Petru de la Vatican (fig.75), biserica santa Maria del Fiore din Florenţa (fig.76), Palatul Pitti, Cupola Domului şi Capela Pazzi din Florenţa, Primăria din Poznan (fig.77), etc.

Fig.73-Castelul Chambord
(sursa www.freemages.fr)

Fig.74-Castelul din Criş
(sursa www.incognitera.org)

Fig.75-Biserica Sf. Petru de la Vatican
(sursa www.arte.casasifamilia.ro)

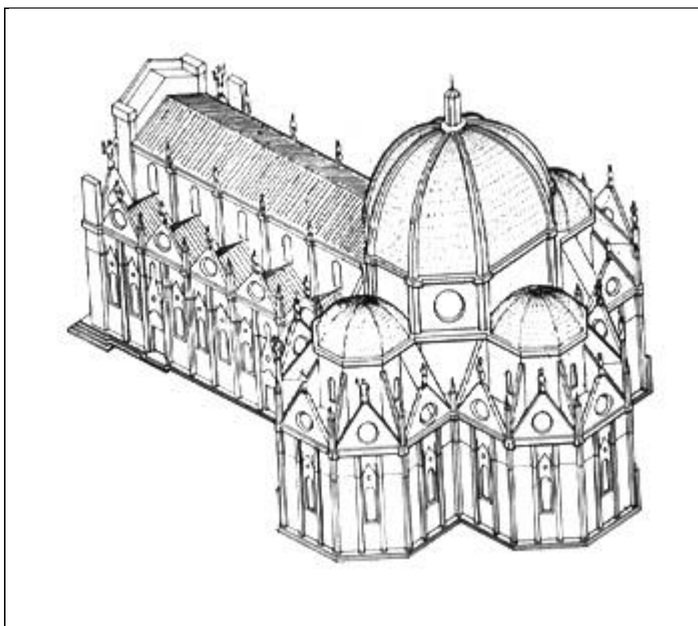

Fig.76-Biserica Santa Maria del Fiore din Florenţa- Filippo Brunelleschi, 1420
(sursa http://www.pitt.edu/~tokerism/0040/ren1.html)

Fig.77-Primăria din Poznan-Polonia
(sursa: http://ro.wikipedia.org/wiki/Renasterea)

E)Arhitectura barocă

Arhitectura barocă, plasată între 1550-1790, este teatrală şi exuberantă, dinamică şi spectaculoasă, exprimând triumful statului, al bisericii şi al burgheziei seculare.

Termenul „baroc” provine din cuvântul portughez ***„barocco”***, ce are semnificaţia de ***„perlă cu formă neregulată”***. Dintre caracteristicile acestui stil arhitectural amintim:

-formele convexe şi concave de pe faţadele clădirilor (fig.78), frontonul frânt, iluziile optice, elipsele intersectate în planuri, geometriile complicate şi relaţiile între volume de tipuri şi mărimi diferite, exagerarea emfatică, culorile îndrăzneţe, dramatismul;

Fig.78-Fațadă în stil baroc
(sursa: http://www.private-prague-guide.com/article/prague-architecture/)

-colonadele, domurile, efectele cromatice picturale, jocul îndrăzneţ dintre goluri şi volume (fig.79);

-scările interioare monumentale;

Fig.79-Colonade, medalion și decorațiuni în stil baroc pe fațada bisericii San Carlo alle Quattro Fontane din Roma
(sursa: http://www.bluffton.edu/~sullivanm/italy /rome/carlofontane/carlino2.html)

-înlocuirea navelor lungi și înguste cu formele largi și ocazional circulare, eliptice sau curbilinii;
-folosirea într-un mod impresionant a luminii, fie printr-un contrast puternic dintre lumină și umbră sau efecte de clar-obscur, fie prin utilizarea uniformă a luminii cu ajutorul a multiple deschideri și numeroase ferestre;
-utilizarea opulentă a ornamentelor, realizată în special din tencuială de stuc, marmură sau imitație de marmură;
-decorarea cu fresce uriașe a tavanelor, dar și a pereților sau a locurilor special lăsate neornamentate;
-punerea în evidență a fațadelor prin una sau mai multe proeminențe aranjate simetric sau relativ simetric față de o axă verticală centrală a clădirii (fig.80);
-utilizarea interiorului în scopul prezentării picturii și sculpturii, în special în barocul târziu, așa numitul "interior carcasă" (fig.81, 82);
-utilizarea pe scară largă a diferite efecte iluzorii și folosirea frecventă a amestecului dintre pictură și arhitectură;
-prezența coifurilor de biserici în formă de bulb de ceapă în varietățile barocului bavarez, ceh, polonez și ucrainean, etc;

Fig.80-Fațadă în stil baroc englezesc
(sursa http://allold.blogspot.ro/2012/02/baroque-architecture.html)

Fig.81-Interior decorat în stil baroc
(sursa: http://prismatic.cgsociety.org/art/interior-3ds-max-furniture-classic-style-museum-baroque-architecture-extremely-rich-hall-in-3d-799574)

Fig.82-Mobilier baroc
(sursa www.artavisuala.ro)

Arhitectura barocă a derivat din manierism (curent renascentist de reînnoire artistică) şi a evoluat ulterior în stilul rococo, având o ultimă zvâcnire de orgoliu în stilul neo-baroc, după care va fi eclipsată de neo-clasicismul. Cu toate acestea, la sfârșitul secolului XIX barocul va cunoaşte o renaştere târzie în Banat, Translivania şi Rusia.

Printre creaţiile reprezentative se remarcă: Piaţa Sf. Petru din Roma, Palatul Zwinger din Dresda (fig. 83), Abaţia benedictină din Melk-Austria (fig.84), Biserica lui Carol din Viena (fig.85), Biserica San Carlo alle Quatro Fontane din Roma, Biserica Santa Susana şi Palatul Bernini din Roma, Biserica San Andrea al Quirinale, Palatul Monte Citorio şi Biserica Santa Maria della Pace din Roma, Catedrala St. Paul din Londra (fig.86), Biserica Mănăstirii Iezuite din Cluj-Napoca, Catedrala Catolică din Timişoara, Catedrala Catolică din Oradea, Catedrala Greco-Catolică din Blaj, Palatul Episcopal din Oradea, Palatul Banffy din Cluj-Napoca, Palatul Brukental din Sibiu (fig.87), Casa Argintarului din Bistriţa, etc.

Fig.83-Palatul Zwinger din Dresda (1709)
(sursa: http://culturemechanism.blogspot.ro/2013/11/the-baroque-in-germany.html)

Fig.84-Abaţia benedictină din Melk-Austria
(sursa www.wikipedia.org)

Fig.85-Karlkirche din Viena
(sursa www.wikimedia.org)

Fig.86-Catedrala St. Paul-Londra
(sursa www.wikipedia.org)

Fig.87-Palatul Brukenthal din Sibiu
(sursa www.amelie.ro)

Dintre arhitecții celebrii ai barocului se pot menționa:
-Giacomo Barozzi da Vignola (1507-1573), Gianlorenzo Bernini (1598-1680), Francesco Borromini (1599-1667), Pietro Berrettini da Cortona (1596-1669), Francois Mansart (1598-1666), Jules Hardouin Mansart (1646-1708), Louis Le Vau (1612-1770), Wurzburg Residenz (1720-1744), John Vanbrugh (1664-1726), Bartolomeo Rastrelli (1700-1771), etc.

F)Arhitectura rococo

Stilul arhitectural rococo este un stil decorativ, artistic şi de design interior, care a luat naştere în Franţa secolului XVIII (1715-1789) şi s-a răspândit ulterior în toată Europa şi apoi în cele două Americi, mai ales în cea latină.

Cu toate că este considerat adesea ca o fază relativ târzie din evoluţia barocului, fiind caracterizat prin bogăţia şi varietatea ornamentelor, stilul rococo reprezintă, totuşi, o etapă firească în evoluţia artei occidentale. Spre sfârşitul perioadei sale de existenţă, a devenit sincron, şi de multe ori s-a apropiat sensibil de neo-clasicism.

Denumirea de ***„rococo”*** derivă de la o combinaţie lingvistică dintre cuvântul francez ***„rocaille”***, care înseamnă ***„lucrare din piatră”*** (motive ornamentale inspirate de curbele şi contracurbele unor cochilii şi scoici care împodobesc stâncile artificiale din grădinile secolului XVIII), şi cuvântul ***„barocco”***.

Dintre caracteristicile stilului arhitectural rococo menţionăm: bogăţia ornamentelor, curbele ornamentale încolăcite, folosite cu obstinaţie, accentuarea artelor decorative şi a designului interior (mobilier impozant, sculpturi mici, oglinzi de diferite dimensiuni, tapiţerie în ton cu arhitectura, reliefuri, picturi în ulei, etc.). (fig.88, 89, 90), iar programul arhitectural cuprinde biserici, palate, castele, instituții, clădiri de locuit, etc. (fig.91, 92).

Dintre arhitecții care au creat în acest stil se pot aminti: Francesco Bartolomeo Rastrelli, Philip de Lange, Matthäus Daniel Pöppelmann, etc.

Fig.88-Ceas decorativ în stil rococo
(sursa: http://www.liveauctioneers.com/item/6692505)

Fig.89-Oglindă rococo și decorațiuni în stuc-Palatul Schloss Ludwigsburg (Germania)
(sursa: http://en.wikipedia.org/wiki/Rococo)

Fig.90-Interior rococo al unei biserici din Insbruck
(sursa www.google.ro/images)

Fig.91-Clădire în stil rococo în Wurzburg-Germania
(sursa www.travel.webshots.com)

Fig.92-Palatul Ecaterina din St. Petersburg-Rusia
(sursa www.debikirksey.blogspot.com)

G)Perioada neoclasică

Neoclasicismul este o mişcare în arta, arhitectura şi designul Europei şi Americii de Nord (stilul federalist), între secolele al XVI-lea şi al XIX-lea (1640-1850), caracterizată prin relansarea stilului clasic grecesc şi roman. Printre reprezentanţii de frunte ai mişcării s-au numărat arhitecţii Claude-Nicholas Ledoux şi Robert Adam.

Influenţat de Iluminism, neoclasicismul impune din nou dominaţia rigorii, având ca modele arta greacă şi cea romană. În acest fel se ajunge la redescoperirea simplităţii şi profunzimii naturii, spre deosebire de ornamentația excesivă a barocului și trăirile superficiale ale rococo-ului.

Sunt reindroduse ordinele de arhitectură, frontonul triunghiular, cupolele, etc., iar temele mitologice antice sunt din nou prezente. În Franța secolului XIX neoclasicismul devine stil oficial, de la Primul Imperiu (1804-1014), până la Revoluție, iar arhitectul devine de această dată o persoană angajată, care are rolul de a arăta cetățenilor faptele eroilor antici și a stimula patriotismul și virtutea.

Programul arhitectural curpinde clădiri de locuit, instituții, portice, etc., iar dintre creaţiile reprezentative se pot menționa:
-Poarta Brandemburg din Berlin (fig.93);
-Clădirea British Museum din Londra (fig.94);
-Opera din Paris;
-Biblioteca Naţională din Paris;
-Clădirea Capitoliului din Washington (fig.95);
-Cumberland Terrace din Londra (fig.96);
-Universitatea din Bucureşti;
-Palatul Băncii Naţionale din Bucureşti;
-Casa de Economii şi Consemnaţiuni din Bucureşti (fig.97);
-Clădirea Primăriei din Bucureşti;
-Opera Naţională din Timişoara;
-Palatul Administrativ din Craiova;
-Palatul Administrativ din Arad;
-Palatul Culturii din Târgu Mureş;
-Ateneul Român (fig.98), Castelul Peleş, etc.

Fig.93-Poarta Brandemburg din Berlin
(sursa www.media.roportal.ro)

Fig.94-British Museum din Londra
(sursa www.dreamdestinations.ro)

Fig.95-Clădirea Capitoliului din Washington DC
(sursa www.domuri.ro)

Fig.96-Cumberland Terrace din Londra
(sursa www.weldon.co.uk)

Fig.97-Clădirea CEC din Bucureşti
(sursa www.upload.wikimedia.org)

Fig.98-Ateneul Român
(sursa www.agentiadecarte.ro)

H)Neogoticul

Neogoticul, arhitectura romantică sau pitorescă, este un curent arhitectural apărut la mijlocul secolului al XVIII, în Anglia, care a atins apogeul în secolul al XIX-lea și s-a stins în pragul secolului XX. Acesta avea ca scop revalorificarea arhitecturii gotice şi s-a manifestat în două direcţii:

-restaurarea unor monumente, îndeosebi gotice, sau definitivarea unor monumente medievale (ex. Domul din Koln);

-construirea unor noi edificii, preluând forme din repertoriul arhitecturii militare gotice (turnuri, creneluri, arce frânte, ferestre lanceolate).

Programul arhitectural cuprinde: palate, castele, biserici, instituții, case de locuit, iar dintre creaţiile romantice sau neogotice se pot menţiona: Parlamentul Ungar din Budapesta (fig.99), Palatul Westminster din Londra (fig.100), Catedrala Sf. Vitus din Praga, Primăria din Munchen, Catedrala Sf. Patrick din New York, Catedrala Națională din Washington, Catedrala Sagrada Familia din Barcelona, Parlamentul din Ottawa, Palatul Culturii din Iaşi (fig.101), etc.

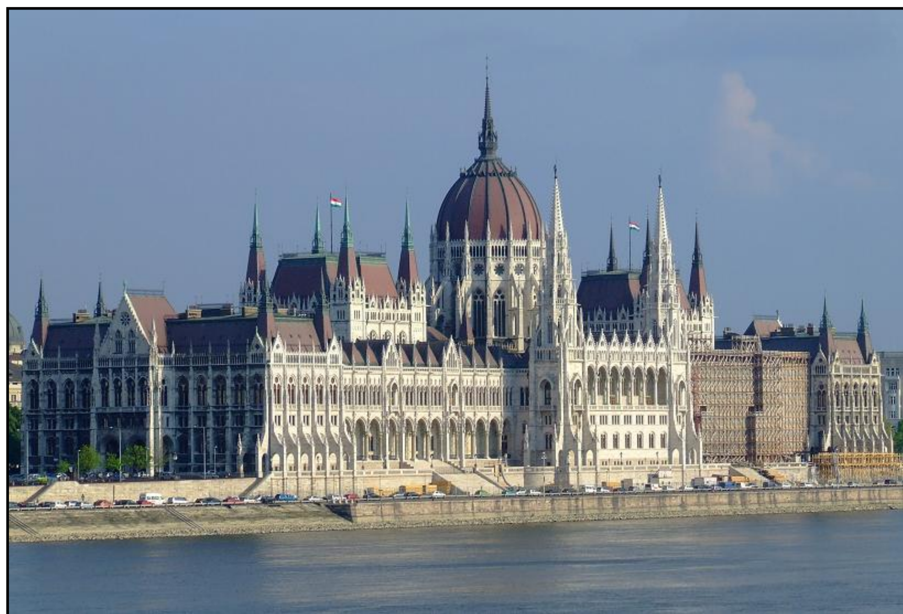

Fig.99-Parlamentul din Budapesta
(sursa www.dreamdestinations.ro)

Fig.100-Palatul Westminster din Londra
(sursa www.casesigradini.ro)

Fig.101-Palatul Culturii din Iaşi
(sirsa www.ihotele.ro)

Dintre arhitecții care au creat în stilul neogotic se pot menționa: John Ruskin, Philip Webb, Cass Gilbert, Raymond Hood, Antoni Gaudi Carlo Rainaldi, etc.

I)Perioada modernă

Arhitectura modernă sau modernismul debutează la începutul secolului XX, când un număr de arhitecţi din întreaga lume au început să dezvolte noi soluţii arhitectonice prin care să integreze tradiţiile precedente (gotice, romanice, baroce, etc.) cu noile posibilităţi tehnologice, reprezentate prin utilizarea unor noi materiale de construcţie (fier, oţel, beton, sticlă).

Cele mai importante nume ale curentului modernist sunt Le Corbusier, Ludwig Mies van der Rohe, Walter Gropius, Victor Horta, Frank Lloyd Right, Louis Sullivan, Eric Mendelsoh, Alvar Aalto, Philip Johnson, Antoni Gaudi, Otto Wagner şi Charles Rennie Mackintosh, iar construcţiile realizate de către aceştia pot fi considerate ca o luptă între nou şi vechi.

Programul arhitectural cuprinde clădiri de locuit, instituții, hoteluri, muzee, scări interioare, etc., iar dintre caracteristicile arhitecturii moderne amintim:
-respingerea stilurilor istorice ca sursă a formei arhitecturale;
-adoptatea principiului conform căruia materialele și funcția trebuie să determine rezultatul;
-respingerea elementelor ornamentale;
-simplificarea formei prin eliminarea detaliilor lipsite de importanță;
-fiecare cladire trebuia să aiba o structură clară, bine definită.

a)Arhitectura Art Nouveau (1900-1920)

Este un stil arhitectural modernist, apărut relativ sincron în majoritatea culturilor şi ţărilor europene, dar şi în America de Nord.

Wilhelm Pehnt, în Lexiconul ilustrat de Arhitectură Modernă, afirmă următoarele: *„curentul Art Nouveau (sau Arta 1900) este o mișcare romantică, individualistă și antiistorică, răspândită în întreaga Europă între anii 1890 și 1910"*.

Primele semne clare ale stilului se întrezăresc în anul 1880, dar maximul de înflorire a fost atins între anii 1892-1902.

Denumirea „art nouveau" (artă nouă) provine de la numele unei galerii de artă din Parisul anilor respectivi, ***Maison de l`Art Nouveau***, deschisă în 1895 de către colecţionarul german Sigfried Bing, concentrată exclusiv pe artă modernă.

Faima acestei galerii a crescut odată cu Expoziţia Universală din anul 1900, când au fost prezentate, în design şi culoare, instalaţii de mobilier modern, tapiserii și obiecte de artă. Aceste exponate decorative au fost asociate cu numele galeriei care

ulterior a denumit stilului Art Nouveau, cunoscut și sub denumirile ***Jugendstil*** în Germania, ***Modern*** în Rusia, ***Modernisme*** în Catalonia, ***Secession*** în Austria și Ungaria (inclusiv în Transilvania) și ***Stile Liberty*** în Italia.

Dintre caracteristicile acestui stil menţionăm:

-folosirea frecventă a liniilor curbe, pline de ritmuri sincopate;

-liniile curbe deschise, de tipul parabolei sau hiperbolei;

-utilizarea elementelor florale şi animaliere stilizate, a sculpturilor ornamentale pe fațadele clădirilor și pe ancadramentele ferestrelor și ușilor;

-balcoane și copertine stilizate din fier forjat; ancadramente sofisticate ca geometrie la ferestre și uși;

-ferestre mari, luminoase, adesea rotunde tip hublou sau semirotunde, scoase în relief, compartimentate în diferite forme;

-uși înalte din lemn, compartimentate;

-fațade îndrăznețe și încărcate (balcoane, basoreliefuri, statui, etc.); mansarede; scări interioare cu balustrade din fier forjat, etc.

Aceste elemente se păstrează la clădiri de locuit (La maison Cauchie din Bruxelles, ansambluri de clădiri din Antwerpen, Gent, Charleroi-Belgia; Bristol-Anglia, Leeuwarden, Rotterdam, Haga-Olanda, Budapesta-Ungaria, Germania, Paris-Franța, Riga-Letonia, Praga-Cehia), hoteluri, hale comerciale (ex. Les Halles din Paris), instituții, etc. (fig.102, 103, 104, 105, 106, 107).

Dintre reprezentanții acestui stil se pot aminti:

-Vitor Horta;

-Émile André;

-Ernesto Basile ;

-Hector Guimard, etc.

Fig.102-Detaliu sculptural Art Nouveau pe fațada unei clădiri din Metz-Franța
(sursa: http://en.wikipedia.org/wiki/Art_Nouveau)

Fig.103-Arhitectură Art Nouveau în Riga-Letonia
(sursa www. vacantaesoterica.blogspot.com)

Fig.104-Scară în stil Art Nouveau-Maison & Atelier creat de arhitectul Victor Horta în Bruxelles
(sursa www. 3.bp.blogspot.com)

Fig.105-Hotel Bratislava
(sursa www.artline.ro)

Fig.106-Hotelul Tassel din Bruxelles
(sursa www.hanser.ceat.okstate.edu)

Fig.107-Palatul Finanţelor din Turda
(sursa www.wikipedia.org)

b)Arhitectura organică

Acest tip de arhitectură reprezintă o mişcare care începe odată cu sfârşitul secolului XIX, la iniţiativa unor arhitecţi precum Louis Sullivan, Franck Lloyd Wright, Antoni Gaudi şi Rudolf Steiner.

Programul estetic pune accent pe condiţia umană şi pe caracteristicile mediului înconjurător, fiind o reinterpretare a principiilor naturii, cu scopul de a construi forme cât mai apropiate de aceasta, utilizând îndeosebi linii curbe.

De asemenea, se pune accent pe materiale naturale (lemn, piatră, argilă) şi pe corelaţiile dintre funcţiile clădirilor şi caracteristicile mediului local, de aceea construcţiile au forme care imită diferite elemente ale naturii (cascade, cochilii, pereţi stâncoşi, coloane de stâncă, etc.).

Designul organic trebuie să fie inspirat de natură şi să fie durabil, sănătos, conservant şi divers, trebuie să se desfășoare ca un organism, dinspre esență în exterior, să fie fluent, flexibil şi adaptabil, să satisfacă nevoile sociale, fizice şi spirituale.

Dintre creaţiile arhitecturale organice consacrate menţionăm: Parcul Gruell din Barcelona, Catedrala Sagrada Famillia din Barcelona, Turnul Einstein din Potsdam, Aeroportul Dulles din Chantilly-Virginia, Opera din Sidney-Australia, etc. (fig.108-113).

Fig.108-Clădire în formă de scoică-nautilus
(sursa www.peisaje.ro)

Fig.109-Casă organică proiectată de arhitectul elveţian Peter Vetsch
(sursa www. alexaionescu.wordpress.com)

Fig.110-Magazin construit în stil organic-Seul, Coreea (sursa www.designocalm.com)

Fig.111-Turnul Einstein din Potsdam (Germania)
(sursa www.kudika.ro)

Fig.112-Catedrala Sagrada Famillia din Barcelona
(sursa www. gandirelogica.blogspot.com)

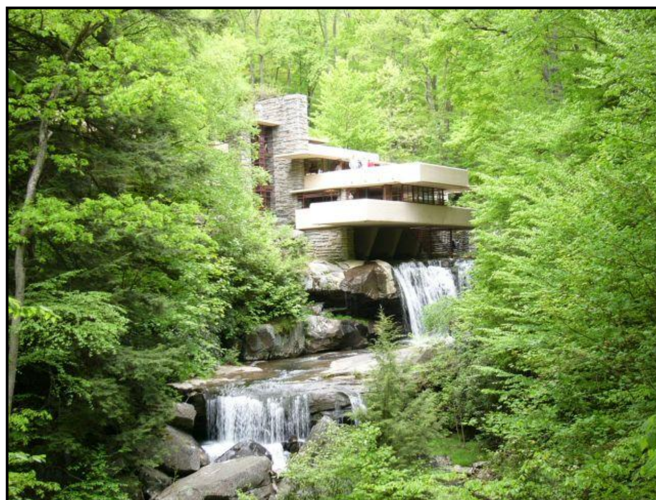

Fig.113-Locuinţa Fallingwater, Mill Run-Pennsylvania (SUA)
(sursa www. upload.wikimedia.org)

c)Arhitectura Bauhaus

Stilul arhitectural Bauhaus se dezvoltă în Germania, la iniţiativa arhitectului Walter Gropius, având maximă înflorire între anii 1919-1933, în trei oraşe: Weimar, Dessau şi Berlin.Termenul "bauhaus" înseamnă „casa arhitecturii", cu referire la o clădire din oraşul Dessau (fig.114).

Fig.114-Clădirea Bauhaus din Dessau (Germania) construită în 1919
(sursa www. a7.sphotos.ak.fbcdn.net)

Programul estetic cuprinde spaţii ambientale funcţionale, geometrizate în forme paralelipipedice, construite din sticlă şi beton (ex. Casele Sommerfeld şi Otto din Berlin, casa Auerach din Jena, clădirea Bauhaus din Dessau, etc.) (fig. 115, 116, 117).

Fig.115-Clădirea fabricii de pantofi Fagus din Alfed-an-der-leine, Germania construita în anul 1911
(sursa www.ro-ro.facebook.com)

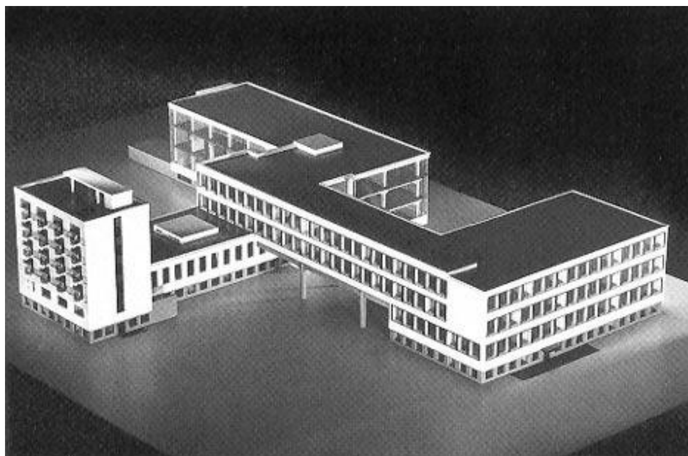

Fig.116-Machetă de clădire în stil Bauhaus
(sursa www.wikipedia.org)

Fig.117-Casă în stil Bauhaus
(sursa www.wikipedia.org)

d)Arhitectura Art Deco (1925-1940)

Art Deco este un curent estetic şi stil arhitectural puternic reprezentat în construcţia a numeroase clădiri şi structuri din SUA, Canada şi Marea Britanie, în deceniile 3-4 ale secolului XX.

Conceptul provine de la evenimentul Expoziţia Internaţională de **Art**e **Deco**rative şi Industriale Moderne, care a avut loc la Paris, în anul 1925.

Elementele specifice arhitecturii Art Deco sunt: decorațiunile stilizate, ornamentele sub formă de sprâncene, ziguratul sau frontonul în trepte, colțurile rotunjite, acoperișurile plate, balcoanele și balustradele curbate, parapeții perforați, basoreliefurile, utilizarea triadelor (ferestre, trepte, decorațiuni), benzilor, coloanelor, statuilor, hublourilor, sticlei gravate și blocurilor de sticlă (fig.118, 119, 120).

Programul arhitectural cuprinde clădiri de locuit (fig.121), clădiri de birouri, hoteluri, instituții, etc., iar dintre construcţiile care caracterizează acest stil menţionăm zgârie-norii Empire State Building (fig.122), şi Chrysler Building din New York (fig. 123), Foshay Tower din Minneapolis (fig.124), Las Vegas Strip, ridicate în perioada de apogeu, precum şi alte construcţii, cum ar fi: Fuller Building din New York (fig.125), Primăria din Buffalo (fig.126), Hoover Building din Londra, Clădirea Curţii Supreme de Justiţie a Canadei, podul Golden Gate din San Francisco,

Poșta din Maroc (fig.127), etc. Dintre reprezentanții acestui stil se pot aminti: Louis Henry Sullivan, Pablo Antonio, Ernest Cormier, etc.

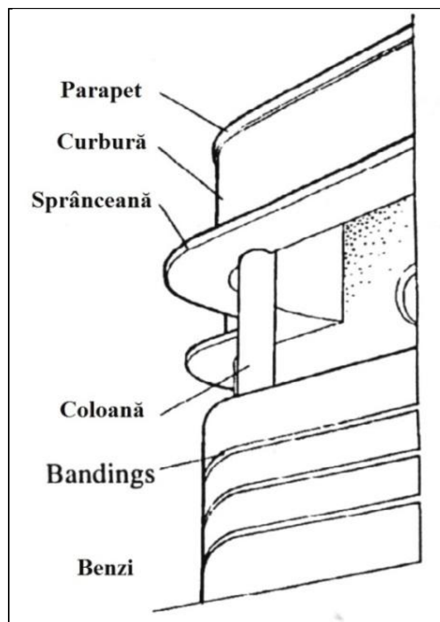

Fig.118-Elemente specific stilului Art Deco
(sursa: http://www.artdecowa.org.au/gallery.htm-cu modificări)

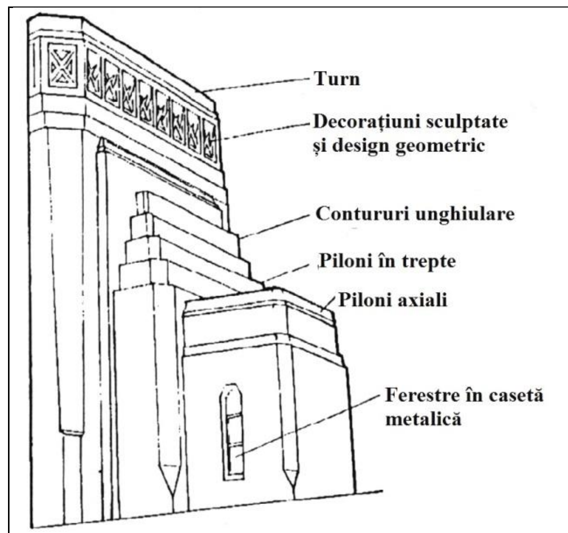

Fig.119-Elemente specifice arhitecturii Art Deco
(sursa: http://www.artdecowa.org.au/artdeco.htm-cu modificări)

Fig.120-Decorațiuni în stil Art Deco
(sursa: http://tooshallow.com/tag/art-deco/)

Fig.121-Locuință în stil Art Deco-San Franciso
(sursa: http://www.sfgate.com/realestate/article/Touch-of-Streamline-Moderne-a-rarity-for-Bay-3498641.php#photo-2842369)

Fig.122-Empire State Building din New York
(sursa www. paranormalknowledge.com)

Fig.123-Chrysler Building din New York
(http://www.nybeyondsight.org/chrysler-building.shtml)

Fig.124-Foshay Tower din Minneapolis la 1928
(sursa www.minnpost.com)

Fig.125-Clădirea Fuller din New York
(sursa www.flickr.com/photos)

Fig.126-Buffalo City Hall-Capodoperă a stilului Art Deco
(sursa www.territorioscuola.com/wikipedia/ro)

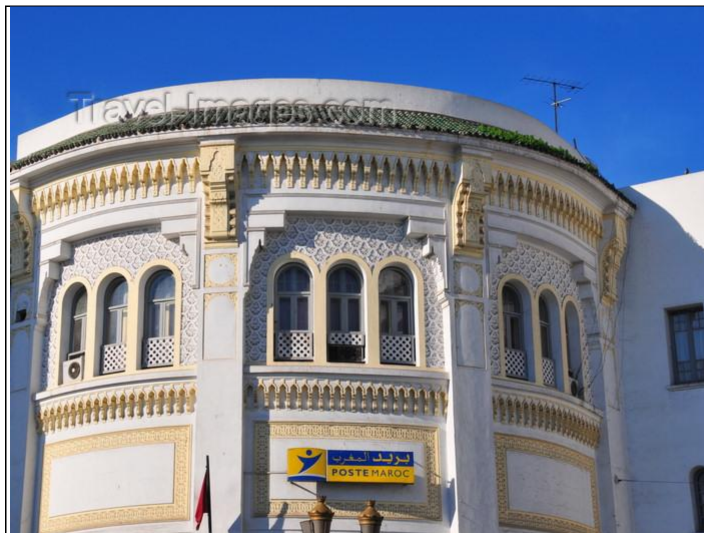

Fig.127-Poșta din Maroc
(sursa: http://www.travel-images.com/photo-moroc527.html)

e)Arhitectura brutalistă (1952-1975)

Brutalismul este un stil arhitectural care se dezvoltă în anii 1950-1970. Denumirea sa provine de la expresia franceză „***beton brut***”, adică beton nefinisat, rostită de arhitectul elvețian Charles-Édouard Jeanneret-Gris Le Corbusier.

Brutalismul a fost inspirat în mare parte de operele lui Le Corbusier şi, în particular, de clădirea Unite d`Habitation din Marsillia (fig.128).

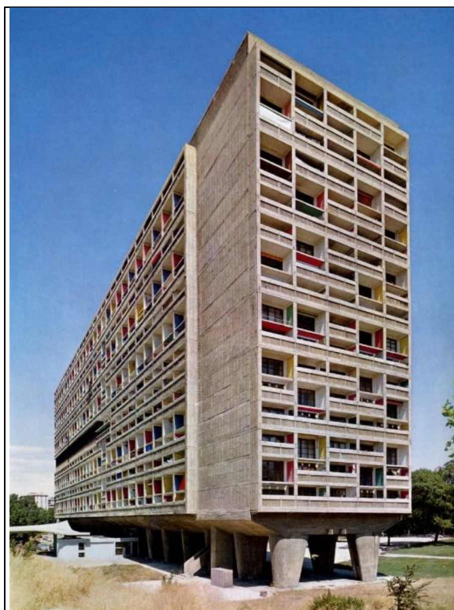

Fig.128-Clădirea Unite d`Habitation din Marsillia
(sursa: http://forum.skyscraperpage.com/showthread.php?t=176317)

Acest stil a primit un impuls semnificativ în Marea Britanie după cel de-al doilea război mondial, când se căutau metode ieftine pentru construirea de locuinţe, magazine şi clădiri guvernamentale.

Programul estetic este reprezentat prin construcţii din beton, aparent nefinisate, a căror funcţiuni ies în evidenţă adesea ostentativ (scările, balcoanele, camerele, casa liftului, etc.). Exemple de clădiri în stil brutalist: Trellick Tower din Londra (fig.129), Boston City Hall (fig.130), Universitatea de Artă şi Arhitectură Yale (fig.131), Teatrul Naţional din Londra (fig.132), etc. (fig.133, 134). Alți reprezentanți ai brutalismului sunt Alison Smithson, Peter Smithson și Reyner Banham, care în 1966 a scris cartea *The New Brutalism: Ethic or Aesthetic?*.

Fig.129-Trellick Tower (Londra)
(sursa www.robdyke.com)

Fig.130-Boston City Hall-SUA
(sursa www. friendsofbostoncityhall.org)

Fig.131-Universitatea de artă şi Arhitectură Yale-SUA
(sursa www.slowpainting.files.wordpress.com)

Fig.132-Teatrul Naţional din Londra
(sursa www. adytzu344.wordpress.com/orasul-meu-preferat-londra/)

Fig.133- Clădire brutalistă în San Jose-Costa Rica
(sursa www. img25.imageshack.us)

Fig.134-Arhitectură brutalistă în Montreal
(sursa www. data.greatbuildings.com)

f)Arhitectura realistă socialistă

Acest stil arhitectural se dezvoltă în a doua parte a secolului XX, în ţările comuniste, fiind reprezentat prin construcţii monumentale, impunătoare, dintre care putem aminti Universitatea Lomonosov din Moscova (fig.135), Hotelul Leningrad din Moscova, Palatul Culturii din Varşovia (fig.136), Casa Scânteii (Casa Presei Libere) şi Casa Poporului din Bucureşti (fig.137), etc.

Fig.135-Universitatea Lomonosov din Moscova
(sursa www. light.sunphoto.ro)

Fig.136-Palatul Culturii din Varşovia
(sursa www. metropotam.ro)

Fig.137-Casa Presei Libere din Bucureşti
(sursa www.romanianmonasteries.org)

J)Perioada postmodernă

În a doua parte a secolului XX (1960), mișcarea modernistă este înlocuită cu diverse alte abordări estetice. Stilurile intră în contradicție, se întrepătrund, şi apar noi modalități de vizualizare a formelor în spațiul saturat de creațiile anterioare.

Arhitectura postmodernă a fost descrisă ca fiind "neo-eclectică" (ecelctic=îmbinare de elemente arhitecturale), astfel că ornamentul s-a întors pe faţadele construcțiilor, înlocuind stilurile fără austere şi agresive ale modernismului. Această tendință este combinată cu utilizarea unghiurilor non-ortogonale şi a suprafețelor de forme cele mai variate şi mai ciudate, aici putându-se menționa ca printre cele mai faimoase, construcțiile Stuttgart State Gallery şi Guggenheim Museum din Bilbao.

Postmodernismul caută exuberanţa în orice, în tehnicile de construcție, în modificarea unghiurilor tuturor suprafeţelor, în folosirea diferitelor tipuri de ornamente, semănând la nivelul elaborării şi al rafinamentului execuţiei cu arhitectura Art Deco. Lista arhitecţilor postmoderni îi include pe foarte cunoscuţii

Philip Johnson, John Burgee, Robert Venturi, Ricardo Boffil, James Stirling, Santiago Calatrava și Frank Gehry.

Dintre curentele arhitecturale postmoderniste mai relevante menţionăm: arhitectura minimalistă, arhitectura high-tech şi arhitectura deconstructivistă.

a)Arhitectura minimalistă

Minimalismul este un curent al postmodernismului care se manifestă în artele vizuale, muzică şi design, unde lucrarea de artă este redusă la părţile sale fundamentale.

Termenul se lansează la începutul anilor 60, definind în primul rând un stil în artă, iar apoi în arhitectură. Ca atare, creaţia arhitecturală este caracterizată printr-o simplitate funcţională, bazată pe reconsiderarea concepţiilor despre spaţiu, formă şi lumină.

Construcțiile minimaliste nu au forme sofisticate, iar sub aspect dimensional și funcțional se rezumă la strictul necesar pentru a asigura condiții minime de confort. Acestea cuprind: locuințe, biserici, instituții, muzee (ex. Barcelona Pavilion), etc. (fig.138). Ca stil de interior, minimalismului este reprezentat prin: linii clare, suprafeţe dure, forme geometrice, mobilier jos, muchii mai slabe, mai multe culori şi textura aducând tot mai mult cu textura organică (fig.139).

Dintre reprezentanţii acestui curent pot fi amintiţi: Ludwig Mies van der Rohe, Louis Barragan, John Pawson, Eduardo Souto de Moura, Álvaro Siza Vieira, Tadao Ando, Alberto Campo Baeza, Oscar Niemeyer, Claudio Silvestrin, etc.

Filozofia arhitecturii minimaliste este definită de sintagmele celebre, rostite de Mies van der Rohe (Less is more=mai puțin înseamnă mai mult) și de Buckminster Fuller (Making more with less =făcând mai mult cu mai puțin), pentru a-și arăta strategiile lor estetice bazate pe simplitate și eleganță.

Fig.138-Catedrala Metropolitană din Brasilia proiectată de arhitectul Oscar Niemeyer
(sursa www. argesulevanghelic.files.wordpress.com)

Fig.139-Interior minimalist
(sursa www.reddesign-day.com)

b)Arhitectura high-tech

Arhitectura high-tech, cunoscută şi ca Modernismul Târziu sau Expresionismul Structural, este un stil arhitectural dezvoltat in anii 1970, încorporand elemente ale industriei high-tech şi tehnologiei în designul de clădiri.

Arhitectura high-tech a apărut mai întâi în Anglia, ca un modernism restructurat, având rolul de a face trecerea de la modernism la postmodernism. Denumirea „high-tech" provine de la cartea de design „High Tech: The Industrial Style and Source Book for the Home", scrisă în 1978 de către Joan Kron şi Suzanne Slesin.

Ca şi brutalismul, clădirile create în stilul high-tech (expresionist-structural) își expun strucura atât la interior, cât şi la exterior, dar cu accentul pus pe scheletul intern din oţel şi/sau beton. Prin urmare, elementele specifice ale acestui stil arhitectural sunt:

-dispunerea proeminentă a componentelor structurale și funcționale ale clădirilor;
-utilizarea materialelor prefabricate (pereți de sticlă, cadre de oțel);
-spații interioare largi;
-cercurile perfecte, curbele simple şi unghiurile drepte;
-look rece datorită abundenţei de metal, plastic şi sticlă;
-țevile şi mecanismele expuse sunt omniprezente și au rol ornamental: conductele caloriferelor, ţevile de sub chiuveta de la bucatarie, metalul cromat, lustruit sau lucios întâlnit la obiectele din bucătarie, la mânerele balustradelor, la clanţele de uşă sau la scările interioare metalice, în spirală.

Cei mai de seamă reprezentanţi ai acestui curent postmodernist sunt Richard Rogers şi Renzo Piano, iar dintre creaţiile high-tech mai consacrate amintim: Centrul Georges Pompidou din Paris (fig.140), clădirea Băncii Lloyds din Londra (fig.141), Centrul Media NatWest din Londra (fig.142), Clădirea The Gerkin de pe St.Mary Axe din Londra (fig.143), Turnul de televiziune Zizkov din Praga, aeroportul Stansted din Londra, etc.

Fig.140-Centrul Pompidou din Paris
(sursa www.incasa.ro)

Fig.141-Clădirea Băncii Lloyds din Londra
(sursa www.pc.blogspot.com)

Fig.142-Centrul Media NatWest din Londra
(sursa www.upload.wikimedia.org)

Fig.143-Clădirea The Gerkin de pe St.Mary Axe, Londra
(sursa www.completeofficesearch.com)

c)Arhitectura deconstructivistă

Stilul deconstructivist reprezintă o direcţie de dezvoltare postmodernistă, începută la sfârşitul anilor 80 ai secolului XX, a cărei intrare pe scena arhitecturii este marcată de următoarele evenimente:
-concursul de design arhitectural Parc de la Villette din anul 1982;
-expoziția Deconstructivist Architecture organizată de Phhilip Johnson şi Mark Wigley la Muzeul de Artă Modernă din New York din 1988;
-deschiderea în anul 1989 a Wexner Center For Arts din Columbus, proiectat de Peter Eisenman.

Deconstructivismul este opusul mişcării artistice sovietice programatice din anii 30, numite constructivism, și apelează la aparenta nerespectare a geometriei euclidiene, fapt care conduce la dislocarea şi distorsionarea elementelor arhitecturale, mai ales a faţadelor şi a suprafeţei exterioare a clădirilor, presupunând ignorarea regulilor constructive anterioare.

Creaţiile deconstructiviste folosesc forme geometrice paralelipipedice, eliptice şi unghiulare, care sugerează ideea de economie şi minimal, iar dintre cele mai relevante se pot menționa: Vitra Design Museum din Weil am Rhein din Germania (fig.144), Muzeul de Artă Weisman din Mineapolis-SUA (fig.145), Muzeul Imperial de Război Nord din Manchester-Marea Britanie, Seattle Central Library (fig.146), etc.

Fig.144-Vitra Design Museum din Weil am Rhein (Germania)
(sursa www.wikipedia.org)

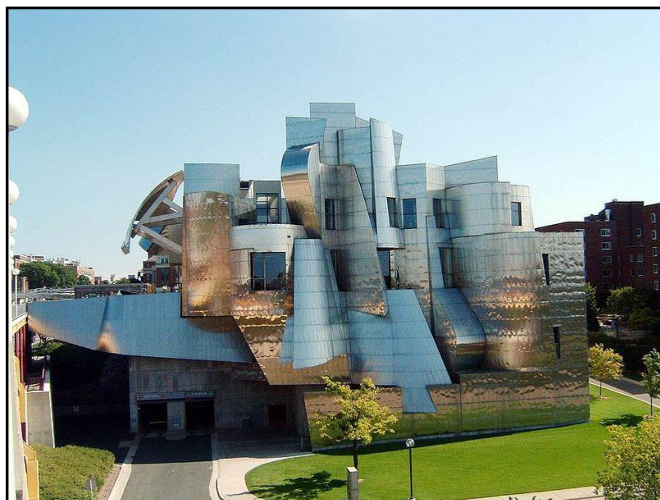

Fig.145-Muzeul de Artă Weisman din Mineapolis (SUA)
(sursa www.wikipedia.org)

Fig.146-Seattle Central Library (SUA)
(sursa www. seattletimes.nwsource.com)

Dintre arhitecții reprezentativi ai deconstructivismului se pot menționa: Frank Gehry, Daniel Libeskind, Rem Koolhaas, Peter Eisenman, Zaha Hadid, Coop Himmelb și Bernard Tschumi.

K)Arhitectura vernaculară

Arhitectura vernaculară este arhitectura fără arhitect, fără proiectant și fără un program estetic precis, pusă în aplicaţie atât în mediul rural, cât și în orașe. Conceptul provine de la termenul latin *„vernacullus"*, care înseamnă *„indigen"*. Prin urmare, acest stil arhitectural ilustrează relaţia dintre natura şi cultura locului respectiv.

Dintre caracteristicile arhitecturii vernaculare amintim:
-constructorii, sunt non-profesionişti, iar cunoştinţele despre arta construirii sunt transmise pe cale orală, din generaţie în generaţie;
-adaptare armonioasă la condiţiile de mediu, utilizand materiale naturale din spațiul local (piatră, argilă, nisip, pietriş, lemn, stuf, papură, paie, etc.);
-clădirile existente implică o gândire intuitivă, fără schiţe sau proiecte, fiind deschise unor modificări ulterioare;
-există un echilibru social-economic, funcţional şi estetic în ceea ce priveşte construcţiile şi integrarea lor în peisajul local;
-pattern-urile arhitecturale şi stilurile sunt supuse unei evoluţii încete a stilului tradiţional corespunzător regiunii etnice respective;
-forma construcţiilor răspunde întotdeauna modului de viaţă specific al societăţii şi valorilor acesteia;
-construcțiile sunt ridicate pentru a satisface nevoile locuitorilor, reflectând valorile culturale și materiale ale acestora.

Dezvoltarea arhitecturii vernaculare a fost influențată de mai mulți factori, cum ar fi:
-relieful (câmpie, deal, munte);
-substratul (roci dure, roci friabile);
-climatul (secetos, ploios, cu vânturi frecvente, cu zăpezi);
-vegetația (păduri, pajiști, stufăriș);
-ocupații (agricultură, silvicultură, exploatarea rocilor, minerit).

Arhitectura vernaculară nu este arhitectură tradiţională, pentru că arhitectura tradiţională desemnează construcţiile ridicate de meşteri și de oameni specializaţi în construcţii, dar care nu vor fi utilizatorii acestora, în cadrul unui program arhitectural stabilit.

Meşterii şi-au preluat cunoştinţele pe cale orală, din strămoşi, iar materializarea cunoştinţelor pe care le posedă conduce la o arhitectură specifică zonei din care fac parte. Treptat, prin persistenţa formelor şi conceptelor sale, arhitectura vernaculară poate deveni tradițională.

Programul arhitectural cuprinde locuințe, anexe gospodărești, biserici, adăposturi temporare, etc., care ilustrează condițiile materiale și culturale în care au fost ridicate (fig.147-151).

Fig.147-Locuinţă vernaculară în Panama
(sursa www.thepanamanews.com)

Fig.148-Biserică vernaculară în Georgia (SUA)
(sursa: http://vanishingsouthgeorgia.com/tag/meldrim-ga/)

Fig.149-Casă din chirpici în Podişul Moldovei
(sursa www. media2.gruprc.ro/photo)

.

Fig. 150-Locuință vernaculară în Brgule, Serbia
(sursa: http://en.wikipedia.org/wiki/Vernacular_architecture)

Fig.151-Locuinţe vernaculare în Siria
(sursa www. sirismm.si.edu)

În ultimii ani se manifestă un interes tot mai mare pentru arhitectura cob/adobe, bazată pe materiale naturale și concepție simplă, ecologică.

Cob este un apelativ pentru materialele de construcție naturale formate din argilă, nisip, paie, apă şi pământ. Acestea sunt ignifuge, rezistente la activitatea seismică şi necostisitoare, putând fi folosite pentru a crea forme artistice sculpturale şi construcții arhitecturale ecologice și durabile.

Materialele de tip cob au fost folosite din cele mai vechi timpuri în Orientul Apropiat, Grecia Antică, Roma Antică, Insulele Britanice, Africa, etc., iar în zilele noastre se observă o creștere a interesului pentru construcțiile cob, deoarece sunt ieftine și trainice.

Adobe este cărămida nearsă realizată din nisip, argilă, apă și fibre organice (paie, bețe, gunoi de grajd), denumită la noi chirpici. Este un material de construcție străvechi, iar astăzi este redescoperit pentru construcția de locuințe ecologice și pentru construcțiile turistice, deoarece este ieftin, sănătos și ușor de confecționat (fig.152, 153).

Prin materialele folosite și forma construcțiilor, poate fi considerată arhitectură organică, sustenabilă sau ecologică.

Fig.152-Locuință cob
(sursa: http://thesmarterparty.blogspot.ro/2010/10/green-or-brown-architecture.html)

Fig.153-Ridicarea unei construcții cob
(sursa: http://sculptingearth.wordpress.com/2012/07/)

L)Arhitectura românească

Arhitectura românească evoluează în strânsă legătură cu cea europeană, atât în domeniul construcțiilor civile, cât și în domeniul religios. Dovezile arheologice, lingvistice și istorice atestă faptul că pe teritoriul României a existat o viață religioasă intensă, încă din secolul IV e.n. Dacă până în acest secol nu se stabilise un stil arhitectonic de construcţie, bisericile putând avea forme diferite, de acum înainte apar modalități de construcţie sau stiluri arhitectonice specifice Europei Răsăritene şi Apusene. La început s-a folosit stilul bazilical, apoi s-a trecut la stilul bizantin, care s-a consacrat începând cu secolul XIV și a rămas până astăzi stilul oficial al bisericilor ortodoxe, cu adaptări locale sau naţionale. Caracteristicile geometrice și funcționale ale acestui stil sunt: planul în formă de cruce, compartimentarea în altar (orientat spre est), naos (dominat de cupolă) și pronaos, ziduri interioare acoperite cu picturi (fresce și mozaic).

În **Transilvania** arhitectura religioasă nu are un stil propriu. Predomină bisericile din piatră (Densuș, Strei, Prislop) și cele din lemn cu plan tip navă, decorații exterioare la stâlpii de susținere, turnuri înalte, pridvor deschis spre vest, prevăzut cu stâlpi de susținere și balustradă.

În **Moldova** se conturează stilul arhitectural moldovenesc, care în epoca lui Ștefan cel Mare se caracteriza prin baze stelate ale cupolelor, fațade bogat decorate, pridvor închis spre vest și gropniță (mormintele ctitorilor), iar în timpul domniei lui Petru Rareș s-a adăugat pridvorul deschis spre vest, pictura exterioară și decorul sculptural exterior (ex. mănăstirile Probota, Humor, Moldovița, Sucevița, etc.).

În **Țara Românească** s-a dezvoltat stilul muntenesc și stilul brâncovenesc. Stilul muntenesc este caracterizat prin biserici cu plan treflat, dimensiuni mici, proporții armonioase, câte o turlă deasupra naosului și pronaosului, decor exterior simplu (ex. mănăstirile Arnota, Cozia, etc.).

Stilul brancovenesc a apărut în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu (1688-1714), fiind denumit și artă brâncovenească sau baroc brâncovenesc. Elementele specifice ale acestui stil arhitectural sunt:
-planul bisercilor este treflat,cu armonia și eleganța proportiilor;
-ornamentația coloanelor din pridvor;
-portaluri sculptat la uși și ferestre;
-turn clopotniță peste pronaos;
-pridvor deschis sprijinit pe coloane (fig.154);
-scările exterioare;

-foișoare sau loggii, care variază în mod pitoresc aspectul fațadelor;
-sistemul tradițional al decorării cu arcaturi de ciubuce;
-ornamentica bogată a ancadramentelor, a coloanelor și a balustradelor prin motivele vegetale compuse în vrejuri de influență barocă;
-decorul și spațiile libere, structurate de coloane;
-boltirea pridvorului în semicilindru sau cu cupole semisferice;
-decorația din piatră cu predominarea motivelelor florale, sau în stuc cu ornamente de tip oriental.

Fig.154-Coloane în stil brâncovenesc la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus (sursa http://www.crestinortodox.ro/biserici-manastiri/manastirea-brancoveanu-sambata-sus-67949.html)

Programul arhitectural cuprinde palate, biserici, mănăstiri, iar dintre creațiile reperezentative se pot aminti:
-Palatul Mogoşoaia (fig.155), Reședința de vară a domnitorului Constantin Brâncoveanu în Potlogi, Vechiul Palat Mitropolitan (1654-1708), din București;
-Biserica Stavropoleos (1724-1730) (fig.156), Catedrala Patriarhiei din București (1655-1685), Biserica fostei mănăstiri Adormirea Maicii Domnului (1691-1697) din Râmnicu Sărat, Biserica Adormirea Maicii Domnului din Bordești, județul Vrancea (1698-1699), Biserica Sf. Gheorghe Nou (1698-1707) din București, Biserica Fundenii Doamnei (1699) din București, Biserica fostei mănăstiri din Baia de Aramă (1699), Biserca Vădeni (1700) din Târgu Jiu, Biserica Colțea (1702) din București, Biserica Mănăstirii Antim (1713-1715) din București;

Fig.155-Palatul Mogoșoaia
(sursa http://www.evergreenresidences.ro/ro/localarea_landmarks.php)

Fig.156-Biserica Stavropoleos din București în stil brâncovenesc
(sursa http://ecomplexa.blogspot.ro/2010_07_28_archive.html)

-Mănăstirile Horezu (1690-1702) (fig.157), Mănăstirea Sinaia (1690-1695), Mănăstirea Berca (1694), Mănăstirea Mamu (1696), Mănăstirea Govora (1701-1702), Mănăstirea Surpatele (1706), Mănăstirea Antim (1713-1715).[10]

[10] http://ro.wikipedia.org/wiki/Stilul_brancovenesc

Fig.157-Pridvorul mănăstirii Horezu în stil brâncovenesc
(sursa http://www.colectzii.ro/magazine/sailorvali/17-60-11046-3/vederi--carti-postale-manastiri--biserici--catedrale-schituri)

La sfârșitul secolului XIX, apare stilul neoromânesc sau neobrâncovenesc, un amestec de Art Nouveau, elemente bizantine, italiene și etnografice autohtone. Principalul promotor al acestui stil este arhitectul Ion Mincu. Caracteristicile acestui stil sunt: prezența elementelor răsăritene bizantine (arcada scurtă, coloanele mici și groase, stucatura, etc.), motive arhitecturale și etnografice țărănești locale (foișorul și cerdacul, coloanele scurte), modele de artă otomană, teme de renaștere italiană târzie, etc.

Programul arhitectural cuprinde clădiri ale structurilor administrației locale (administrații financiare, primării, vămi, etc.), construcții din investiții publice (locuințe ieftine, școli rurale, muzee, facultăți, biserici ortodoxe), locuințe luxuoase (vile și chiar imobile de raport), construcții monumentale private, în special bănci, iar dintre creațiile reprezentative se pot aminti:

-Casa Monteoru ridicată pe Calea Victoriei la 1887-1889 de Grigore C. Monteoru, industriaș și filantrop bucureștean, după planurile lui Ion Mincu și Nicolae Cuțarida (fig.158);

-Casa Vernescu, edificată în 1889 tot pe Calea Victoriei de juristul și politicianul liberal G. Vernescu, după planurile aceluiași Mincu;

-Casa Lahovary, ridicată în 1886;

-Bufetul de la Șosea, din Șoseaua Kiseleff, nr. 4;

-Vila Robescu din Sinaia (fig.159);
-Palatul Administrativ din Galați;
-Castelul Cantacuzino din Bușteni (fig.160), etc.[11]

Fig. 158-Casa Monteoru din București
(sursa: http://qmagazine.ro/cultura/scriitorii-fac-un-apel-la-presedintie-guvern-si-primaria-capitalei-sa-cumpere-casa-monteoru-fostul-sediu-al-usr/)

Fig.159-Vila Robescu din Sinaia
(sursa: http://romaniaistorica.ro/2012/03/01/ion-mincu-arhitect-1852-1912/)

[11] http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/stilul-arhitectural-neoromanesc-cladirile-bucuresti; http://romaniaistorica.ro/2012/03/01/ion-mincu-arhitect-1852-1912/

Fig.160-Castelul Cantacuzino din Bușteni în stil neobrâncovenesc (sursa http://www.cerceteaza.eu/2011/05/castelul-cantacuzino-castelul.html#.UF4QfWKTXWQ)

ARHITECTURA SPAŢIULUI RURAL

Spaţiul rural se caracterizează prin dimensiuni structurale şi funcţionale specifice, care s-au răsfrânt de-a lungul timpului asupra modului de viaţă al populaţiei, sub aspect social-economic şi cultural.

Deşi apărută într-un spaţiu de interferenţă a omului cu natura, arhitectura rurală parcurge un drum lung, marcat de prefaceri stilistice evidente. De la colibele sărăcăcioase, la bordeiele semi-îngropate, de la casele simple din piatră şi lemn, la locuinţele şi gospodăriile complexe, arhitectura rurală s-a supus permanent caracteristicilor environmentale şi factorilor istorici și tehnologici care şi-au pus amprenta asupra evoluţiei sale.

Tipologia planimetrică şi volumetrică a locuinţelor rurale s-a configurat încă din neolitic, fapt certificat de către vestigiile unor locuințe de tip **megaron**, descoperite în câteva localităţi din România (Tangiru-Giurgiu, Ariuşd-Covasna, Petru Rareş-Giurgiu, Vădăstria-Dolj, Hobăşeşti-Iaşi).

Reconstituirirle arheologice arată că asemenea locuințe erau de formă dreptunghiulară, poligonală sau circulară, aveau pereţi din împletituri de nuiele cu lipitură de lut, acoperiş în două ape, prispă şi spaţiu pentru adăpostirea animalelor (fig.161).

Fig.161-Locuinţă neolitică la Tangiru în judeţul Giurgiu (reconstituire)
(sursa www.dacii.ro/modules.php?name=News&file=print&sid=215)

Ansamblul forma o curte concepută ca o fortăreață, având palisadă, șanț și poartă întărită. Împrejmuirea fortificată reprezenta deja, o organizare defensivă a habitatelor.

Strabon susține că belgii, populație antică situată între Rhin și Loire, locuiau în secolul I e.n. în case spațioase de formă circulară, construite din scânduri și împletituri de nuiele, sprijinindu-se pe stâlpi de lemn.

Romanii aveau la începuturi colibe de formă rotundă, cu pereți de pământ sau nuiele împletite lipite cu humă, acoperiș țuguita la vârf din stuf sau paie. Ulterior s-au construit case dreptunghiulare cu pereți din cărămidă, etajate pe fundații de piatră, acoperite cu șindrilă.

În exploatațiile agricole romane existau villae rusticae, alcătuite dintr-o curte din față care cuprindea clădirea propriu-zisă, și din curtea din dos care curpindea grajdurile, coșerele, cotețele, etc. Casa propriu-zisă conținea bucătăria, locuințele pentru stăpâni și camera pentru păstratul vinului.

Saxonii din Insulele Britanice aveau case lungi (24 m) din chirpici și lemn, acoperite cu stuf. Săpăturile arheologice de la Mucking, comitatul Essex, au scos la lumină vestigiile unor locuințe cu dimensiuni de 4 m/3 m, care aveau podeaua sub nivelul solului, fiind un fel de bordeie sau semi-îngropate, cu acoperișul până la sol. Existau și case mai arătoase, construite la suprafață, cu dimensiuni de 13 m/6,5 m, de formă dreptunghiulară, cu o fațadă lungă și acoperiș din stuf, în pantă. În locuințele șefilor mobilierul era foarte rudimentar, fiind reprezentat de mese și bănci de lemn pe capre, servind și de paturi. Focul se făcea în mijlocul încăperii, iar fumul ieșea printr-o deschizătură din acoperiș.

În lucrarea sa ”Germania”, scriitorul roman Publius Cornelius Tacitus descrie în secolul I e.n. locuințele triburilor germanice, situate în partea de nord a Imperiului:

”*Nu folosesc nici pietre de zidit, nici cărămizi; se mulțumesc numai cu lemnul cioplit, fără să le pese de o înfățișare plăcută. Totuși, acoperă pereții din afară ai locuinței cu un lșut atât de curat și de strălucitor, încât să imite zugrăveala și trăsăturile culorilor întrebuințate de noi.*

De obicei, sapă văgăuni sub pământ și vâră acolo multe grămezi de băligar, ca adăpost pentru vreme de iarnă și ca loc de păstrare pentru grâne, întrucât, astfel, pot să îmblânzească asprimea frigului de pe aceste locuri. Iar dacă năvălește dușmanul și pradă tot ce se află la vedere, nu știe unde se găsesc adăposturile și gropile, sau acestea îi rămân ascunse și este nevoit să le caute.”

Patrick J. Geary (2010) referindu-se la populațiile tribale germanice așezate de-a lungul coastei Mării Nordului, între râurile Rin și Oder, descrie arhitectura

locuințelor acestora, reprezentate prin ”*case din lemn, destul de mari, sprijinite pe patru rânduri de piloni, care împărțeau locuința în trei încăperi paralele. Aceste încăperi nu erau folosite numai pentru familie; ele adăposteau și vitele, care cu căldura degajată de trupurile lor ajutau la încălzirea familiei pe timp de iarnă. În această formă tipică de locuință germanică, oamenii ocupau o încăpere mare, separată de restul clădirii de un perete interior cu o ușă. Dincolo de aceasta se afla un șir dublu de boxe pentru animale despărțite de un coridor central.*

Mai departe de mare, în regiunea Westfaliei moderne și între râurile Elba și Saale, popoarele germanice locuiau într-un tip de locuință diferit. Aici (...) locuința tradițională era un fel de clădire rectangulară, mică, cunoscută deja din epoca bronzului. Și aceste locuințe se sprijineau pe piloni, însă nu aveau stâlpi de susținere interiori și de obicei aveau între 5 și 7 m lungime și numai 3 sau 4 metri lățime. Pe lângă aceste case se construiau o diversitate de clădiri, inclusiv locuințe mari, cu două încăperi, care puteau avea suprafața de 60 metri pătrați, case lungi și înguste cu suprafața de 25 metri pătrați, și clădiri mai mici, aproape de plan pătrat, de aproximativ 12 metri pătrați, care se pare că serveau pentru depozitare sau ca staule. În sfârșit, unele comunități germanice din regiunea Elba-Oder (...) au săpat mici bordeie, construcții parțial subterane și de obicei de 12 metri pătrați, care serveau ca locuri de depozitare.

*Oricare ar fi fost forma locuințelor, acestea erau grupate în mici sate care se întrețineau din practicarea agriculturii și a creșterii animalelor, suplimentate acolo unde era posibil de pescui*t (p.54).

În secolul IX, spațiul rural din Franța este dominat de rezidența seniorului, care se ridica în centrul posesiunilor (curtis). Casa era construită din piatră, cu etaj, și cuprindea o sală mare, prevăzută cu șemineu. În jurul acestei case se aflau clădiri anexe și case ale supușilor.

Din punct de vedere stilistic, estetic și funcțional, arhitectura din mediul rural contemporan se distinge prin două componente: arhitectura tradiţională şi arhitectura modernă.

Aceste două tipuri de arhitectură coexistă în multe regiuni ale lumii, subliniind mersul firesc al evoluţiei pe plan social, economic şi cultural.

Arhitectura tradiţională se caracterizează prin elemente specifice, strâns legate de condiţiile geografice şi social-istorice ale locului respectiv, fapt care îi conferă o valoare mare în plan turistic.

Constructorii, care sunt meşteri artizani, utilizează materialele naturale din orizontul local (lemn, piatră, argilă, nisip, papură, etc.), iar forma şi structura

locuinţelor este prescrisă prin tradiţie, exprimând sistemul de valori colective transmise pe cale orală.

Condiţiile geografice (relief, climat, reţea hidrogafică, înveliş vegetal, soluri, resurse de subsol), ocupaţiile tradiţionale (creşterea animalelor, cultura plantelor, exploatarea minereurilor şi a rocilor de construcţie) şi evoluţia numerică a populaţiei sunt factori care şi-au pus amprenta în mod firesc asupra construcţiilor rurale tradiţionale.

Din această cauză, creaţiile arhitecturale din spaţiul rural reflectă legătura comunităţlor umane cu natura şi traseul social-istoric pe care acestea l-au parcurs de-a lungul secolelor, fapt care se dovedeşte a fi deosebit de relevant asupra aşteptărilor celor care vizitează aceste locuri încărcate de istorie.

Construcţiile tradiţionale se disting printr-o structură specifică: locuire, adăpostirea animalelor, depozitarea recoltei şi păstrarea uneltelor, iar programul arhitectural cuprinde case de locuit, ferme, anexe gospodăreşti, instituții (școli, primării, dispensare medicale), etc.

Caracteristicile tehnice ale construcţiilor reflectă influenţele factorilor geografici din zona respectivă:
-clădirile sunt localizate pe suprafeţe accesibile, cu pantă redusă, cu expoziţie spre soare, lângă drumuri şi unităţi acvatice (lacuri, râuri), etc.;
-materialele folosite sunt piatra (ieftină, durabilă), lemnul, stuful, paiele, nisipul, varul şi lutul (ieftine şi la îndemână);
-grosimea pereţilor, aspectul acoperişului, numărul şi mărimea incintelor şi mărimea ferestrelor depind de climatul zonei respective, iar culoarea exteriorului şi decoraţiunile reflectă latura culturală a populaţiei;
-volumul și compartimentarea depind de starea socială a proprietarilor și de tradiție.

Forma construcţiilor este în general patrulateră, dar în anumite locuri se pot întâlni şi edificii cu formă rotundă (ex. Africa centrală).

În funcţie de condiţionările geografice şi culturale, la nivel regional şi planetar se înregistrează diferenţieri în ceea ce priveşte configuraţia ansamblurilor arhitecturale tradiţionale, după cum urmează:
-în zonele calde, intretropicale, clădirile sunt construite din lemn, au pereţi subţiri, ferestre mari şi acoperişuri din materiale vegetale (ex. locuinţele circulare din Africa ecuatorială şi subecuatorială, locuinţele carbet din Guyana Franceză-locuinţe din lemn, suspendate pe piloni, fără pereţi, acoperiş din frunze, două camere-spaţiu de zi, spaţiu pentru activităţi menajere) (fig.162);

Fig.162-Locuinţă de tip carbet în Guyana Franceză
(sursa www.eric.lignier.pagesperso-orange.fr/html/lebourg.htm)

-în zonele tropicale umede din Asia de sud-est locuinţele sunt construite din lemn, au acoperişuri din frunze şi sunt suspendate deasupra apei pe piloni (locuinţe palafitice);
-în zonele tropicale şi subtropicale uscate casele sunt construite din piatră sau lut, au pereţi groşi, ferestre mici şi acoperişuri plate (Africa de nord, Arabia, Iran, Irak, etc.);
-în zona mediteraneană casele şi anexele sunt construite din piatră, au pereţi groşi, ferestre mici, acoperişuri plate, uşor ascuţite sau rotunjite din ţiglă, iar pereţii au culori albe (fig.163);

Fig.163-Satul grec tradiţional Nikia
(sursa www.mirica.co.uk/content/nisyros-day-60-61-62-26th-27th-and-28th-september)

-ţările Asiei de est (China, Japonia) se caracterizează prin construcţii tradiţionale din lemn şi piatră, înalte, cu acoperişuri etajate (pagode) şi culori vii;
-în Podişul Tibet locuinţele sunt construite din piatră, au ziduri groase şi acoperişuri plate sau cu acoperişuri ascuţite din lemn;
-în zonele deşertice ale Asiei centrale locuinţa tipică este casa din lut şi iurta;
-în Rusia casele tradiţionale sunt construite din lemn, sunt îalte (1-2 nivele) şi bogat ornamentate;
-ţările nordice ale Europei se disting prin case mari, cu 1-2 nivele, din lemn, cu acoperişuri ascuţite din ţiglă şi culori vii, optimiste;
-ţările europei central-nordice (Polonia, Estonia), se caracterizează prin case mari, cu formă pătrată, din lemn, cu ferestre mari şi acoperişuri ascuţite;
-în Germania şi Alsacia sunt tipice casele mari şi înalte, din piatră, cu acoperişuri înalte şi ascuţite din ţiglă, ferestre cu obloane şi pereţi viu coloraţi (fig. 164);

Fig.164-Locuinţe tradiţionale în satul Aurach din Germania
(foto autor)

-în zona Munţilor Alpi, casele tradiţionale din Austria, Elveţia, Germania şi Franţa sunt mari, dreptunghiulare, înalte, cu pereţi din piatră, cu acoperişuri ascuţite din ţiglă;
-în Bretania sunt tipice casele din piatră, alungite şi dreptunghiulare, simple sau etajate, cu ferestre prevăzute cu obloane şi cu acoperişuri din ţiglă (fig.165);

Fig.165-Casă tradiţională în satul La Gacilly, Bretagne, Franţa
(sursa www. en.bestpicturesof.com/lagacilly)

-în Normandia casele sunt masive, înalte, etajate (parter, etaj şi mansardă), din piatră sau cu osatură din lemn, cu acoperişuri din ţiglă (fig.166);
-în Irlanda şi Scoţia locuinţele tradiţionale sunt construite din piatră, sunt joase, au formă alungită-dreptunghiulară, acoperişuri din ţiglă şi ferestre mici;

Fig.166-Casă tradiţională în stil normand (Saint-Cyr-de-Salerne, Franţa) (sursa www. stanzebla.wordpress.com/2009/12/02/saint-cyr-de-salerne-a-village-in-normandy/)

-în Canada sunt tipice casele mari, cu 1-2 nivele, din lemn, viu colorate;
-în Statele Unite ale Americii se întâlnesc ferme mari, din lemn şi case din materiale uşoare, cu ferestre mari şi acoperişuri ascuţite;
-în America de Sud construcţiile tradiţionale sunt diversificate sub forma fermelor din lemn şi piatră, a caselor mari sau locuinţelor modeste care în bazinul Amazonului sunt din lemn cu acoperişuri din materiale vegetale;
-în Australia se întâlnesc locuinţe din lemn, cu ferestre mari şi cu acoperişuri ascuţite din tablă sau ţiglă.

Pentru conservarea elementelor de arhitectură tradiţională anumite sate din lume au fost declarate situri culturale protejate în cadrul Patrimoniului Cultural UNESCO (ex. satele săseşti din Transilvania, satul industrial Saltaire din Marea Britanie, vechiul sat Holloko din Ungaria, etc.).

De asemenea, ansambluri arhitecturale tradiţionale se mai păstrează şi în cadrul muzeelor în aer liber (ex. Muzeul Satului din Sighetu Marmaţiei, Muzeul Satului de la Bucureşti, Muzeul Civilizaţiei Populare Tradiţionale „Astra" din Sibiu, Muzeul Satului Bănăţean din Timişoara, Muzeul Etnografic al Transilvaniei din Cluj-Napoca,

Lost Villages Museum din Canada, Banpo Neolithic Village Museum din China, etc.) (fig.167).

Fig.167-Case tradiţionale româneşti la Muzeul Satului din Bucureşti
(sursa www. calatoriisifotografii.blogspot.com/2010/09/carstovul-viilor-la-muzeul-satului.html)

Arhitectura rurală tradițională sau populară poartă amprenta legăturii strânse dintre om și mediul său de viață și cuprinde un ansamblu de construcții, cu diferite funcțiuni, reprezentate prin: locuințe, anexe gospodărești și instalații tehnice. Date fiind perioada de timp și condițiile social-economice în care s-a dezvoltat acest tip de arhitectură, este necesară precizarea unor repere metodologice, pe care specialiștii în turism și turiștii ar putea să le aibă în vedere atunci când analizează patrimoniul arhitectural al satelor. Acestea ar putea fi:
-necesitatea de construcție: locuință, adăpost pentru animale, depozitare de produse și materiale;
-elementul arhitectural principal: planul (patrulater, circular, în L, în T);
-condiții tehnice de construcție: climă (uscată, umedă, cu vânturi, cu temperaturi scăzute, cu temperaturi ridicate, etc.), materiale (piatră, argilă, nisip, lemn, paie, stuf, papură, etc.), producție (cultura plantelor, creșterea animalelor, pescuit, exploatarea lemnului și pietrei, minerit);
-structură: compartimentare, număr de încăperi (o cameră, două camere, etc.);

-materiale de construcție: lemnul-formă rectangular-dreptunghiulară; piatra, cărămida-formă dreptunghiulară, circulară; stuful, paiele, papura, blocurile de gheață-formă circulară;
-mărimea construcției: mărimea familiei, producția agricolă, climat;
-evoluția locuinței: în plan structural-funcțional (economic) și estetic;

La nivelul țării noastre se pot distinge anumite particularități ale arhitecturii populare, dintre care amintim câteva.

a)Arhitectura populară din Oltenia

-materiale de construcție: piatra (pentru temelie și ca soclu pentru beci), lemnul de stejar (pentru pereți);
-programul arhitectural: adăposturi și locuințe (argele, bordeie, conace, case, cule); construcții anexe și îngrădiri (pătuiage, pătule, grajduri, șatre, coșcodare, cotețe, magazii, pivnițe, porți, garduri); instalații tehnice, economice și edificii de interes public (fântâni, mori de apă, pive, vâltori, oloinițe, cruci și troițe, biserici, școli, edificii pentru sfat, cămine culturale);
-panul caselor este patrulater, cu tindă centrală și două sau mai multe încăperi dispuse în linie;
-pe laturile casei se află prispa;
-acoperișurile sunt confecționate în patru ape, cu înveliș din șindrilă;
-varietăți de case: casa joasă, masivă, și casa înaltă, cu parter și etaj prevăzut cu prispă înfundată și scară exterioară;
-caz particular: cula (kule=turn, în limba turcă)-locuință boiereasca fortificată, cu mai multe caturi, cu cerdac, pe toata fațada catului superior, cu arcade trilobate, sprijinite pe coloane cilindrice, scunde și groase, de zid, răspândită în secolul XVIII (Măldarești, Bujoreni și Zătreni-Vâlcea; Casa Cartianu, Cula Cornoiu, Cula Crasnaru și Cula Grecescu-Gorj; Cula Poenaru, Cula Izvoranu și Cula Cernatescu-Dolj; Cula Cutui-Mehedinți)(fig.168);

Fig.168-Culă oltenească
(sursa: http://www.romanialibera.ro/aldine/history/culele--in-zestrea-nationala-119518)

b)Arhitectura populară din Subcarpații Moldovei (zona Neamț)

-materiale de construcție: piatra (pentru temelie), lemnul, paiele, stuful;
-programul arhitectural cuprinde: locuința; bordeiul construit din bârne orizontale și vălăturic, cu acoperiș din stuf sau paie; coliba cu schelet de nuiele, acoperită cu paie sau iarbă; odaia și stâna;
-planul locuinței este patrulater, cu o singură cameră (monocelular), sau cu două-trei încăperi;

c)Arhitectura ţărănească din Ţara Maramureşului, Oaşului, Chioarului şi Lăpuşului

–materiale de construcție: lemnul de molid și stejar;
-fundație din piatră, ridicată deasupra solului;
-planul caselor este patrulater, cu o singură încăpere (odaie), cu două camere (tindă, cameră de locuit), cu trei camere (tindă, cameră de locuit, cămară) sau cu patru camere (tindă, cameră de locuit, cămară, bucătărie);
-casele au pereți masivi din bârne cioplite și sunt prevăzute cu prispă deschisă;

-acoperișurile sunt construite în patru ape și au învelișuri din paie sau șindrilă;
-ramele ușilor și ferestrelor sunt decorate cu frânghii, rozete, și romburi;
-stâlpii caselor, numiți brânci sau căpriori, sunt bogat decorați, având dauă sau trei secțiuni: secțiune inferioară pătrată-secține superioară în formă de fus; secțiune inferioară pătrată, secțiune mijlocie sub formă de poliedre, cuburi și cilindre, secțiunea superior, îngustă, sub formă de limbă, căreia i se atașează chitușii (arcade între stîlpi și fruntarul prispei) (fig.169).

Fig.169-Casă tradițională din Valea Cosăului, județul Maramureș
(sursa: http://turismmaramures.ro/valea-cosaului/)

d)Arhitectura populară din Transilvania

-materiale de construcție: lemnul și piatra, argila și varul;
-componentele gospodăriei: locuința, șura și grajdul, anexele (cotețe, lemnărie, coșteiul, șopronul pentru unelte și lemn de foc, etc.);
-dispunerea componentelor : casa la frontul stradal și anexele retrase în partea opusă;
-planul caselor este patrulater, cu trei încăperi (o tindă centrală și două camere) sau mai multe (camere, cămară, pivniță, etc.);
-pereții construcțiilor este din bârne fățuite;
-fațada casei este prevăzută cu prispă, mărginită de stâlpi și de o balustradă;
-acoperișurile sunt ridicate în două sau patru ape, iar învelișul lor este din șindrilă, paie sau stuf;

e)Arhitectura populară săsească din Transilvania

-materiale de construcție: lemnul, piatra, cărămida;
-forma locuinței este patrulateră sau în L, cu 2, 3 sau 4 încăperi;
-acoperișurile sunt confecționate în două sau patru ape, cu înveliș din paie sau stuf în evul mediu, și din țiglă în secolele XVI-XX;
-dispunerea caselor este paralelă sau perpendiculară cu/pe axul străzii principale (ex. Livezile, Dorolea din județul Bistrița-Năsăud/Albeștii Bistriței, Biertan din județul Sibiu) (fig.170);
-frontonul casei este orientat spre stradă și este prevăzut cu ferestre acoperite cu obloane și cu o poartă mare, pe care se face accesul în curtea interioară; accesul în casă se face direct din stradă sau din curtea interioară (fig.171);

f)Arhitectura populară dobrogeană

-materiale de construcție: piatra (pentru temelie), cărămida de pământ nears, numită chirpici și ceamur (pentru pereți), nuielele din lemn (pentru pereți), lemnul (pentru tâmplărie), stuful și olana (pentru acoperiș);
-gospodăria se compune din locuință și anexe (bucătăria de vară, grajdul pentru vite, samalacul pentru nutreț, saiaua pentru oi, cuptorul), dispuse fie în partea laterală a casei, fie în fundul curții;
-amplasarea gospodăriilor se face în legătură cu căile de acces;
-planul caselor este patrulater, cu structură bicelulară (tindă și odaie) și tricelulară (tindă mediană și două camere laterale);

Fig.170-Case săsești din Biertan-județul Sibiu
(sursa: http://www.ciulea.ro/casele-din-biertan/)

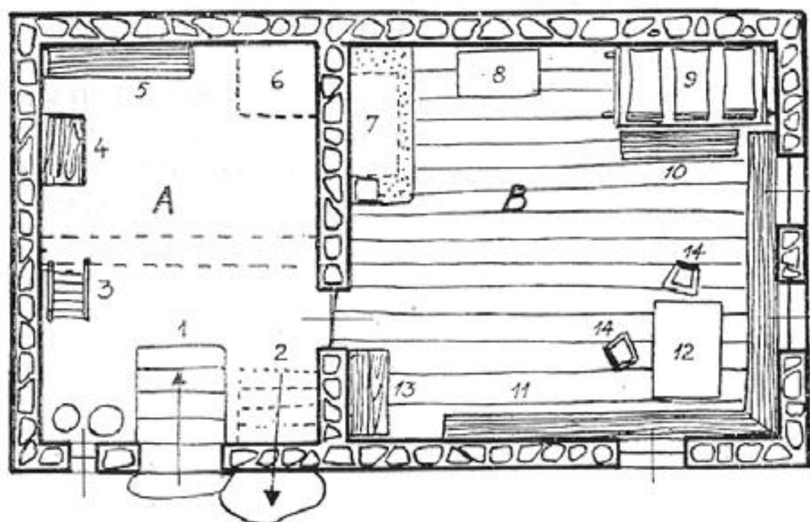

Fig.171-Model de organizare a unei locuinţe săseşti
A-pridvor; B-încăpere de locuit; 1-acces pe scări; 2-scările pivniţei; 3-scara pentru pod; 4-cutie pentru făină; 5- laviţă; 6-plită; 7-vatră din cahle; 8- ladă pentru haine; 9-pat înalt; 10-bancă de sprijin; 11-banca cu zestre; 12-masă; 13-coş cu vase; 14-scaune din scânduri (sursa: www.reenerlaendchen.ro)

-peretele dinspre stradă sau chiar pereții laterali prezintă o prispă cu stâlpi din lemn;
-fațadele caselor sunt vopsite în culori albe sau albastre, uneori cu elementele decorative ce trimit către mitologia slavă, realizate din scânduri de lemn prin tehnica traforajului;
-varietăți etnice de locuințe: case de influenţă balcanică, specifică populaţiei bulgăreşti şi greceşti; casa lipovenească, cu faţada secundară spre stradă şi fronton decorat cu motive traforate; casa nemţească lungă şi îngustă, cu acoperiş ascuţit şi cu două capete de cal cioplite în vârful frontonului; casele aparţinând tătarilor şi turcilor din două sau trei camere;
-casele actuale sunt construite din materiale moderne, combinate cu materialele de construcție tradiționale (stuf, lemn).

g)Arhitectura tradițională a Munților Apuseni

-materiale de construcție: piatra (pentru fundație), lemnul (pentru pereți), paiele (pentru acoperiș), argila și varul (pentru tencuială);
-planul caselor este patrulater, cu o încăpere (monocelulare, arhaice, de mutătură), două încăperi (tindă, odaie; cămară, odaie) sau trei încăperi (tindă și două camere laterale; cămară și două camere), prevăzute cu două ferestre frontale și o fereastră laterală (fig.172);
-în fața peretelui frontal se află prispa deschisă (târnațul), prevăzută cu stâlpi din lemn;
-acoperișurile sunt în construite în patru ape și au inveliș din paie, stuf sau șindrilă;
-varietăți arhitecturale : casa cu un singur nivel și casa cu două nivele (parter sau demisol, etaj), prevăzută cu târnaț înfundat și scară exterioară;

h)Arhitectura tradițională din Moldova

-materiale de construcție: piatra, cărămida nearsă (chirpici, ceamur), lemnul, paiele;
-programul arhitectural: locuințe, anexe gospodărești (bucătărie de vară, şopron, cuptorul din curte, beciul-zămnicul sau pimnița, grajdul, poiata, ţarcul vitelor), construcții cu cu destinaţie socială (şcoală, cămin cultural, han), lăcașuri de cult;

Fig.172-Casă din Almașu Mare, județul Alba
(sursa: http://atelieruldearhitectura.blogspot.ro/)

-planul casei este patrulater, monocelular, tip bordei, cu o odaie şi tindă, neîncălzită, cu o odaie jumătate, tindă încălzită, cu două odăi şi tindă la mijloc (neîncălzită);
-interiorul ţărănesc cuprinde: colţul cu vatră, colţul cu patul, cel cu laviţele aşezate în unghi drept, colţul cu dulapul de vase, aranjate într-o judioasă economie a spaţiului și cotlonul din spatele vetrei;
-mobilierul de lemn: mese joase, cu trei picioare şi scaune asemănătoare, blidare şi dulapuri frumos cioplite şi încrustate cu modele florale sau zoomorfe, laviţe şi paturi încastrate în perete sau fixate în pământ;

i)Arhitectura tradițională în județul Bistrița-Năsăud

1)arealul montan
-materiale de construcție: piatra pentru temelie, lemnul (bârne, scânduri, poște, leațuri, etc.) pentru pereți și acoperiș, varul și argila pentru tencuială (amestecată cu bălegar, paie de grâu și pleavă);
-programul arhitectural: locuințe, anexe gospodărești (șură, grajd, cotețe, șopru pentru materiale lemne, corlă, case în câmp/bordeie, colibe, stâni), instalații tehnice (vâltori, mori, gatere);

-planul caselor este patrulater sau în L, cu variante: casă cu două, trei sau mai multe încăperi; gospodărie compactă (cameră, șură, grajd; cameră, șură, grajd, corlă), case în câmp sau bordeie (cameră, șură, grajd; cameră, șură, grajd, corlă);
-acoperișurile sunt construite în două sau patru ape, cu înveliș din șindrilă;
-substiluri arhitecturale: Valea Someșului și Munții Rodnei, Valea Ilvei, Valea Bârgăului și Munții Bârgăului, Valea Sălăuței, Valea Șieului, Valea Ilișua și Munții Țibleșului, etc. (fig.173);

Fig.173-Gospodărie tradițională cu trei încăperi (cameră de locuit, șură, grajd) în Munții Bârgăului la Ciosa

2)arealul deluros:
-materiale de construcție: piatra pentru temelie, cărămida nearsă (chirpici), lemnul (scânduri, leațuri, nuiele, bârne) pentru pereți și acoperiș, paiele pentru acoperiș, argila pentru tencuială;
-programul arhitectural: case, anexe gospodărești (șură și grajd, cotețe, coșteie, șoproane pentru materiale și lemne, colibe), instalații tehnice;
-planul caselor este patrulater sau în L, cu variante: o cameră; o cameră cu târnaț; 2-3 camere, cu tindă și cu târnaț; 2-3 camere, cu filigorie, etc. (fig.174);
-subtipuri arhitecturale: săsesc (Slătinița, Dorolea, Livezile, Unirea, Viișoara, Sărata, Teaca, Dumitra, Tărpiu), unguresc (Jeica, Cireșoaia, Bretea), românesc;

Fig.174-Casă tradițională la Stupini, județul Bistrița-Năsăud

-caz particular: castelele nobiliare, construite între secolele XVI-XIX, în stil baroc-renaștere, aflate în paragină sau în funcțiune ca sedii ale unor instituții (castelul Hye din Ilişua, castelul Lazăr Imre din Sărata, castelul Rakoczi din Şieu Măgheruş, conacul Torma din Cristeştii Ciceului, castelul Wasselenyi din Chiochiş, castelul Haller din Matei, castelele Teleki din Posmuş şi Comlod, castelul Banffy din Urmeniş şi castelele Bethlen din Beclean, Arcalia şi Cristur Şieu) (fig.175).

Fig.175-Castelul nobiliar de la Posmuș, județul Bistrița-Năsăud

În anumite locuri din România, casele tradiționale sunt promovate prin intermediul Centrelor de Informare Turistică ce își au sediul în asemenea construcții (ex. cătunul Ghețar de lângă Peștera Scărișoara, satul Botiza din județul Maramureș, satul Miceștii de Câmpie din județul Bistrița-Năsăud, etc.).

În lumea satului actual, pe lângă arhitectura tradiţională se află şi construcţii moderne. Unele dintre acestea continuă linia tradiţională şi au relevanţă pentru turism, altele se abat de la specificul zonei şi contrastează cu peisajul local.

În anumite regiuni, creaţiile arhitecturale actuale sunt ridicate în strânsă comuniune cu natura şi tradiţia, fie că este vorba de locuinţe, anexe gospodăreşti, case de vacanţă, vile, cabane sau pensiuni. Este cazul satelor din Germania, Austria, Franţa, Italia, Elveţia, Grecia, etc., unde volumul, configuraţia şi decoraţiunile caselor se integrează perfect în peisaj sub aspect estetic şi funcţional.

În alte locuri, construcţiile actuale contravin specificului local din toate punctele de vedere, volumul, coloritul, materialele, decoraţiunile exterioare, structura interioară şi amplasamentul acestora sfidând orice normă estetico-funcţională.

Este cazul multor sate din România, unde în ultimele două decenii s-au ridicat locuinţe în total dezacord cu specificul zonei, fapt care afectează valoarea turistică a spaţiului rural de la noi (fig.176).

În această perioadă, satele României au asistat la o distrugere continuă a caselor vechi şi la ridicarea unor construcţii care de multe ori sunt de-a dreptul grotești.

Maramureșul, Oaşul, Munţii Apuseni sau Subcarpaţii, locuri cândva admirate pentru satele pitoreşti şi tradiţionale, dezvăluie astăzi peisaje rurale deformate, trunchiate, mutilate de construcţii greoaie, supradimensionate și colorate strident.

Fig.176-Locuinţă modernă construită în cătunul Poiana Cătunenilor, comuna Ilva Mare, judeţul Bistriţa-Năsăud

Transformarea rapidă a satelor românești din aşezări aflate într-o armonie arhitecturală cu mediul înconjurator, într-o tristă şi disonantă colecţie de case, mai mult sau mai puțin estetice și funcționale, este o problema care trebuie rezolvată. Pe de-o parte pentru că aceasta transformare este ireversibilă şi distruge identitatea satelor, păstrată de secole, iar pe de altă parte, compromite actul turistic, deoarece arhitectura tradițională reprezintă un potențial inestimabil.

Este un moment critic pentru situația arhitecturală a satelor româneşti, care își are rădăcinile în colectivizare, în transformările post-comuniste şi în lipsa unor politici coerente privind dezvoltarea a localităților rurale.

Arhitectura rurală pentru a fi estetică şi funcţională trebuie să ţină cont de următorii factori:

1)Factori sociali, conform cărora fiecare clădire trebuie corelată cu nevoile particulare sau de grup ale indivizilor, influenţate de nivelul de trai, modul de viață şi de situația economică a societăţii respective;

2)Factori tehnici, reprezentați de tehnologiile de execuţie a construcțiilor, de varietatea materialelor de construcție şi de capacitatea personalului angajat în domeniul construcţiilor;

3)Factori culturali, care se referă la calitatea socială, aspiraţiile, dorinţele şi visurile indivizilor din mediul rural;

4)Factori figurativi-estetici, care reprezintă totalitatea formelor artistice, concepţiile şi vocabularul figurativ ce constituie mijloacele de lucru ale constructorului, exprimate în lucrarile sale.

Fiecare dintre acești factori acționează în funcție de condiționările social-economice și politice, de modă sau de influențele culturale, dar, în final, arhitectura rurală trebuie să reflecte perioada în care a fost edificată.

Prin urmare, în cadrul planurilor urbanistice ar trebui specificată paleta de opţiuni în ceea ce priveşte forma, volumul şi coloritul construcţiilor care se ridică în mediul rural, precum și materialele de construcție, paletă întocmită în conses cu tradiţia şi specificul local.

Acest demers va reduce contrastul arhitectural din satele româneşti, va conserva identitatea acestor sate şi va contribui la creşterea atractivităţii lor din perspectivă turistică.

ARHITECTURA PEISAGISTICĂ/PEISAGERĂ

Arhitectura peisageră, denumită și arhitectura peisajului sau proiectarea spațiilor verzi, este arta de a planifica, a proiecta, a menține, a persevera și a reabilita spațiul verde și designul construcțiilor realizate de om. Scopul acestui domeniu de intervenție este designul arhitectural, planificarea sitului (locului), dezvoltarea spațiului din jurul casei, protecția mediului, planificare urbană, designul urban, planificarea parcurilor și a spațiilor de recreere, planificare regională, spațiile urbane și conservarea istorică. Specialistul și practicianul în domeniul arhitecturii peisajului se numește arhitect peisagist.

Arhitectura peisageră este o disciplină de interferență între știință și artă și are legături cu numeroase domenii ale cunoașterii, cum ar fi:
-istoria artei grădinilor;
-teoria arhitecturii peisajelor;
-proiectarea peisajelor;
-construirea, îngrijirea și restaurarea peisajelor;
-geometria descriptivă și de perspectivă;
-desenul tehnic și desenul artistic;
-compoziția și designul;
-botanica, dendrologia, floricultura, fiziologia plantelor, fitopatologia și entomologia;
-topografie, construcții, arhitectură, drumuri și poduri, urbanism, amenajarea și sistematizarea teritoriului, îmbunătățiri funciare, corectarea torenților, pedologie, climatologie, silvicultură, mecanizare, împăduriri;
-istorie, economie, filozofie, sociologie, legislație specifică, management, marketing.

În evoluția arhitecturii peisagere se pot distinge trei perioade, strâns legate de prefacerile istorice și culturale, cum ar fi:

a)**perioada antică**- când au fost edificate o serie de grădini legendare, cum ar fi: grădinile persane, grădinile din Asiria și Mesopotamia, grădinile egiptene, grădinile din China, grădinile japoneze, grădinile din Grecia și Roma antică, etc.

b)**perioada medievală**: în care arta amenajării grădinilor, parcurilor și spațiilor verzi din jurul mănăstirilor, castelelor și palatelor a continuat în Franța, Anglia, Italia, Spania, etc.

c)**perioada renașterii** și a barocului: în care se realizează grădini și parcuri strălucitoare în Italia (Villa Lante din Bagnasia, Villa d'Este la Tivoli, Villa Medici în Roma, grădina palatului Farnese din Caprarola, grădina Villei Dohia Pamphili din Roma, grădina Villa Aldobraudini din Frascatti, grădinile Baboli ale palatului Pitti

din Florența, grădinile Gamberaia din Florența, grădina Garzoni din Collodi), Franța (grădinile castelelor Verneiul și Charleval, Anet și Chenonceaux, Tuilleries, Fontainbleau, Saint-German) (fig.177), Anglia (gradinile Kensington și parcul Stowe), amenajate după principiile antice.

Fig.177-Grădinile Palatului Versailles din Franța
(sursa: http://www.bonjourparis.com/story/versailles-palace-day-trip-royal-gardens/)

d)**perioada modernă**: când odată cu apariția industriei se declanșează procesul de urbanizare, iar arhitectura este chemată să gestioneze prefacerile structural-funcțioanle din cadrul orașelor. Apar platforme industriale, cartiere de blocuri, instituții și se înregistrează boom-ul demografic. Toate acestea determină intensificarea poluării sonore și chimice, fapt care impune amenajarea unor spații și zone verzi pentru relaxare, pentru ventilarea aerului și atenuarea zgomotului. Astfel, au fost edificate parcuri, grădini publice, scuaruri, borduri, suprafețe gazonate, benzi de vegetație de-a lungul străzilor, între blocurile de locuit și în zonele industriale, terenuri de joacă, terenuri de sport, fântâni arteziene, etc.

Toate aceste amenajări pe lângă scopul ecologic (oxigen, umiditate, biodiversitate), ornamental și estetic, au și un anumit grad de atractivitate pentru ochiul turistului.

În cadrul orașelor actuale se disting următoarele categorii de spații verzi:
-scuarurile: suprafață între 0,3-3 ha, rol estetic, pentru odihnă de scurtă durată, joacă, trecere;

-grădinile publice: suprafață 3-20 ha, rol de odihnă și recreere pentru populația din vecinătate;
-parcurile: suprafețe de peste 20 ha, destinate odihnei, recreerii, organizării unor manifestări cultural-sportive, etc.;
-perdelele de arbori din lungul străzilor și bulevardelor: cu rol estetic, decorativ și ecologic (purificarea aerului, reținerea impurităților, atenuarea zgomotului, protecția circulației);
-spațiile verzi din cartierele de locuit;
-spațiile verzi din cadrul instituțiilor (școli, grădinițe, creșe, etc.);
-spațiile verzi din incinta intreprinderilor;
-spațiile verzi din incinta spitalelor și sanatoriilor;
-parcurile și grădinile sportive.

Dintre stilurile arhitecturii peisagere se pot aminti:
-stilul geometric (clasic, arhitectural, francez sau regulat): stă labaza amenajării grădinilor și parcurilor nobiliare);
-stilul rococo (sec. XVIII): grădini sub formă de tablă de șah, materiale artificiale (globuri de sticlă, vopsele, etc.);
-stilul peisager (liber, natural, romantic sau englez) din secolul XVII: urmărește trasarea libera a aleilor, utilizarea vegetației într-o maniera cât mai apropiată de cea naturală, adaptarea construcțiilor la cinfigurația terenului, etc.;
-stilul chino-japonez: folosirea volumelor și spațiilor libere cu aspect natural, pa care se amplasează plantații, unități acvatice, cascade, alei, etc.;
-stilul mixt sau compozit (sec. XVIII-XIX): reunește caracteristici ale celorlalte stiluri.

Alte stiluri sunt: stilul grec, stilul persan, stilul japonez, stilul francez, stilul englez, stilul clasic, stilul romantic, etc.

Genurile întâlnite în arhitectura peisageră sunt:
-genul grandios (măreț, solemn, maiestuos): suprafețe întinse acoperite cu arbori, poiene, specii floricole, etc.;
-genul vesel: suprafețe deschise, largi, cu arbori, arbuști și specii floricole care se combină contrastant dar unitar în linii, volume, forme, culori, alternanțe de lumini și umbre, etc.;
-genul visător sau romantic: arbori seculari, luminișuri retrase, stânci, cascade, trunchiuri de arbori doborâți, ruine sau mormintele false, etc.;
-genul liniștit, sedativ sau calmant: sectoare retrase cu poienițe, în apropierea unor unități acvatice, etc.

În amenajările arhitecturale peisagere se ține cont de mai mulți factori, cum ar fi:

-factori topografici: unitățile de relief (deal, munte, câmpie) și configurația terenului (suprafețe plane, ondulate, înclinate, fragmentate), unitățile acvatice (râuri, lacuri);
-factori biogeografici: specii de plante, ecosisteme;
-factori antropici: construcții (clădiri, drumuri, podețe, fântâni, statui, piețe, etc.).

Un proiect de amenajare peisageră are următoarele etape:
-evaluarea locului propus (configurația terenului, microclimatul, calitatea solului, costurile);
-realizarea unui plan general de amenajare, în funcție de scop (grădină, parc de relaxare, parc tematic, etc.);
-efectuarea lucrărilor de amenajare.

Principiile de proiectare a spațiilor verzi sunt următoarele:
-principiul funcționalității (utilizarea proporțională a volumelor, suprafețelor și formelor);
-principiul compatibilității structural-funcționale cu mediul înconjurător;
-principiul unității elementelor;
-principiul echilibrului (simetrie, asimetrie);
-principiul ritmului (alternarea elementelor componente după anumite caracteristici);
-principiul armoniei (relații funcționale între componente);
-principiul proporționalității (relații dimensionale între componente);
-principiul economicității (dozarea resurselor);
-principiul istoric (valorificarea cunoștințelor din diferite perioade de timp).

Arhitectura peisageră este responsabilă de amenajarea și modelarea spațiului geografic pentru turism. Intervenția asupra terenului (nivelări, excavări, terasări, acumulări, defrișări, drenări, decolmatări) și amplasarea anumitor elemente de infrastructură (căi de acces, locuri de recreere, terenuri de sport, structuri de primire, obiective de agrement) necesită aplicarea principiilor mai sus menționate într-o viziune creativă, funcțională și în acord cu mediul înconjurător (natural și antropic).

URBANISMUL, AMENAJAREA TERITORIULUI ŞI TURISMUL

Probleme de ordin teoretic

Urbanismul este un ansamblu complex de activităţi de proiectare, avizare, aprobare a unor planuri, autorizare a construcţiilor viitoare sau un ansamblu de măsuri politice, administrative, financiare, economice, soaciale sau tehnice destinate să asigure dezvoltarea armonioasă a unei localităţi.

Amenajarea teritoriului (planificarea spațială) reprezintă un proces de armonizare la nivelul întregului teritoriu (local, regional, naţional) a politicilor economice, sociale, ecologice şi culturale. Conceptul a fost definit în anul 1960 de Adunarea Parlamentară și Conferința Autorităților Locale și Regionale ale Consiliului Europei.

Amenajarea turistică a unui teritoriu constituie un proces cu derulare continuă în timp şi spaţiu, de proiectare şi localizare a noilor dotări şi infrastructuri turistice, de redimensionare a celor existente, de regularizare şi orientare a fluxurilor turistice în funcţie de jocul cererii şi al ofertei, de rentabilizarea economică a activităților turistice, de protecţie a mediului ambiant din ariile de localizare a obiectivelor turistice (naturale şi antropice) şi implicit de protecţie a infrastructurii şi dotărilor turistice.

Termenul „urbanism” a fost folosit pentru prima dată în lucrarea inginerului catalan Ildefonso Cerda intitulată „Teoria generală a urbanizării”, publicată în anul 1867.

Activitatea de urbanism are ca scop stimularea evoluţiei complexe a localităţilor, prin realizarea strategiilor de dezvoltare pe termen scurt, mediu şi lung, şi se desfăşoară la nivelul tuturor localităţilor urbane şi rurale, în acord cu potenţialul acestora şi cu aspiraţiile locuitorilor. Politicile de dezvoltare includ: gestionarea terenurilor, locuirea, serviciile publice, protecția mediului, dezvoltarea social-economică, modalități de revitalizare urbană.

Urbanismul devine la sfârşitul secolului XIX o ştiinţă şi o teorie a oraşului, sub forma unei discipline noi, care se deosebeşte de artele urbane prin caracterul reflexiv şi critic şi prin pretenţia ştiinţifică.

În sens larg, termenul de urbanism circumscrie o serie de elemente care au legătură cu oraşul, cum ar fi: lucrările publice, morfologia urbană, planul oraşului, practicile sociale şi mentalităţile orăşeneşti, legislaţia şi dreptul urban.

În această accepţiune, termenul „urban” este aplicat societăţilor urbane din trecut, cum ar fi urbanismul chinez, babilonian, grec, roman, precolumbian, etc., pentru a desemna formele urbane specifice acestor civilizaţii.

În evoluţia urbanismului pot fi separate câteva perioade, după cum urmează:
-perioada antichităţii greco-romane, care a contribuit la stabilirea relaţiilor de dependenţă a proceselor de organizare spaţială faţă de religie;
-perioada evului mediu, când autorităţile laice se străduiesc să pună stăpânire pe spaţiul urban;
-perioada renaşterii, care îşi propune să definească regulile raţionale în vederea unor creaţii armonioase legate de oraş sau de locuinţe;
-perioada revoluţiei industriale, care va genera urbanismul modern ce va respinge concepţiile tradiţionale despre oraş;
-perioada postindustrială, în care se constată întoarcerea spre valorile tradiționale și spre comuniunea cu natura.

Principalele obiective ale urbanismului sunt:
-îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă prin eliminarea disfuncţionalităţilor, asigurarea accesului la infrastructură, servicii publice şi locuinţe convenabile pentru toţi locuitorii;
-crearea condiţţiilor pentru satisfacerea cerinţelor speciale ale copiilor, vârstnicilor şi a le persoanelor cu handicap;
-utilizarea eficientă a terenurilor, în acord cu funcţiunile urbanistice adecvate şi extinderea controlată a zonelor construite (inclusiv a celor cu vocaţie turistică-ex. Piatra Fântânele, Colibiţa, Poiana Braşov, Padiş, etc.);
-protejarea şi punerea în valoare a patrimoniului cultural, construit şi natural;
-protejarea localităţilor împotriva dezastrelor.

Instituţiile care asigură aplicarea principiilor urbanistice în România sunt:
-Ministerul Lucrărilor Publice şi Amenajării Teritoriului;
-Uniunea Arhitecţilor;
-Asociaţia Profesională a Urbaniştilor;
-Uniunea Artiştilor Plastici;
-Consiliile Tehnice;
-Consiliile Locale;
-Consiliile Judeţene.

Documentele și instrumentele utilizate în dezvoltarea și planificarea urbană sunt următoarele:

A)**Documentaţia de amenajare a teritoriului**:

a)***Planul de amenajare a teritoriului naţional*** (PATN), care are caracter director şi reprezintă sinteza programelor strategice sectoriale pe termen mediu şi lung, pentru întreg teritoriul ţării. Acesta este compus din secţiuni specializate, cum ar fi: Căi de comunicaţie, Ape, Zone protejate, Reţeaua de localităţi, Zonele de risc natural, Turismul, Dezvoltarea rurală;

b)***Planul de amenajare a teritoriului judeţean*** (PATJ);

c)***Planul de amenajare a teritoriului zonal*** (PATZ-comune, oraşe, regiuni).

B)**Documentaţia de urbanism**:

a)***Planul urbanistic general*** (PUG)-are caracter director şi de reglementare operaţională. Fiecare localitate trebuie să întocmească acest plan, să îl actualizeze la 5-10 ani şi să îl aprobe, acesta constituind baza legală pentru realizarea programelor şi acţiunilor de dezvoltare. Dintre reglementările PUG se pot aminti:

-stabilirea şi delimitarea teritoriului intravilan, în relaţie cu teritoriul administrativ al localităţilor;

-stabilirea modului de utilizare a terenului intravilan;

-zonificarea funcţională în corelaţie cu organizarea reţelei de circulaţie;

-modernizarea şi dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare;

b)***Planul urbanistic zonal*** (PUZ)-are caracter de reglementare specifică, detaliată şi asigură corelarea dezvoltării urbanistice complexe cu prevederile PUG ale unei zone delimitate din interiorul localităţilor.

PUZ cuprinde reglementări asupra zonei care se referă la: organizarea reţelei stradale, organizarea arhitectural-urbanistică, modul de utilizare a terenurilor, protejarea monumentelor istorice. Elaborarea PUZ este obligatorie în cazul zonelor centrale ale localităţilor, a zonelor protejate şi de protecţie a monumentelor, a complexelor de odihnă şi agrement, a parcurilor industriale, etc.

c)***Planul urbanistic de detaliu*** (PUD)-are exclusiv caracter de reglementare specifică prin care se asigură condiţiile de amplasare, dimensionare, conformare şi servire edilitară a unuia sau mai multor obiective, pe unul sau mai multe parcele adiacente, pe unul sau mai multe amplasamente, în corelare cu vecinătăţile imediate. PUD curpinde reglementări cu privire la:

-asigurarea accesibilităţii şi racordarea la reţelele edilitare;

-permisivităţi şi constrângeri urbanistice privind volumele construite şi amenajările;

-relaţiile funcţionale şi estetice cu vecinătatea;

-compatibilitatea funcţiunilor şi conformarea construcţiilor şi amenajărilor;

-regimul juridic şi circulaţia terenurilor şi construcţiilor.

Iniţiativa elaborării documentaţiilor de amenajare a teritoriului şi de urbanism aparţine colectivităţilor locale, guvernului, precum şi persoanelor fizice sau juridice interesate în amenajarea teritoriului şi în dezvoltarea localităţlor.

Activităţile de amenajare a teritoriului şi de urbanism se finanţează din bugetele locale, din bugetul de stat, precum şi de către persoane fizice şi juridice interesate în dezvoltarea unor localităţi sau a unor zone din cadrul acestora.

Avizarea şi aprobarea documentaţiilor de amenajare a teritoriului şi de urbanism se fac de către autorităţile şi organele centrale şi teritoriale interesate (Anexa 1, Legea 350/2001).

Procedura de autorizare urbanistică presupunea eliberarea certificatului de urbanism şi a autorizaţiei de construire.

Certificatul de urbanism este actul de informare cu caracter obligatoriu, prin care autoritatea publică face cunoscute regimul juridic, economic şi tehnic al imobilelor şi condiţiile necesare în vederea realizării unor investiţii, tranzacţii imobiliare ori a altor operaţiuni imobiliare, potrivit legii. Acest act oferă informaţii asupra constructibilităţii unui teren sau în privinţa fezabilităţii unor operaţiuni determinate şi este necesar întocmirii documentaţiei şi dosarului în vederea obţinerii autorizaţiei de construire.

Autorizaţia de construire este actul de autoritate al administraţiei locale, pe baza căruia se asigură aplicarea măsurilor prevăzute de lege, referitoare la amplasarea, proiectarea, executarea şi funcţionarea construcţiilor.

Amenajarea turistică reprezintă o componentă a amenajării teritoriului şi se desfăşoară simultan cu aceasta, între ele stabilindu-se permanent conexiuni şi relaţii de susţinere, deoarece, în multe cazuri, o zonă turistică se suprapune peste una economică.

Principiile strategice ale amenajării turistice sunt următoarele:

1)Principiul integrării armonioase a elementelor naturale cu suprafeţele construite, cu structura serviciilor şi cu infrastructura turistică;

2)Principiul flexibilităţii sau al structurilor evolutive, care presupune că structurile şi infrastructurile noi, implementate pe un teritoriu, trebuie să permită integrarea în viitor a unor noi dotări, ca urmare a modificărilor survenite în cererea turistică (alte pârtii de schii, alte căi de acces, alte echipamente);

3)Principiul activităţii principale (cazare, masă) şi al recepţiei secundare (agrement, transport, etc.);

4)Principiul reţelelor independente, conform căruia între unităţile prestatoare de servicii dintr-o zonă turistică trebuie să existe relaţii de cooperare privind cazarea, alimentaţia şi agrementul turiştilor;

5)Principiul funcţionalităţii optime a întregului sistem de reţele (reţeaua de resurse naturale şi antropice, reţeaua de cazare şi recepţie, reţeaua căilor de comunicaţie), fapt care va determina creşterea calităţii sejururilor turistice, prin asigurarea principalelor funcţii ale unei vacanţe: odihnă, relaxare, divertisment, distracţie, dezvoltarea personalităţii umane;

6)Principiul rentabilităţii directe şi indirecte pe care o presupune activitatea turistică dintr-o anumită zonă (direct, prin beneficii, indirect, prin efectul multiplicator).

Delimitarea zonelor turistice şi localizarea infrastructurilor turistice reprezintă atributul studiilor de amenajare a teritoriului de rang superior (PATR, PATJ, PATZ), care trasează limitele directoare de amenajare şi dezvoltare a acestora, prescripţii ce urmează a fi preluate ulterior în studiile de urbanism (PUG).

Amenajarea turistică a unei zone se referă la:
-găsirea locaţiilor optime pentru amplasarea infrastructurii turistice (unităţi de cazare şi alimentaţie, obiective de agrement, unităţi comerciale, căi de acces, etc.);
-dimensionarea optimă a infrastructurilor turistice, în vederea rentabilizării economice a acestora şi acoperirea integrală a fluxului turistic pe întreaga perioadă a anului;
-diversificarea ofertei turistice prin valorificarea integrală a potenţialului natural şi antropic existent sau implementarea unei oferte auxiliare (festivaluri, sărbători tradiţionale, competiții, etc.), pentru toate categoriile de consumatori;
-evaluarea riscului şi managementul acestuia, cu impact direct şi indirect asupra amenajărilor şi infrastructurii turistice;
-prezervarea mediului ambiant şi protecţia obiectivelor turistice naturale şi antropice.

Urbanism și turism

În cadrul unui oraș, construcțiile au un rol cultural-educativ pentru populației, prin estetica lor. Frumusețea orașelor induce efecte pozitive asupra moralului și mentalității locuitorilor, generând sentimente de mândrie și mulțumire. De asemenea, un oraș frumos, un oraș estetic, un oraș cu multe clădiri

importante (bănci, universități, clădiri administrative, muzee, locuințe) are o putere de atracție mare asupra vizitatorilor, fapt care se va răsfrânge asupra sosirilor și revenirilor fluxurilor turistice, precum și asupra veniturilor obținute din turism.

Estetica urbană este considerată sufletul și caracterul unui oraș, elemente care sunt condiționate de existența clădirilor istorice, publice sau particulare. Acestea, prin amprenta epocii în care au fost ridicate, contribuie la creșterea spiritualității unui popor și a mândriei naționale.

Arhitectura are misiunea de a cultiva simțul frumosului și de a materializa istoria prin creațiile sale, fiind sprijinită de autoritățile locale, care trebuie să acționeze în beneficiul comunității și a mediului înconjurător. Urbanismul cu relevanță pentru turism poate fi privit și din perspectivă istorică, fapt care conturează dimensiunea culturală a arhitecturii în timp și spațiu. Câteva exemple, sunt edificatoare:

a)Grecia antică

Au loc o serie de inovații, după un plan conceput și organizat în funcție de anumite criterii estetice și funcționale, în repartiția elementelor tradiționale ale orașului (agora, teatru, gimnaziu) și în împărțirea regulată a locuințelor. În secolul V î.e.n., Hippodamos din Milet a elaborat un plan urban în formă de tablă de șah, cu străzi largi, perfect aliniate, rectangulare, și o repartizare a edificiilor pe sectoare. Acest plan a fost aplicat în cadrul orașului Alexandria din Egipt, unde existau străzi intersectate rectangular, mărginite de clădiri etajate, piețe publice înconjurate de porticuri, teatre din piatră și locuințe frumos decorate (fig.178).

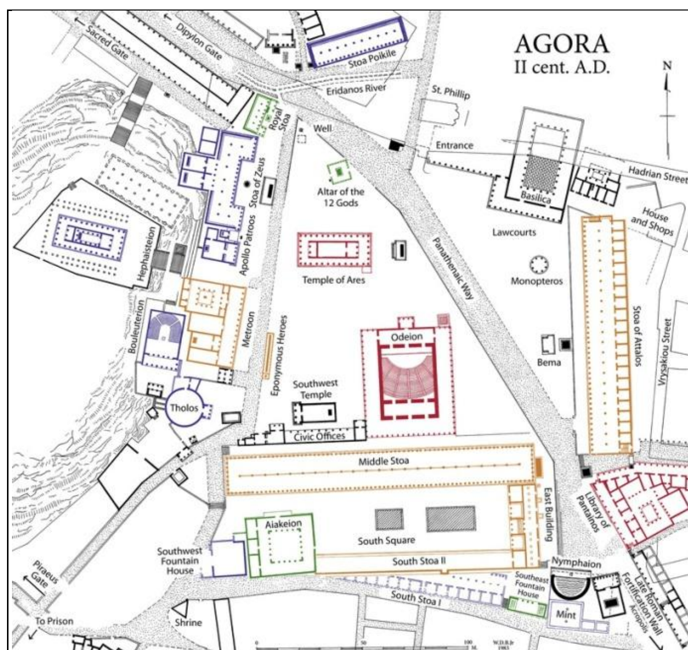

Fig.178-Urbanism în Grecia antică
(sursa: http://www.agathe.gr/overview/the_archaeological_site.html)

b)Etruria

Etruscii cunoșteau arcul frânt, cupola și bolta, edificau orașele după un plan în formă de tablă de dame, plecând de la două axe perpendiculare, orientate nord-sud și est-vest (cardo și decumanus la romani), în cadrul fiecărui pătrat delimitat fiind amplasate locuințe. În cadrul orașului se trasa incinta sacră, numită ”pomoerium”, și se înălțau zidurile protectoare exterioare.

c)Roma antică

Roma a lasat o moștenire urbanistică și arhitecturală inestimabilă. Construcțiile romane erau variate: bazilici, terme, monumente funerare, rezervoare, poduri, apeducte, canale, viaducte, porturi, drumuri, arcuri de triumf, temple, amfiteatre, forumuri, locuințe, magazine, și ilustrează măreția, grandoarea și autoritatea Republicii și a Imperiului.

Problemele de urbanism erau sprijinite prin legi imperiale, care se refereau la așezarea caselor particulare și a edificilor publice, la evitarea incendiilor sau la păstrarea curățeniei.

Planul urbanistic roman presupunea ca orașele să se dezvolte în jurul unor spații publice (forumuri), marcate de construcții monumentale, iar rețeaua stradală era construită și dispusă în funcție de aceste nuclee (fig.179).

Forumul, predecesorul pieței publice, era construit pe agora grecească și se afla la intersecția dintre două străzi principale, fiind înconjurat de clădiri publice, de exemplu, bazilici (săli de judecată și activități comerciale), temple, biblioteci și arce de triumf.

În orașele romane, se asigurau o serie de servicii aduse cetățenilor lor, cum ar fi: aprovizionarea cu apă, prin apeducte, asigurarea protecției prin ziduri și a accesului prin porți de intrare, asigurarea liberei circulații prin străzi și trotuare, dotarea cu edificii politico-administrative, juridice, culturale și religioase, depozitarea alimentelor și distribuirea lor, asigurarea spațiilor de locuit dar și a celor pentru recreere și distracție.

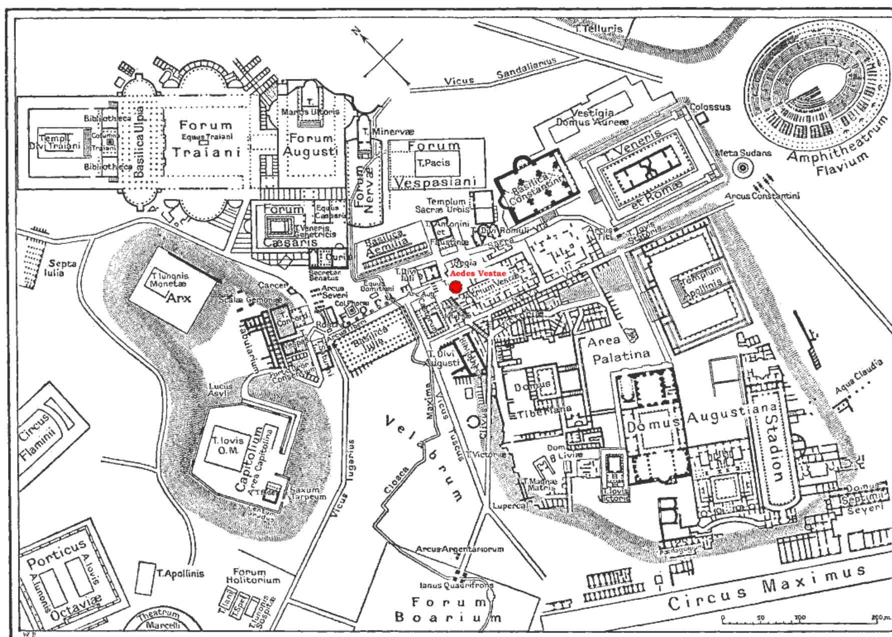

Fig.179-Urbanism în Roma antică
(sursa: http://commons.wikimedia.org/wiki/File: Plan_Rome__Tempel_van_Vesta.png)

d)Constantinopol

Constantinopolul, capitala Imperiului Roman de Răsărit, datează din anul 330, când împăratul Constantin cel Mare l-a fondat pe ruinele anticului oraș grec

Byzantion. Orasul era situat strategic, pe o peninsulă scăldată de apele Bosforului, Mării Marmara și Cornului de Aur, și ocupa o suprafață colinară, ușor accesibilă.

Noua capitală a fost împodobită cu clădiri, monumente și piețe centrale, cu un palat imperial, o cladire a senatului și cu un hipodrom (fig.180).

Planul orașului grupa cladirile oficiale în jurul pieței centrale. Axul care traversa median orașul, arteră importantă de circulație, era mărginit de o colonadă acoperită, ce forma galerii pentru pietoni. Orașul era înconjurat de ziduri groase și înalte, numite ”curtine”, care erau precedate de șanțuri, avea bastioane și porți. Una dintre aceste porți era Poarta de aur, prin care pătrundeau în oraș cortegiile militare și triumfale.

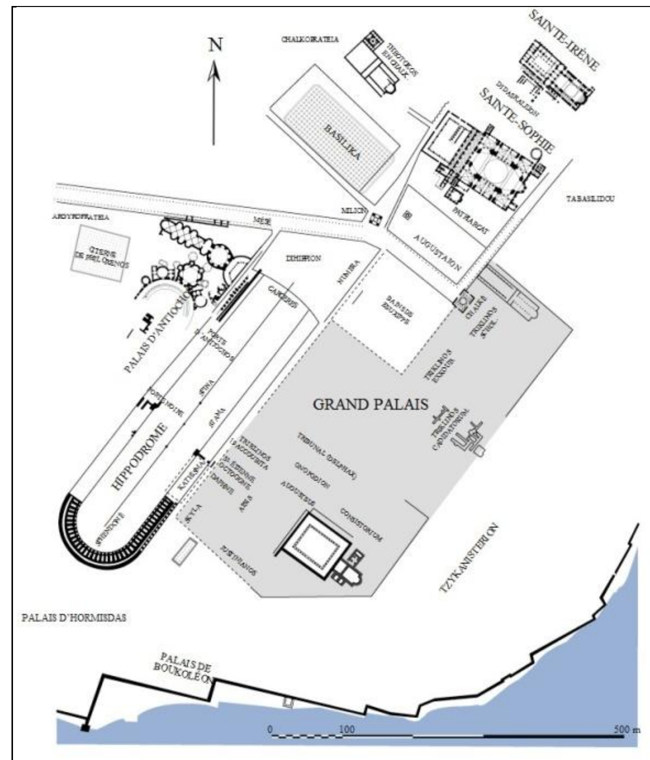

Fig.180-Urbanism în Constantinopol
(sursa: http://theswedishparrot.com/
la-rose-et-la-tulipe-carnet-de-voyage-a-istanbul-2-lhippodrome-at-meydani/)

e)Barbaricum

Publius Cornelius Tacitus în lucrarea sa Germania sau De origine et situ germanorum (Despre originea și așezarea germanilor, p. 39-40) din anul 99 e.n., ne

prezintă câteva aspecte legate de obiceiurile urbanistice ale triburilor germanice situate la nord de Rhin și Dunăre: *”Se știe destul de bine că noroadele Germaniei nu locuiesc în orașe adevărate (urbes). Nu pot să sufere ca locuințele lor să fie lipite una de alta. Le plac cele despărțite între ele și înprăștiate, după cum au prins dragoste pentru un izvor, un câmp ori un codru. Nu-și așează satele după obiceiul nostru, adică având clădiri alăturate și legate între ele; fiecare german își înconjoară casa cu o întindere mare de pământ, fie ca să-și făurească o pavăză împotriva focului izbucnit din întâmplare, fie din neștiința de a clădi.”*

f)Anglia

În perioada ocupației romane, orașele erau mai toate construite după același plan rectangular folosit în tot Imperiul, cu străzi care se intersectau în unghi drept. Cele mai importante case erau construite din piatră, acoperișurile erau din țiglă sau din stuf, majoritatea locuințelor erau dotate cu hypocaust, un sistem de încălzire centrală, cu ajutorul apei calde pompate de la un cuptor central prin tuburi ceramice în podele și pereți.

La țară, proprietarii de pământ, romani sau britoni, și-au construit reședințe somptuoase numite ***villae***. Vestigiile unei asemenea ***villae*** au fost descoperite la Fishbourne, lângă Chichester (Sussex), în anul 1960. Aceasta are un hol de intrare spațios (35/20 m), o cameră de audiență și un paviment din mozaic.

Lungimea drumurilor construite de romani a fost de 6000 mile, iar o parte dintre acestea se păstrează și astăzi. Se pot menționa, astfel drumurile:
-Dover-Londra-Wroxeter;
-Lincoln-Bath-Exeter;
-Londra-Braugning-Huntingdon-Chesterton-Lincoln-York-Aldborough-Scoyc Corner-Corbridge-High Rochester-Newstead-Dalkeith (Scoția).

”Modul de viață roman, atât de civilizat, a dispărut, odată cu termele și hypocausturile, timp de 15 veacuri (până la începutul secolului XX), iar marea majoritate a caselor nu vor cunoaște nici camera de baie, nici încălzirea centrală, de altfel ca în restul Europei ”civilizate”. Unul dintre cele mai încăpătoare hoteluri londoneze, Regent Palace Hotel, situate la 50 m de Piccadilly Circus, nu putea oferi vizitatorilor din anii 60-70 nicio singură cameră cu baie.” (Nicolescu, 1999, p.61).

În Evul mediu timpuriu (perioada anglo-saxonă) casele de locuit erau construite din chirpici, lemn și stuf, și nu au rezistat în timp, dar construcțiile ecleziastice, ridicate din piatră, se mai păstrează și astăzi (fig.181).

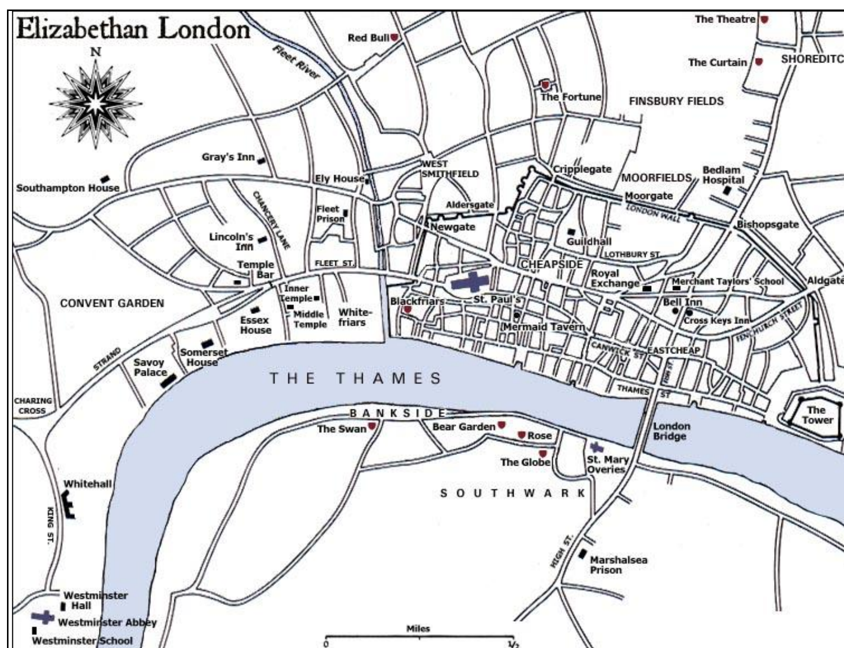

Fig.181-Urbanism în Londra medievală
(sursa: http://simon2014.com/)

Bisericile aveau dimensiuni reduse, erau de tip sală, monocelulare sau bicelulare (navă și sanctuar), aveau ferestre și uși mici, arce semicirculare din blocuri neregulate, fără cheie de boltă, etc. Multe din aceste construcții datează din secolele VII-X: St. Peter-on-the wall din Bradwell-juxta-Mare (Essex, sec. VII), Monkwearmounth (Durham, sec. VIII), Brixworth (Northhamptonshire, sec. VIII-IX), St. Lawrence din Bradford-on-Avon (Wiltshire, sec. VII-X), St. Mary din Deerhurst (Gloucestershire, sec. X), etc.

În perioada normandă, la 1167, călugării de la mănăstirea Canterbury au instalat un sistem ingenios de alimentare cu apă potabilă și de canalizare. Arhitectura din această vreme este cea anglo-normandă, o variantă a arhitecturii romanice de pe continent, reprezentată prin biserici, abații, catedrale, etc. Materialele de construcție sunt blocurile fățuite de piatră, cărămida și mortarul din pietriș, cărămidă spartă și nisip.

Planul bisericilor este longitudinal tri-celular (navă, cor, altar) și cvadri-celular, sau central circular (Round Church din Cambridge, Northhampton, Temple Church din Londra, Little Maplestead din Essex, Ludlow din Shropshire).

În secolele XIII-XIV străzile Londrei erau din pământ bătătorit sau din piatră bătătorită. Profilul lor era concav, la mijloc având un mic șanț pentru scurgerea apelor pluviale, a apelor reziduale și a sângelui rezultat din sacrificarea animalelor. Casele erau simple, cu schelet din lemn de stejar, iar pereții acestora erau cobstruiți din cărămidă sau împletituri de nuiele tencuite cu lut. Acoperișul caselor era din stuf sau paie, interiorul era modest (masă pe capre, laviță, scaune, pat din scânduri cu saltea de paie). În a doua parte a secolului XII stilul romanic târziu, anglo-romanic, va fi înlocuit cu stilul gotic.

În secolele XV-XVI orașele din Anglia se dezvoltă din punct de vedere demografic, rețeaua căilor de comunicație este formată din vechile drumuri romane și medievale, stilurile arhitecturale apărute erau Tudor (sec. XV-XVI) și Elisabetan (sec. XVI-XVII), iar materialele de construcție folosite în această perioadă sunt piatra, cărămida roșie, lemnul de stejar, etc.

STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICE

Programe de arhitectură în turism

Programele de arhitectură reprezintă totalitatea normelor şi a prescripţiilor tehnice şi funcţionale pentru o anumită clasă de construcţii.

În domeniul arhitecturii pentru turism principalele programe de arhitectură se referă la: pensiunea rurală, pensiunea urbană, cabana şi refugiul alpin, hotelul (hotel pentru tineret, hotel urban, hotel alpin, motel, botel, hipotel, sat de vacanţă, staţiune turistică).

De asemenea, programele de arhitectură pentru turism cuprind şi amenajarea unor nave fluviale sau maritime, vagoane sau garnituri de tren. Toate aceste unităţi de primire turistică trebuie să aibă trei componente: spaţiu pentru cazare, spaţiu pentru alimentaţie publică şi spaţiu pentru servicii conexe.

Dimensionarea acestor spaţii, gradul de dotare, calitatea finisajelor şi gama serviciilor oferite conferă confortul fiecărei unităţi turistice din cele menţionate mai sus. Nivelul de confort se reflectă implicit în costul serviciilor şi este reprezentat prin semne standardizate distinctive:
-stele, de la 1 la 5, pentru unităţile hoteliere;
-brazi, flori de colț sau margarete pentru pensiunile rurale;
-ghinzi, de la 1 la 5, pentru pensiunile ecoturistice.

Structuri de primire turistice

Structurile de primire turistice, indiferent de forma de proprietate și organizare, se clasifică în funcție de caracteristicile constructive, de calitatea dotărilor și a serviciilor prestate (HG nr. 1328/2001).

În scopul protectiei turistilor serviciile de cazare si alimentatie publica se asigura numai în structuri de primire turistice clasificate.

Prin structuri de primire turistice clasificate, în sensul prezentei hotarâri, se întelege orice constructii si amenajari destinate, prin proiectare si executie, cazarii sau servirii mesei pentru turisti, împreuna cu serviciile specifice aferente. Structurile de primire turistice includ:

a)**structuri de primire turistice cu funcțiuni de cazare turistică**: hoteluri, hoteluri-apartament, moteluri, hoteluri pentru tineret, hosteluri, vile turistice, cabane, bungalouri, sate de vacanță, campinguri, apartamente sau camere de închiriat în

locuințe familiale ori în clădiri cu alta destinație, nave fluviale și maritime, pensiuni turistice și pensiuni agro-turistice și alte unități cu funcțiuni de cazare turistică;

b)**structuri de primire turistice cu funcțiuni de alimentație publică**: unitati de alimentație din incinta structurilor de primire cu funcțiuni de cazare, unități de alimentație publică situate în municipii, pe trasee și în stațiuni turistice;

c)**structuri de primire turistice cu funcțiuni de transport**: transport feroviar, transport rutier, transport fluvial, trasport maritim, transport pe cablu;

d)**structuri de primire turistice cu funcțiuni de agrement**: club, casino, instalații şi dotari specifice agrementului turistic;

e)**structuri de primire turistice cu funcțiuni de tratament balnear**.

Clasificarea structurilor de primire turistice se face de catre Ministerul Turismului care elibereaza certificatul de clasificare (fig.182). Agentul economic proprietar sau administrator de structuri de primire turistice va solicita Ministerului Turismului clasificarea acestora cu minimum 60 de zile înainte de darea lor în folosință.

În termen de 60 de zile de la data înregistrarii cererii Ministerul Turismului va efectua verificarile necesare si va elibera certificatul de clasificare. În cazul în care nu sunt îndeplinite criteriile pentru categoria minimă de clasificare, Ministerul Turismului va comunica agentului economic motivul pentru care structura de primire turistică nu poate fi clasificată.

În situația în care s-au modificat condițiile care au stat la baza acordării clasificării, agentul economic este obligat să solicite o nouă clasificare a structurii de primire turistice în cauză în termen de 30 de zile de la apariția modificărilor.

Certificatele de clasificare eliberate vor fi preschimbate din 3 în 3 ani. Agentul economic va solicita preschimbarea certificatului cu cel puțin 60 de zile înainte de expirarea termenului de 3 ani de la emiterea acestuia.

În termen de 60 de zile de la data înregistrării cererii agentului economic de preschimbare a certificatelor de clasificare Ministerul Turismului va proceda la reverificarea structurii de primire turistice în cauză și va elibera un nou certificat de clasificare, în măsura în care sunt îndeplinite criteriile minime de clasificare pentru categoria respectivă. În caz contrar structura de primire turistică va fi clasificată la un nivel inferior. Daca nu sunt îndeplinite criteriile pentru categoria minimă de clasificare, se procedează la retragerea certificatului de clasificare.

ROMÂNIA

MINISTERUL TRANSPORTURILOR, CONSTRUCȚIILOR ȘI TURISMULUI
MINISTRY OF TRANSPORT, CONSTRUCTIONS AND TOURISM
LE MINISTÈRE DES TRANSPORTS, DES CONSTRUCTIONS ET DU TOURISME

AUTORITATEA NAȚONALĂ PENTRU TURISM
TOURISM NATIONAL AUTHORITY
AUTORITÉ NATIONALE POUR TOURISME

CERTIFICAT DE CLASIFICARE

CERTIFICATE OF CLASSIFICATION / CERTIFICAT DE CLASSIFICATION

VALABIL PÂNĂ LA DATA: 10.10.2009
VALID UNTIL: / VALABLE JUSQU'À:

În baza Hotărârii Guvernului nr. 1328/2001
In compliance with the Government Decision no.
Conformément à la Décision du Gouvernement no.

APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT ÎN LOCUINȚE FAMILIALE "M.G. HOUSE"
(tipul și denumirea unității) / (type and name of operator) / (type et dénomination de l'établissement)

având ca obiect de activitate cazare și prestări servicii specifice
operating as / ayant pour objet d'activité

situată în Iași, str. Ion Creangă, nr.87A,bl.C2, sc.A,et.8,ap.5,jud. Iași
located in / situé à
(adresa / (adress / (adresse)

aparținând de S.C. M.G. HOUSE S.R.L.
belonging to / appartenant au
(denumirea agentului economic) / (name of the company) / (dénomination de l'agent économique)

SE CLASIFICĂ LA CATEGORIA 2 STELE în structura din fișa anexă.
IS CLASSIFIED AS: according to the annexed space structure sheet.
SE CLASSIFIE À LA CATÉGORIE dans la structure de la fiche annexe.

ANEXA / ANNEX / ANNEXE 10.10.2006
Fișa privind structura spatiilor
Space structure sheet / La fiche concernant la structure des espaces

/ PREȘEDINTE
PRESIDENT / PRESIDENT
Livia SIMA

DIRECTOR
DIRECTOR / DIRECTEUR
Adriana MATEI

Nr. / No. / No. 10073
București / Bucharest / Bucarest 10.10.2006

Fig.182-Certificat de clasificare a unei structuri de primire turistice
(sursa www. www.infofirme.ro/anunt_864-Clasificari+unitati+de+turism.html)

Este interzisă funcționarea structurilor de primire turistice fără certificate de clasificare, cu certificate de clasificare expirate sau cu o altă structură a spațiilor decât cea stabilită prin anexa la certificatul de clasificare.

Placheta cuprinzând mențiunea "clasificat de Ministerul Turismului", sigla acestuia, însemnele privind tipul structurii de primire turistice și nivelul de clasificare se expun, la loc vizibil, în exteriorul clădirii, iar numărul de telefon al Ministerului Turismului și al Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor se afișează la recepție sau în spațiul de la intrarea în saloanele de servire a mesei, pentru a fi cunoscute de turiști.

Certificatul de clasificare și anexa acestuia privind structura spațiilor se păstrează, în permanență, în structura de primire turistică în cauză, pentru a fi prezentate organelor de control abilitate.

În scopul protecției turiștilor și al alinierii la standardele europene privind calitatea serviciilor agenții economici proprietari sau administratori de structuri de

primire turistice au obligația să asigure că activitatea acestor structuri să se desfășoare cu respectarea următoarelor reguli de bază:
a)menținerea grupurilor sanitare în perfectă stare de funcționare și curățenie;
b)furnizarea apei calde la grupurile sanitare și în spațiile de producție din structurile de primire turistice unde acest criteriu este obligatoriu, potrivit normelor în vigoare;
c)asigurarea unei temperaturi minime de 18 grade C în timpul sezonului rece în spațiile de cazare și de servire a mesei;
d)deținerea autorizațiilor: sanitară, sanitar-veterinară, de mediu și de prevenire și stingere a incendiilor-PSI, în cazul unităților pentru care, potrivit legii, este obligatorie obținerea acestora;
e)programul de funcționare a discotecilor sau a altor unități cu program muzical, organizate în aer liber, să nu depășească ora 1,00 noaptea;
f) funcționarea structurilor de primire turistice numai în clădiri salubre, cu fațade zugrăvite și bine întreținute;
g)evitarea poluării fonice, în sensul respectării nivelului maxim de zgomot stabilit prin reglementări specifice;
h)respectarea reglementărilor legale în vigoare ce privesc activitatea desfășurată prin structura de primire turistică;
i)expunerea la loc vizibil a firmei cu denumirea și tipul unității și însemnele privind categoria de clasificare.

Certificatul de clasificare și autorizația de funcționare se retrag de către personalul de specialitate al Ministerului Turismului atunci când nu sunt respectate una sau mai multe din regulile stabilite de lege.

Restituirea certificatului de clasificare retras se va face după ce personalul de specialitate al Ministerului Turismului constată remedierea deficiențelor semnalate.

Ministerul Turismului va publica, periodic, lista cuprinzând structurile de primire turistice cărora le-au fost retrase certificatele de clasificare și, respectiv, lista celor cărora le-au fost restituite certificatele de clasificare. Publicarea se va face cel puțin într-un cotidian central și cel puțin în unul local din județul în care sunt situate structurile de primire turistice în cauză.

Ministerul Turismului va proceda la declasificarea structurilor de primire turistice în situația în care constată nerespectarea criteriilor avute în vedere la clasificare.

Constituie contravenții următoarele fapte, dacă nu sunt săvârșite în astfel de condiții încât, potrivit legii penale, să fie considerate infracțiuni:

a)desfășurarea activității în structuri de primire turistice neclasificate, cu certificate de clasificare expirate sau cu o altă structură a spațiilor decât cea stabilită prin certificatul de clasificare;
b)nerespectarea criteriilor care au stat la baza clasificării;
c)neafișarea numărului de telefon al Ministerului Turismului și al Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor;
d)înscrierea unor informații false privind tipul structurii de primire turistice și nivelul de clasificare în materialele de promovare, pe firme sau pe însemnele prevăzute la art. 5;
e)continuarea desfășurării activității în structura de primire turistică după retragerea certificatului de clasificare sau refuzul prezentării, la solicitarea organelor de control, a documentelor de clasificare.

Contravențiile prevăzute se sancționează cu amenzi. Contravențiile se constată și amenzile se aplică de către persoanele anume împuternicite prin ordin al ministrului turismului.

A)Structuri cu funcție de cazare

Prin structuri de primire turistice cu funcție de cazare se înțelege orice construcții și amenajări destinate, prin proiectare și execuție, cazării turiștilor. În România pot funcționa următoarele categorii de structuri turistice cu funcție de cazare:
-hoteluri de 5,4,3,2,1 stele;
-hoteluri apartament de 5,4,3,2 stele;
-moteluri de 3,2,1 stele;
-hoteluri pentru tineret de 3,2,1 stele;
-hosteluri de 3,2 stele;
-vile de 5,4,3,2,1 stele;
-bungalouri de 3,2,1;
-cabane turistice, cabane de vânătoare, cabane de pescuit de 3,2,1 stele;
-sate de vacanță de 3,2 stele;
-campinguri de 4,3,2,1 stele;
-popasuri turistice de 2,1 stele;
-pensiuni turistice urbane de 4,3,2,1 stele;
-pensiuni turistice rurale de 4,3,2,1 flori (margarete), pensiuni agroturistice de 4,3,2,1 flori (margarete);

-apartamente sau camere de închirirat în locuințe familiale sau în clădiri cu alta destinație de 3,2,1 stele;
-structuri de primire cu funcțiuni de cazare pe nave fluviale și maritime de 5,4,3,2,1 stele;

Potrivit normelor metodologice în vigoare (Ordin 510/2002), prin următorii termenii se înțelege:

1)**Hotelul** este structura de primire turistică amenajată în clădiri sau în corpuri de clădiri, care pune la dispoziție turiștilor camere, garsoniere sau apartamente dotate corespunzător, asigură prestări de servicii specifice și dispune de recepție și de spații de alimentație în incintă (fig.183).

2)**Hotelurile compuse din apartamente sau garsoniere**, astfel dotate încât să asigure păstrarea și prepararea alimentelor, precum și servirea mesei în incinta acestora, sunt considerate hoteluri-apartament.

3)**Motelul** este unitatea hotelieră situată, de regulă, în afara localităților, în imediata apropiere a arterelor intens circulate, dotată și amenajată atât pentru satisfacerea nevoilor de cazare și de masă ale turiștilor, precum și pentru parcarea în siguranță a mijloacelor de transport (fig.184).

4)**Hotelurile pentru tineret** sunt structuri de primire turistice, cu dotări simple, adaptate cerințelor caracteristice tineretului, care asigură servicii de cazare, masă și agrement, pe baza unor regulamente de organizare interioară specifice. De regulă, sunt amplasate în centre urbane universitare, stațiuni și în alte zone turistice frecventate de tineret.

Fig.183-Hotel Sera City Club din Antalya, Turcia
(sursa www. click-travel.ro/detalii/hotel-sera-city-club-resort-5/416)

Fig.184-Motel La Narcise din Târgu-Jiu, județul Olt
(sursa www. www.allseasons.ro/targu-jiu/motel-la-narcise/)

5)**Hostelurile** sunt structuri de primire turistice cu o capacitate minimă de 5 camere sau apartamente dispuse pe un nivel sau pe mai multe niveluri, amenajate, de regulă, în cladiri cu altă destinație inițială decât cea de cazare turistică.

6)**Cabanele turistice** sunt structuri de primire turistice de capacitate relativ redusă, funcționând în cladiri independente, cu arhitectură specifică, ce asigură cazarea, alimentația și alte servicii specifice, necesare turiștilor aflați în drumeție sau la odihnă în zone montane, rezervații naturale, în apropierea stațiunilor balneare sau a altor obiective de interes turistic (fig.185).

Fig.185-Cabana Caraiman din Munţii Bucegi
(sursa www.fotoromania.net/munti/muntii-bucegi/cabana-caraiman-256.html)

Cabanele, în funcție de amplasamentul lor, pot fi:
-cabane situate în locuri ușor accesibile (altitudine sub 1000 m, cu acces auto pe drumuri publice);
-cabane situate în zone greu accesibile (zone montane de creastă, izolate, fără acces auto pe drumuri publice).

Cabanele din zona de creastă și alte amplasamente izolate, care nu îndeplinesc criteriile minime pentru categoria 1 stea, pot fi utilizate ca refugii turistice.

7)**Refugiile turistice** sunt structuri de primire turistice, situate în locuri izolate și greu accesibile din zona montană, de regulă la altitudini mari, având o capacitate redusă, un grad minim de confort și un număr redus de personal de deservire. Acestea nu se clasifică (fig.186).

Fig.186-Refugiul Speranţelor din Munţii Piatra Craiului
(sursa www.2urbietorbi.wordpress.com/tag/refugiul-sperantelor/)

8)**Cabanele de vânatoare și de pescuit** sunt structuri de primire turistice, de capacitate redusă, amplasate în zone bogate în fond cinegetic și de pescuit, care asigură condiții pentru cazare și servicii suplimentare specifice activității (fig.187).

9)**Vilele** sunt structuri de primire turistice de capacitate relativ redusă, funcționând în clădiri independente, cu arhitectură specifică, situate în stațiuni balneoclimaterice sau în alte zone și localități de interes turistic, care asigură cazarea turiștilor și prestarea unor servicii specifice (fig.188).

10)**Bungalourile** sunt structuri de primire turistice de capacitate redusă, realizate, de regulă, din lemn sau din alte materiale similare. În zonele cu umiditate ridicată (munte, mare) acestea pot fi construite și din zidărie (fig.189).

Sunt amplasate în perimetrul campingurilor, satelor de vacanță, ca unități independente în cadrul unor stațiuni sau zone turistice sau ca spații complementare pe lângă alte structuri de primire turistice. Asigură cazarea turiștilor, precum și celelalte servicii prestate de unitatea de bază.

Fig.187-Cabana de vânătoare Star Silva de la Fiad, judeţul Bistriţa-Năsăud
(sursa www.dsbistrita.ro/cabane.php)

Fig.188-Vilă
(sursa www. casesigradini.ro/oferte/f/13/Case-si-vile/2447/CONSTRUCTII-CASE-VILE-CASE-LEMN)

Fig.189-Bungalow
(sursa www. historical-home.com/2009/04/historic-black-rock-bridgeport-ct-homes.html)

11)**Pensiunile turistice** sunt structuri de primire turistice, având o capacitate de cazare de până la 10 camere, totalizând maximum 30 de locuri în mediul rural, și până la 20 de camere în mediul urban, funcționând în locuințele cetățenilor sau în clădiri independente, care asigură în spații special amenajate cazarea turiștilor în condițiile de pregatire și servire a mesei (fig.190).

12)**Pensiunile agroturistice** sunt pensiunile turistice care pot asigura o parte din alimentația turiștilor cu produse din producția proprie (fig.191).

Amplasarea pensiunilor turistice urbane, a pensiunilor turistice rurale și a pensiunilor agroturistice trebuie realizată în locuri ferite de surse de poluare și de orice alte elemente care ar pune în pericol sănătatea sau viața turiștilor.

Dotările din camerele și din grupurile sanitare destinate turiștilor vor fi puse în exclusivitate la dispoziția acestora. În interiorul acestora nu se admit lucrurile personale ale locatarului (articole de îmbrăcăminte și încălțăminte, bibelouri sau alte obiecte care ar putea stânjeni turiștii).

Spațiile pentru prepararea și servirea mesei, în cazul în care sunt destinate și pentru consumatori din afară, numărul locurilor la mese fiind mai mare decât al celor de cazare, dar mai mic de 20 de locuri la mese, se clasifică la fel ca unitățile de alimentație pentru turism, potrivit normelor specifice elaborate de Autoritatea Națională pentru Turism.

Fig.190-Pensiunea turistică Cristal din localiatea Bran, judeţul Braşov
(sursa www.turism247.ro/pensiune/localitate/Bran%20Rucar/)

Fig.191-Pensiunea agroturistică Anamaria din localitatea Onceşti, judeţul Maramureş
(sursa www.rentorama.ro/1635-maramures/1809-pensiune-agroturistica-anamaria---oncesti.html)

13)**Campingurile** sunt structuri de primire turistice destinate să asigure cazarea turiștilor în corturi sau rulote, astfel amenajate încât să permită acestora să parcheze mijloacele de transport, să își pregătească masa și să beneficieze de celelalte servicii specifice acestor tipuri de unități (fig.192).

Amplasarea campingului trebuie să fie făcută în locuri de interes turistic ferite de zgomot sau alte surse de poluare, precum și de elemente periculoase pentru sănătatea și securitatea turiștilor.

Elementul de bază al campingului este parcela de campare, aceasta reprezentând o suprafață de teren bine delimitată și marcată, unde se poate parca mijlocul de transport și instala cortul sau rulota, asigurându-se totodata suprafața liberă necesară pentru mișcarea și odihna a 4 turiști. Totalitatea parcelelor de campare reprezintă suprafața de campare amenajată.

Capacitatea campingului se exprimă în număr de locuri de campare și se determină prin înmulțirea cu 4 a numărului parcelelor de campare, la care se adaugă eventualele locuri de cazare în casuțe tip camping și/sau în bungalouri amplasate în incinta unității.

Fig.192-Camping pe ţărmul Mării Negre
(sursa www. realitatea.net/vacanta-de-criza--multi-romani-merg-cu-cortul-sau-cu-rulota-la-mare_733835.html)

14)**Căsuţele** sunt spații de cazare de dimensiuni reduse, realizate din lemn sau alte materiale similare, compuse, de regulă, dintr-o camera și un mic antreu sau terasă și, uneori, dotate și cu grup sanitar propriu (fig.193).

Distanța între două căsuțe nu poate fi mai mică de 3 m, asigurându-se totodată spațiul pentru parcarea unei mașini. Bungalourile amplasate în interiorul campingurilor se clasifică o dată cu acestea, potrivit criteriilor specifice din

prezentele norme. Accesul la camping trebuie să fie astfel conceput încât să prevină accidentele de circulație în momentul intrării și ieșirii vehiculelor.

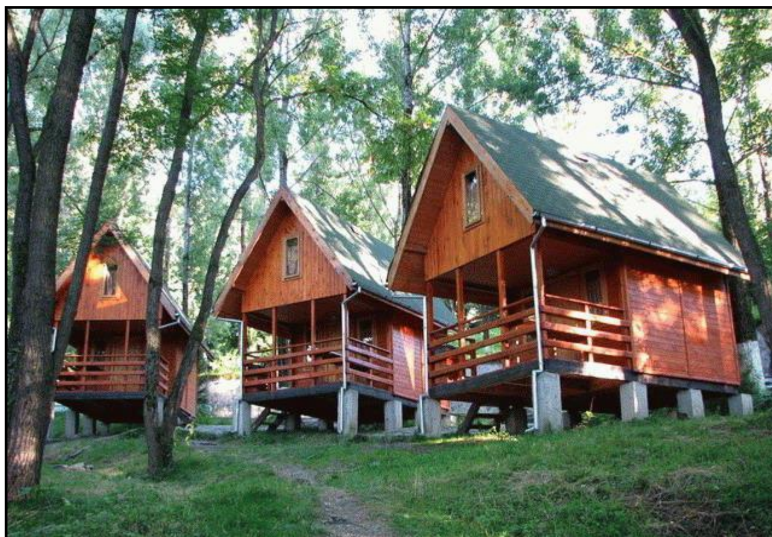

Fig.193-Complex de căsuţe în localitatea Bicaz Lac, judeţul Neamţ
(sursa www.revelion2009.org/pensiuni.cfm/67-complex_casute_bicaz_lac-bicaz.html)

La campingurile de 3 și 4 stele căile de acces trebuie să permită circulația în ambele sensuri. Rețeaua de alei trebuie să permită legătura dintre spațiile de campare-cazare și toate celelalte amenajări care asigură servicii (inclusiv cu terenurile pentru agrement).

Mărimea campingurilor, amplasamentul, stilul constructiv și coloritul diverselor construcții din cadrul acestuia nu trebuie să aducă nici un fel de prejudicii peisajului sau mediului înconjurător.

Toate campingurile trebuie să aibă o împrejmuire care să nu permită accesul în camping decât prin intrările stabilite pentru turiști. Campingurile vor avea pază ziua și noaptea.

Alimentarea cu apă potabilă trebuie asigurată prin racordarea la rețeaua publică, iar în lipsa acesteia, prin realizarea de foraje proprii sau de alte lucrări de captare a unor izvoare din zonă. Nu este permisă alimentarea cu apă din fântână neacoperită din care apa se scoate cu galeata sau cu alt mijloc similar.

Distanța dintre gurile de apă amplasate pe suprafața de campare nu trebuie să fie mai mare de 100 m.

Alimentarea cu apă trebuie să asigure pentru fiecare loc de campare-cazare (inclusiv pentru personal) minimum:
-60 l/zi, din care 20 l apă caldă, în campingurile de 3 și 4 stele;
-50 l/zi în campingurile de 2 stele și 1 stea.

Grupurile sanitare comune trebuie să fie amplasate cât mai central posibil, dar nu mai aproape de 20 m de cel mai apropiat spațiu de cazare (parcelă, căsuță sau bungalou) și nu mai departe de 100 m de cel mai îndepartat spațiu de campare-cazare.

Pardoseala la grupurile sanitare și din spațiile amenajate pentru spălatul lenjeriei și, respectiv, pentru pregătirea mesei trebuie să fie cel puțin mozaicată, cu panta de scurgere corespunzatoare, pentru a fi ușor de întreținut. Lavoarele vor fi izolate între ele cu paravan.

La campingurile de 4 stele compartimentul lavoarelor și al dușurilor trebuie să fie separat de cel al cabinelor WC, iar fiecare cabină de duș va trebui să cuprindă, separat de dușul propriu-zis, un compartiment pentru dezbrăcare-îmbrăcare, echipat cu scaun, oglindă, policioară și cuier.

La toate cladirile existente ferestrele vor trebui să fie astfel construite încât să poată fi deschise pentru aerisire. De asemenea, acestea vor fi astfel realizate încât să permită montarea cu ușurință a unor plase împotriva insectelor, la cererea turiștilor.

Turiștii cazați în căsuțe și bungalouri beneficiază de toate dotările și instalațiile comune din cadrul campingurilor.

Căsuțele amplasate pe terenuri care nu permit și amenajarea unor spații de campare (pentru montarea corturilor sau rulotelor) vor fi clasificate casuțe tip camping și vor dispune de dotări și servicii identice cu cele ale campingurilor de aceiași categorie.

Căsuțele tip camping amplasate pe lângă alte unități de cazare sau de alimentație pentru turism, ca spații complementare, vor dispune de grup sanitar comun, compartimentat pe sexe, în construcție închisă, cuprinzând:
-un lavoar la 30 de locuri;
-o cabină duș la 50 de locuri;
-o cabină WC la 30 de locuri.

15)**Satul de vacanță** este un ansamblu de clădiri, de regulă vile sau bungalouri, amplasat într-un perimetru bine delimitat, care asigură turiștilor servicii de cazare, de alimentație și o gamă largă de prestații turistice suplimentare (agrementale, sportive, culturale, etc.) (fig.194).

Fig.194-Satul de vacanţă Punta Verudela din Croaţia
(sursa www.adielatravel.ro/croatia/istria/sat%20de%20vacanta-punta-verudela-2_p1342.html)

Amplasamentul trebuie să asigure un microclimat favorabil, ferit de surse de poluare (zgomot, noxe, etc.) și de alte elemente care ar putea pune în pericol securitatea și sănătatea turiștilor. Mărimea satului de vacanță, amplasamentul, stilul constructiv și coloritul diverselor construcții din cadrul acestuia nu trebuie să aducă nici un fel de prejudicii peisajului și mediului înconjurator.

Toate satele de vacanță vor avea o împrejmuire, accesul fiind dirijat și controlat. La unitățile de 3 stele vegetația trebuie să fie abundentă pentru a crea o ambianță agreabila.

Suprafața spațiilor verzi și a celor destinate pentru agrement și odihnă reprezinta minimum 25% din suprafața totală a satului de vacanță.

16)**Popasul turistic** reprezintă o structură de primire turistică de capacitate redusă, formată din căsuțe și/sau bungalouri amplasate într-un perimetru bine delimitat, care asigură servicii de cazare și alimentație, precum și posibilități de parcare auto (fig.195).

Fig.195-Popasul turistic Roşu din Delta Dunării
(sursa www.info-delta.ro/calator-in-delta-dunarii-49/traseul-sfantu-gheorghe-–orasul-sulina-205.html)

18)**Apartamentele sau camerele de închiriat** în locuințe familiale sau în clădiri cu altă destinație sunt structuri de primire turistice constând dintr-un număr limitat de spații, care oferă servicii de cazare și posibilitatea preparării hranei în bucătăria folosită exclusiv de turiști sau în comun cu locatorul. Se pot organiza și spații special amenajate pentru prepararea hranei destinate exclusiv turiștilor.

19)**Navele maritime și fluviale,** inclusiv **pontoanele plutitoare,** sunt utilizate pentru cazarea triștilor pe durata călătoriei sau ca hoteluri plutitoare (botel) ancorate în porturi, și se clasifică pe stele în funcție de calitatea serviciilor și a dotărilor pe care le ofera (fig.196). La navele de categorie superioară este obligatorie asigurarea posibilităților pentru agrement, sport, banchete, festivități și distracții.

Fig.196-Botelul Marina pe Dunăre la Bratislava
(sursa www.grete-david.co.uk/120159/120221.html)

20)**Caravaning-ul** presupune utilizarea ca mijloace de cazare a unor vehicule speciale (microbuze sau rulote tractate) care se amplasează în campinguri (fig.197).

21)**Ferma agroturistică** este o unitate cu activitate hotelieră, cu capacitate de până la 20 camere, în cadrul unei gospodării ţărăneşti, care asigură alimentaţia turiştilor cu produse proaspete din surse locale.

22)**Hanul** este un tip tradiţional de unitate, relativ modestă, cu arhitectură specifică, cu restaurant şi un număr redus de locuri de cazare.

Structurile de primire turistice vor avea firme exterioare, în concordanță cu certificatul de clasificare, în ceea ce privește denumirea, tipul și numărul de stele, respectiv flori pentru unitatea respectivă. Pentru categoriile 5, 4, 3 stele, firmele vor fi luminoase.

În spațiile de cazare, de altfel și în grupurile sanitare (cu excepția WC exterioare) se va asigura în sezonul rece o temperatură minima de 18 C. La grupurile sanitare ale camerelor se va asigura în permanență apă calda și rece.

Construcțiile trebuiesc realizate astfel încât sa se evite deranjarea turiștilor cu factori de poluare-zgomote, noxe. Nu sunt admise spațiile de cazare de la subsol sau fără aerisire și lumină naturală directă.

Pardoselile grupurilor sanitare vor fi placate cu materiale ceramice, marmură sau alte materiale estetice, ușor lavabile și de bună calitate. Pentru categoria de 1 stea se admite și pardoseală din mozaic lustruit.

Fig.197-Microbuz-rulotă pentru caravaning
(sursa www.vuelaviajes.com/salon-internacional-caravaning-en-barcelona/)

Pereții grupurilor sanitare vor fi placați cu materiale ceramice, marmură sau alte materiale estetice de bună calitate și ușor lavabile, pe întreaga suprafață. La categoria 2 stele se admit și placări parțiale până la înălțimea de 180 cm, iar la categoria 1 stea pereții pot fi acoperiți cu zugrăveli lavabile.

Lenjeria de pat, prosoapele și halatele vor fi de culoare albă. La categoriile de 3, 4, și 5 stele materialele folosite pentru lenjerie vor fi numai din bumbac de o calitate superioară sau din mătase. Acestea vor fi schimbate dupa fiecare turist. Starea generală de curățenie, salubritate și igienă trebuie asigurată obligatoriu.

B)Structuri cu funcție de alimentație publică

Prin structuri de primire turistice cu funcție de alimentație publică se întelege orice construcții și amenajări destinate, prin proiectare și execuție, servirii mesei pentru turiști. Potrivit normelor metodologice, în România pot funcționa:

a)***Restaurantul*** (fig.198):

1)restaurant classic;

2)restaurant specializat:

-cu specific pescăresc;
-cu specific vânătoresc;
-rotiseria = restaurant cu capacitate mică unde se servește carne sub formă de frigare, rotisor, chebab cu garnituri, etc.;
-restaurant zahana= unitate gastronomică în care se servește, la comandă, tot timpul zilei, produse (specialități din carne de porc, vită, miel) și subproduse (rinichi, ficat, inimă, splină, etc.), mici, cârnați, etc., pregătite la grătar și alese de consumatori din vitrinele de expunere sau platourile prezentate de ospătari la masă;
-restaurant cu specific național, local, cu program artistic, etc.;

Fig.198-Interiorul unui restaurant
(sursa www.alltopmovies.net/10-things-your-restaurant-will-not-tell-you/)

b)***Braseria*** (asigură în tot cursul zilei servirea consumatorilor, în special cu preparate reci, un sortiment restrâns de mâncăruri, specialități de cofetărie-patiserie, băuturi);
c)***Beraria***, grădina de vară;
d)***Barul***, cu tipurile bar de zi (unitate care funcţionează independent sau în cadrul hotelurilor şi restaurantelor, oferind o gamă variată de băuturi alcoolice sau răcoritoare, simple sau în amestec, gustări, dulciuri, ţigări, etc.) şi bar de noapte (unitate publică de divertisment cu orar nocturn, cu un program variat de music-hall, dans, etc., oferind o gamă variată de băuturi fine, cocteiluri, băuturi nealcoolice, specialităţi de cofetărie şi îngheţată asortată, fripturi reci, fructe şi salate de fructe, cafea, etc.) (fig.199);

Fig.199-Interiorul unui bar
(sursa www.gorjeanul.ro/societate/suspendare-de-activitate-pentru-un-bar-din-targu-jiu)

e)***Unități de tip fast-food***
1)fast-food, restaurant fast-food;
2)restaurant fast-food cu autoservire;
f)***Bufet tip expres și bistrou***: unitate cu desfacere rapidă, servirea se face de către vânzător, iar plata se face anticipat;
g)***Pizzeria***;
h)***Snack-barul***: unitate caracterizată prin existența unei tejghele-bar și servirea cu sortimente pregătite total sau parțial în fața clienților. Se servesc: crenvuști, pui fripți, cârnăciori, precum și băuturi nealcolice, reci sau calde, și băuturi alcoolice într-un sortiment redus;
i)***Cofetaria***;
j)***Patiseria, placintaria, covrigaria***.

ZONE PRIORITARE PENTRU DEZVOLTAREA TURISMULUI

Zonele prioritare sunt definite de către Carta Verde a Dezvoltării Regionale în Romania, aprobata de Guvernul Romaniei în 1997, ca fiind grupări de comune, orașe sau județe învecinate, având probleme semnificative de dezvoltare regională similare.

Pornind de la această definiţie, prin ***zonă prioritară pentru dezvoltarea turismului*** se înţelege un areal cu resurse turistice importante care se confruntă cu anumite probleme legate de dezvoltarea social-economică de ansamblu (infrastructură precară, lipsa locurilor de muncă, nivel de trai scăzut, etc.) şi de valorificarea strictă a acestor resurse atractive.

Ca studiu de caz, se poate lua strategia de dezvoltare în domeniul turismului a Regiunii de Nord-Vest, al cărui obiectiv general este creșterea calității vieții prin dezvoltarea economico-socială durabilă a regiunii în context european.

Strategia face parte din Axa prioritară - "Dezvoltarea sectorului productiv și a serviciilor conexe", Măsura-Dezvoltarea și promovarea ofertei turistice, Axa prioritară - "Dezvoltarea infrastructurii", Măsura- Dezvoltarea infrastructurii pentru activități turistice.

Regiunea prezintă un potențial turistic diversificat, putându-se identifica urmatoarele centre de dezvoltare:

a)arealul Sângeorz-Băi-Munții Rodnei

-propunere de proiect: "Diversificarea ofertei turistice și reabilitarea arealului turistic al Văii Superioare a Someșului Mare și Munților Rodnei", cu obiectivele următoare (fig.200):
-reabilitarea și modernizarea rețelei de apă potabilă și a rețelei de canalizare;
-amenajarea unei rampe ecologice și crearea unui centru pentru promovarea turismului;
-efectuarea unor investiții importante pentru creșterea calității serviciilor oferite și a condițiilor de cazare;

Fig.200-Staţiunea balneo-climaterică Sângeorz-Băi
(sursa www.ipedia.ro/statiunea-singeorz-bai-1008/)

-amenajarea şi marcarea tuturor traseelor turistice;
-organizarea a 5 centre montane pentru învăţarea turismului montan şi a sporturilor de munte, împreună cu personal specializat şi închiriere de material sportiv;
-construirea şi reabilitarea refugiilor de supravieţuire;
-selecţionarea unor gospodării ţărăneşti pentru a putea fi transformate în pensiuni agroturistice;
-reabilitarea drumurilor de acces spre traseele turistice şi a drumului de legătură dintre județele Bistrița-Năsăud și Maramureș;
-ecologizarea traseelor turistice;
-organizarea unui sistem de colectare şi depozitare a deşeurilor pentru zona avută în vedere în proiect;
-realizarea unor instalaţii şi amenajări pentru practicarea sporturilor (amenajare pârtii de schi, snowboard, trasee pentru mountain-bike, etc);
-amenajare de terenuri de sport şi agrement;
-reabilitarea întregului sistem de epurare-grătare, deznisipatoare, instalaţii tehnologice, sistem de aerare;
-mărirea capacităţii staţiei de epurare;
-extinderea şi reabilitarea sistemelor de alimentare cu apă şi canalizare;
-crearea unei rampe ecologice pentru deşeuri.

b)arealul Borșa-Maramureș

-proiect de infrastructură aprobat de Consiliul de Dezvoltare Regională și propus spre finanțare în cadrul programului Phare 2001-Coeziune Economică și Socială, care prevede:
-realizarea a 5 partii de ski (Știol inferior, Știol superior, Olimpica V1, Olimpica V2, Olimpica V3);
-refacerea a două trambuline (una de 70 m și una de 90 m);
-realizarea a 5 telescaune;
-realizarea unui lac pe o suprafață de 5 ha și a unui doc de 250 m^2;
-dezvoltarea bazei de recuperare existente, bazată pe ape minerale;
-modernizarea rețelei de electricitate;
-realizarea unei noi rețele de apă potabilă;
-extinderea sistemului de comunicații.
-crearea de noi locuri de muncă;
-atragerea de investiții private;
-repopularea zonei (fig.201).

Fig.201-Staţiunea climaterică Borşa
(sursa www. holidayinromania.blogspot.com/p/maramures.html)

c)arealul Negrești Oaș-Luna Șes

-proiect aprobat de Consiliul pentru Dezvoltare Regională și propus spre finanțare în cadrul Programului Phare 2001-Coeziune Economică și Socială, avand ca obiective:
-modernizare drumului comunal DC 75 între kilometri 0+000 si 12+400;
-alimentarea cu energie electrică a zonei: construcția unei LEA 20kV, în lungime de 13,150 km de la cariera Cornet;
-conduct de aducțiune a gazelor naturale în lungime de 13 km și stație de reglare;
-amenajarea rețelelor de drumuri interioare 3 km;
-amenajarea unei rețele interioare de distribuție a energiei electrice subterane și a rețelei pentru iluminatul public, 4 km subteran și 4 km aerian;
-alimentarea cu apă potabilă a zonei-captare, aducțiune, tratare, înmagazinare și rețea de distribuție 5,15 km;
-canalizarea menajeră și stație de epurare, 4 km cu 80 de cămine de vizitare;
-amenajări funciare la pârtia de schi, 10 ha și la pârtia de sanie, 2 ha;
-amenajări funciare la zona de agrement , 70 ha care includ: niveluri drenaje și înierbări;
-clădiri administrative, de pază, protecție și de prim ajutor-aria desfășurată de 450 mp;
-baza de utilaje de deszăpezire, întreținere și salubrizare, aria construită de 300 mp;
-linii de teleferic 2 km și teleschi 0,9 km;
-acumulare pe valea Talna pentru practicarea pescuitului și a sporturilor nautice, în lungime de 45 m și formă trapezoidală.

d) Arealul Vișeul de Sus-Munții Maramureșului

-propuneri de proiecte ale Primariei Vișeu privind construcția unui complex turistic și de agrement pe Valea Vaserului și a unei cabane turistice în Poiana Novăț-Vaser (fig.202).

Fig.202-Mocănițe pe Valea Vaserului
(sursa www. ciprianfoto.blogspot.com/2011/08/recomandare-turistica-mocanita-de-la.html)

e)arealul Munții Țibleșului-Valea Ilișua

-proiect aprobat de Consiliul pentru Dezvoltare Regională și propus spre finanțare în cadrul Programului Phare 2001–Coeziune Economică și Socială, care își propune:
-crearea unei infrastructuri moderne pentru turism și creșterea atractivității zonei;
-dezvoltarea si modernizarea infrastructurii fizice (drumuri de acces, rețea de apă și canalizare);
-atragerea de investiții private în zonă;
-crearea de locuri de muncă;
-reabilitarea DJ 171;
-marcarea traseelor turistice în Munțiii Țibleșului și spre Cetatea Ciceului;
-crearea unui incubator de afaceri în comuna Căianu Mic;
-identificarea gospodăriilor corespunzătoare și amenajarea lor ca obiective pilot pentru agro și ecoturism (fig.203);

Fig.203-Masivul magmatic intrusiv Ţibleş

-reabilitarea DJ 171 (lucrari efective pentru drum, lucrări de întărire, asigurarea pantelor, corecţii ale cursului râului, etc.);

O altă zonă prioritară pentru dezvoltarea turismului este depresiunea Colibiţa, situată la contactul dintre Munţii Bârgăului şi Munţii Călimani care se suprapune bazinului superior al râului Bistriţa Ardeleană (103 km²), fiind cea mai importantă zonă turistică din judeţul Bistriţa-Năsăud (fig.204).

În limitele spaţiului despresionar coexistă două entităţi administrativ-teritoriale:

-satul Colibiţa, localizat în bazinetul Miţa, la confluenţa pârâului Valea Măgurii cu râul Bistriţa;

-aşezarea turistică, desfăşurată pe cele două maluri ale lacului de acumulare, reprezentată de dotări specifice pentru turism (vile, cabane, pensiuni), aflate în proprietate privată.

Pe baza trecutului turistic şi a resurselor atractive, autorităţile judeţene (Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud) şi locale (Primăria comunei Bistriţa Bârgăului), intenţionează să declare aşezarea turistică de aici staţiune climaterică de interes local.

Conform art.2 din Hotărârea Guvernului nr.1122/2002 "*poate fi atestată ca staţiune de interes naţional şi local, după caz, localitatea sau partea unei localităţi cu funcţii turistice specifice, în care activităţile economice susţin exclusiv realizarea produsului turistic, care dispune de resurse naturale şi antropice, delimitată pe baza documentaţiilor de amenajare a*

teritoriului şi de urbanism , avizate şi aprobate conform legii, şi care îndeplineşte, pentru una dintre categorii, criteriile minime prevăzute".

Fig.204-Vedere asupra Depresiunii Colibiţa

Prin urmare, atât localitatea Colibiţa, cât şi partea din aceasta reprezentată de aşezarea turistică, pot dobândi statutul de staţiune turistică, dacă vor fi îndeplinite criteriile pe care le vom aborda în cadrul acestui studiu, din perpsectivă geografică.

Colibiţa are un trecut turistic semnificativ, fapt care justifică necesitatea valorificării resurselor sale atractive, prin reînfiinţarea staţiunii climaterice de aici. În evoluţia activităţilor turistice de la Colibiţa se pot delimita patru etape majore, pe care le vom analiza pe scurt în continuare.

Prima etapă, cea premergătoare organizării staţiunii climaterice, se desfăşoară de la sfârşitul secolului XVIII până spre sfârşitul secolului XIX, când meleagurile Colibiţei atrăgeau, probabil, iubitori de natură. Ne referim aici la intelectuali (învăţători, ofiţeri, magistraţi, preoţi, profesori, medici) şi funcţionari din comunele de pe valea Bistriţei şi Bârgăului, din oraşul Bistriţa şi chiar mai de departe, care căutau peisajul, liniştea şi aerul curat al Colibiţei.

A doua etapă, a staţiunii climaterice, aşa cum reiese din documente, debutează la sfârşitul secolului XIX şi cuprinde, la rândul său, două subetape distincte. Prima subetapă se întinde până la mijlocul secolului XX, când începând cu anul 1893 se construiesc câteva pavilioane pentru bolnavii de TBC, vile particulare şi se

conturează viitoarea staţiune. În această perioadă potenţialul terapeutic al zonei (aerul curat, climatul tonic, izvoarele minerale, covorul vegetal, peisajul montan) este valorificat din plin, iar activităţile de agrement şi relaxare cuprindeau drumeţii spre obiectivele atractive din jur (Căsaru, Izvoru Lung, Colbu, Bistricior, Tăul Zânelor, Piatra lui Orban). În anul 1926 toate clădirile au fost achiziţionate de Societatea Caritatea din Cluj, care trata în mod gratuit studenţii suferinzi de boli pulmonare. În anul 1930, mai mulţi cetăţeni din Bistriţa înfiinţează un cartier de vile sub Dl. Puşcă (Dl. Sașilor), iar SKV (Siebenburgischer Karpatenverein-Asociaţia Carpatină Ardeleană a Turiştilor) construieşte o cabană pentru turişti. După cel de-al II-lea război mondial, staţiunea afost refăcută şi a servit alternativ, ca tabără pentru pionieri şi studenţi, şi pentru odihnă.

A doua subetapă se desfăşoară în anii socialismului, când staţiunea va funcţiona pe alte principii. Aceasta avea caracter climateric, aparţinea de Oficiul Judeţean de Turism Bistriţa-Năsăud, care se subordona Intreprinderii balneo-climaterice Sângeorz-Băi şi funcţiona cu 12 vile, ale căror caracteristici tehnice sunt redate succint în tabelul 1. Aici veneau la odihnă persoane din toată ţara, precum şi elevi, în tabere special organizate.

Pe lângă baza de cazare, în staţiunea Colibiţa existau şi unităţi de alimentaţie publică, precum magazinul universal, magazinul forestier, cantina şi bufetul staţiunii. Vara, duminica şi în sărbătorile legale sau religioase, se înregistra un aflux important de vizitatori, reprezentat în mare parte de localnicii de pe Valea Bârgăului.

Cele mai mari vile erau cele care deţineau bufetul (375 mp) şi cantina (144,50 mp), iar ca vechime, una singură era construită în anul 1935, celelalte fiind ridicate în anul 1955.

Tabelul 1. Caracteristicile tehnice ale vilelor din staţiunea Colibiţa-anul 1978

Suprafaţa locuibilă	40,66-375 mp
Nivele	2-3
Fundaţia	Zidărie din piatră
Pereţii	Cărămidă, bârne
Planşeul	Grinzi de brad
Acoperişul	Ţiglă, şindrilă
Încălzire	Lemn
Anexe	Fântână, toaletă
Anul construcţiei	1935, 1955

A treia etapă începe odată cu declanşarea lucrărilor hidroenergetice, în anul 1976. În acest moment staţiunea climaterică şi satul sunt dezafectate, iar activităţile turistice din perioada următoare se vor derula neorganizat. Iubitorii de natură şi cei credincioşi Colibiţei, vor continua să viziteze aceste locuri, în pofida transformărilor la care a fost supus peisajul.

Am putea spune că în această etapă, principala atracţie turistică este însăşi construirea barajului şi activităţile conexe, dar odată cu schiţarea lacului de acumulare, prin anul 1983, accentul se pune pe potenţialul atractiv al acestuia. Mii de vizitatori vor invada de acum înainte malurile lacului apărut între munţi. Colibiţa începe astfel, să-şi prefigureze o altă personalitate turistică şi funcţională, mai puternică, dar cu consecinţe viitoare greu de controlat, mai ales în plan ecologic. Pe lângă peisajul încântător şi renumele dobândit în deceniile anterioare, apariţia lacului va declanşa la Colibiţa acel fenomen nociv pentru natură, numit turism de masă.

În ideea de a valorifica noul potenţial turistic al Colibiţei în mod organizat, Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud demarează lucrările pentru edificarea unui hotel-restaurant, cu o capacitate de 200 de locuri, sub Dl. Puşcă, deasupra lacului de acumulare, într-o zonă însorită şi cu vizibilitate mare asupra depresiunii şi culmilor montane înconjurătoare. Lucrările au fost executate anevoios de către Şantierul Hidroenergetic Colibiţa, iar după anul 1989, proiectul este abandonat şi edificiul, aflat într-un stadiu înaintat de finalizare, va fi lăsat în paragină.

A patra etapă debutează spre sfârşitul lucrărilor hidroenergetice, în anii 90, când are loc, de fapt, relansarea turistică a zonei. Astfel, prin poienele din jurul lacului răsar vile, cabane şi case de vacanţă particulare, care vor forma o adevărată aşezare turistică. În acest context, turismul de masă continuă şi în această etapă, inducând impactele aferente.

Prin Hotărârile Guvernului Nr. 1122/2002 şi 867/2006 s-au stabilit condiţiile şi procedurile necesare pentru atestarea staţiunilor turistice, precum şi pentru declararea unor localităţi ca staţiuni turistice de interes naţional şi local. Criteriile minime pentru atestare vizează patru compartimente: caracteristicile cadrului natural, accesul şi drumurile spre staţiune, utilităţile urban-edilitare şi structurile de primire şi agrement.

În acest context, Colibiţa tinde spre statutul de staţiune climaterică de interes local, regional şi chiar naţional, dar numai în cazul în care va întruni toate condiţiile specificate în documentele legislative mai sus menţionate.

Depresiunea Colibiţa beneficiază de un cadru natural generos, caracterizat prin numeroase elemente atractive, atât sub aspect fizionomic, cât şi terapeutic. Aceasta a

fost condiţia primordială în consacrarea staţiunii climaterice de aici, şi va rămâne condiţia de bază şi pentru relansarea turistică a zonei.

Aşezată la contactul dintre structogenele Bârgău şi Călimani, în bazinul superior al râului Bistriţa Ardeleană, depresiunea Colibiţa etalează un relief variat, cu potenţial atractiv mare, care se constituie într-un peisaj montan cu reale valenţe curative.

Pe rama nordică şi estică a depresiunii se înalţă măgurile magmatice ale Munţilor Bârgău (Căsaru, 1591 m; Măguriţa, 1581 m; Dl. Ariilor, 1547 m; Cornu, 1510 m; Buba, 1640 m) care stârnesc interesul turiştilor prin aspectul conic şi cupolic, prin prezenţa înşeuărilor adânci sau suspendate între vârfuri, prin versanţii înclinaţi şi prin altitudinile relativ mari faţă de baza depresiunii, care constituie o provocare pentru cei dornici de escaladă şi aventură.

Pe latura sud-estică şi sudică a spaţiului depresionar este prezent relieful sculptat pe formaţiunile vulcanice ale Munţilor Călimani. Acesta este deosebit de spectaculos în cadrul masivului Bistricior (1990 m), care este modelat pe roci magmatice compacte (andezite) şi constituie punctul de atracţie principal prin morfologia de amănunt (semipâlnii şi culoare crionivale, versanţi abrupţi, vârfuri ascuţite, râuri de pietre) şi prin altitudinea mare, cu care domină spaţiul depresionar.

La vest de această zonă, în sectorul culmii Piciorul Scurt-Chicera lui Pasăre-Moldoveanca-Poiana Cofii-Piatra lui Orban, sculptată pe aglomeratele vulcanice din Platoul Călimanilor, relieful scade în altitudine (1300-1500 m), dar se caracterizează prin vârfuri teşite (bâtci), segmente mai netede, înşeuări şi tronsoane reziduale, marcate de vârfuri, abrupturi şi creste ascuţite sau de proeminenţe stâncoase, care ţâşnesc deasupra pădurii. Deosebit de atractiv este abruptul litologic de sub această culme, fragmentat de văi torenţiale adânci şi ascunse de pădure, în culmi scurte, cu aspect de contraforturi. Tot pe aglomerate vulcanice este modelată şi culmea Dl. Puşcă-Dl. Pietrei, situată în partea de nord-vest a depresiunii, care se distinge prin forme râvnite de turişti (vârfuri şi creste reziduale, versanţi reziduali, formaţiuni stâncoase bizare).

Spaţiul depresionar propriu-zis este alcătuit din două compartimente, cu funcţii turistice precise. Compartimentul estic este dominat de către promontoriul Blaja-Prislop (1400-1600 m), decupat dintr-o suprafaţă anterioară de către văile Colbu şi Izvorul Lung, care au dimensiuni mari şi funcţionează ca adevărate culoare de acces. Acestea sunt adânci, au lăţimi şi lungimi considerabile şi sunt mărginite de versanţi prelungi, în mare parte acoperiţi cu păduri răcoroase. Pe firul acestora se strecoară drumuri forestiere, care ajung uneori pe culmi, sau există porţiuni binefăcătoare de

luncă, unde se poate face popas. Albiile acestor văi sunt bine dezvoltate şi prezintă, din loc în loc, sectoare cu ape adânci, bune pentru hidroterapie. .

Compartimentul vestic găzduieşte două bazinete depresionare, Colibiţa la vest-ocupat astăzi de către apele lacului de acumulare, şi Miţa la est-ocupat de către satul Colibiţa. Pe latura de sud a depresiunii, sub culmea Piatra lui Orban-Chicera lui Pasăre se întinde glacisul Colibiţei, care între defileul Bistriţei şi valea Pănuleţului se prezintă ca o adevărată prispă, acoperită cu păduri şi poiene mari (Poiana de sub Deal, Poiana Butucanului, Poiana Slatinii, etc.). Înclinarea redusă şi stabilitatea mare a acestei "prispe", precum şi perspectivele asupra lacului şi măgurilor din Bârgău, îi conferă un rol important în amenajările viitoare (căi de comunicaţie, construcţii turistice, puncte de belvedere, locuri de campare).

Relevante în plan atractiv sunt vârfurile, care reprezintă puncte de reper şi belvedere, râvnite de către turişti. Acestea au rezultat prin retregerea versanţilor şi au fost detaşate în planul culmilor principale, fapt care a pus în evidenţă, de-o parte şi de alta a lor, înşeuări. Elementele atractive care caracterizează vârfurile sunt altitudinea şi forma. Sub aspect altimetric, vârfurile din arealul Colibiţei suint cuprinse între 1000-1990 m, iar diferenţa de nivel care trebuie învinsă, pentru a ajunge pe creşetul lor, poate fi până la 1000 m, dacă luăm în considerare faptul că la baza masivului Bistricior, în Gura Plaiului, la confluenţa Tirimiului de Sus cu Colbu altitudinea este de 990 m.

După formă se disting: *vârfuri ascuţite* (Bistricior, Ţuţurgău, Străcior, Ţiganca, Piatra lui Orban, Prislop, Dl. Puşcă, Măguriţa, Arşiţa, etc.), *vârfuri rotunjite* (Căsaru, Cornu, Buba, Blaja, etc.) şi *vârfuri teşite*, numite „bâtci” (Moldoveanca, Poiana Cofii, Dl. Calului).

De mare spectaculozitate în cadrul depresiunii este relieful periglaciar, care atrage interesul turiştilor prin formele criogene, crionivale şi glacionivale. Relieful de gelifracţie este constituit din forme rezultate prin degajarea produselor de dezagregare de pe suprafaţa versanţilor şi a interfluviilor şi din profilul longitudinal al văilor, cum ar fi: *abrupturi de retragere* (Piatra lui Orban, Dl. Puşcă, Ţuţurgău, Prislop), *văiugi de gelifracţie* (Bistricior, flancul nordic al culmii Piatra lui Orban, flancul nordic al culmii Ţiganca, Dl Puşcă), *vârfuri*, *creste* şi *înşeuări reziduale* (Culmea Piatra lui Orban, Culmea Dl. Puşcă-Dl. Pietrei, Culmea Viişoru-Străcior-Bistricior-Ţuţurgău), *colţi* şi *ziduri* (Dl. Puşcă, Culmea Pietrei lui Orban), *apostoli* (flancul nordic al culmii Ţiganca), *proeminenţe stâncoase* (Ţuţurgău, Viişoru, Culmea Pietrei lui Orban), *trepte* şi *cascade* în profilul văilor. Relieful crionival a rezultat prin acţiunea combinată a proceselor de gelifracţie şi nivaţie şi este reprezentat prin *semipâlnii şi*

culoare crionivale, sculptate la peste 1350 m, pe flancul vestic şi nordic al masivului Bistricior. Semipâlniile crionivale s-au format prin lărgirea bazinetelor de eroziune de la obârşiile văilor Izvorul Lung (Terha de Sus, Terha de Jos), Colbu (Colbu, Gura Plaiului) şi Tirimii, prin retragerea, refragmentarea şi teşirea versanţilor. Culoarele crionivale sunt amplasate pe versanţii semipâlniilor crionivale, şi s-au schiţat prin fasonarea văilor torenţiale preexistente, sub acţiunea mecanică a zăpezilor şi a proceselor de dezagregare. Acestea au formă semiovală, evazată spre obârşii, sunt căptuşite cu vegetaţie ierboasă, jnepeniş sau cu grohotişuri (râuri de pietre) şi funcţionează astăzi ca şi culoare de avalanşe.

Relieful glacio-nival este prezent în cadrul semipâlniei crionivale de sub vf. Bistricior, de la obârşiile pârâului Gura Plaiului, afluent al Colbului. Aceasta semipâlnie are o lărgime de 1000 m, o adâncime de 300 m, iar la partea inferioară este delimitată, de segmentul fluvial al văii Gura Plaiului, printr-o ruptură de pantă evidentă, situată la 1550 m. Între 1600 m şi 1700 m, în amonte de refugiul Salvamont, valea are pantă redusă şi un profil transversal la bază în formă de U, cu lăţime de 150-200 m, asemănător unui trogh glacio-nival. Este posibil ca în pleistocenul superior, în acest sector cu expoziţie nordică, zăpezile acumulate de la an la an să se fi transformat într-o limbă sau lentilă de gheaţă, care a acţionat asupra substratului prin tasare şi scrijelire, dându-i aspectul actual.

În partea estică, acest trogh glacio-nival este dominat de o prispă morfologică, înaltă de 30-50 m, lungă de 380 m şi lată de 50 m, care arată poziţia iniţială a terenului în care a fost sculptat segmentul de vale menţionat.

În funcţie de anumite condiţii locale, structurale şi morfologice, în cadrul depresiunii Colibiţa se pot delimita următoarele complexe periglaciare:

-complexul periglaciar Dl. Puşcă-Dl. Pietrei-Piatra Mare, cu relief modelat pe aglomerate vulcanice, reprezentat prin culmi, vârfuri, înşeuări reziduale şi versanţi reziduali (abrupturi, colţi, văiugi, etc.);

-complexul periglaciar Culmea Pietrei lui Orban, sculptat în aglomerate vulcanice şi andezite, constituit din creste, vârfuri, înşeuări şi versanţi cu caracter rezidual;

-complexul periglaciar Prislop-Colbu, cu forme pe andezite (abrupturi şi colţi);

-complexul periglaciar Bistricior, cu relief spectaculos, perfectat pe andezite, care cuprinde segmente de creste, vârfuri şi înşeuări reziduale, semipâlnii crionivale, brăzdate de culoare crionivale (jgheaburi), tronsoane de văi cu caracter glacio-nival, abrupturi, proeminenţe stâncoase (ţuţurgaie) şi câmpuri de grohotişuri.

Climatul depresiunii Colibiţa şi a zonei de contact Bârgău-Călimani este tonic-stimulativ si are efecte de normalizare si echilibrare a funcţiilor sistemului neurovegetativ şi endocrin. Se caracterizează prin aer curat, cu conţinut mare în ozon şi aerosoli volatili de terebentină, valori mai reduse de temperatură şi presiune, precipitaţii bogate şi radiaţie solară intensă. Acest climat determină creşterea numărului de globule roşii şi a cantităţii de hemoglobină din sânge, intensifică procesele metabolice, ameliorează funcţiile plămânului şi stimulează sistemul nervos.

Apele curgătoare din spaţiul depresiunii sunt reprezentate de numeroase pâraie şi de râul Bistriţa. Dintre pâraiele mai importante ca dimensiuni, debit şi potenţial turistic se pot menţiona Izvorul Lung şi Colbu, împreună cu unii afluenţii lor (Tomnatec, Prislop, Valea lui Toader, Valea Blajei, Tirimiul, Pănuleţul, etc.). Cursul acestor organisme hidrografice prezintă, în primul rând, interes terapeutic, şi apoi piscicol. Astfel, mersul cu picioarele goale prin apă, stropirea corpului cu apă rece şi băile, sunt metode de călire şi relaxare a organismului. Băile reci sau răcoroase de picioare, pâna la genunchi, se recomandă în tulburările circulatorii, pareze, paralizii, atrofii musculare la membrele inferioare, cefalee. De asemenea, curgerea lină a apei are efecte sedative asupra psihicului.

Apele minerale constituie apariţii hidrogeologice importante la Colibiţa, iar în funcţie de compoziţia lor chimică acestea sunt carbogazoase-feruginoase, numite de localnici "borcuturi" şi clorosodice, numite "slatini". Apele minerale carbogazoase-feruginoase reprezintă manifestări postmagmatice ale activităţii igneice din arealul Bârgău-Călimani şi răzbat la suprafaţă pe valea Izvorului Lung, la poalele Culmii Dălbidan, sub formă de izvoare. Există în acest loc 7 izvoare minerale, dintre care doar Izvorul Dălbidan este mai important, celelalte aflându-se în stare sălbatică. Acest izvor se află la 7 km de Gura Izvoarelor, pe partea dreaptă a drumului forestier, fiind împrejmuit cu centură de beton şi acoperit. Apa sa este curată, acidulată şi deosebit de gustoasă, iar în jurul fântânii se întinde o poieniţă. În acest loc, primăria comunei Bistriţa Bârgăului poate amenaja un popas turistic (vatră de foc, bănci şi mese din lemn, refugiu din lemn) şi un loc de campare (fig.205).

Fig.205-Izvorul mineral Dălbidan 1

La 500 m amonte de izvorul Dălbidan, pe partea dreaptă, sub drumul forestier se află alte câteva izvoare minerale, cu dimensiuni şi debite mai mici, care ar putea fi amenajate în viitor. Prin calităţile lor terapeutice aceste ape minerale se indică pentru afecţiuni gastrointestinale, hepatobiliare, alergii alimentare, litiaza urinară şi anemii.

Apele clorosodice sunt prezente în Poiana Slatinii şi în Poiana Slătioarei, sub culmea Pietrei lui Orban, şi sunt legate de formaţiunile salifere de vârstă aquitanian-burdigaliană, cantonate în adâncime (fig.206). Fântâna cu apă sărată din Poiana Slatinii se află într-o avansată stare de degradare, dar s-ar putea reface, iar în jurul ei se poate amenaja un loc de popas. Apa fântânii din Poiana Slătioarei a fost captată şi transportată printr-o conductă, pe o distanţă de 600 m, până la intersecţia drumului de contur cu drumul de pe valea Pănuleţului, putând fi folosită la robinet, în cadrul popasului turistic Ştiubei, amenajat de către Primăria comunei Bistriţa Bârgăului, în anul 2009. Apa celor două fântâni era folosită în trecut de către locuitorii zonelor învecinate pentru conservarea alimentelor, pentru tăbăcirea pieilor, prepararea murăturilor şi pentru hrana animalelor, utilizări care astăzi s-au redus. Sub aspect curativ, apele minerale clorosodice de aici pot fi folosite în tratarea gastritelor cronice, colitelor şi dispepsiilor intestinale.

Fig.206-Amenajare la Izvorul clorosodic din Poiana Slătioarei

În partea de sud-est a depresiunii, la altitudinea de 1270 m, sub culmea Chicera lui Pasăre, se află Tăul Zânelor, un lac de munte cu suprafaţa de 3,3 ha, format în spatele unui val de alunecare desprins în periglaciar de pe versantul limitorf. În partea de nord-est a tăului se întinde o poiana primitoare (Poiana Tăului), în cadrul căreia se poate amplasa un refugiu, un loc de popas şi se poate amenaja un punct de belvedere spre spaţiul depresionar.

Vegetaţia din cadrul depresiunii Colibiţa este variată şi deţine o valoare turistică foarte mare. Se distinge, astfel: vegetaţia forestieră (păduri de amestecuri, păduri de molid), vegetaţia erbacee (fâneţe, păşuni de munte) şi vegetaţia subalpină (păşuni subalpine, arbuşti).

Vegetaţia forestieră din limitele depresiunii este un factor curativ important, prin funcţiile silvoterapeutice pe care le are. Astfel, pădurea exercită influenţe benefice asupra organismului, având efect sedativ primăvara şi vara, şi efect tonic-stimulativ iarna. Diferite procese naturale (fotosinteza, precipitaţiile, vânturile reci, radioactivitatea naturală), influenţează calitatea aerului. Aerul pădurilor (în special de conifere), conţine mari cantităţi de ioni de oxigen (mai ales vara), cu încărcătura electrică negativă (ioni negativi), fiind recomandat bolnavilor de astm bronşic, rinită alergică, migrene, nevroze, insomnie. De asemenea, întârzie îmbătrânirea, prin oxigenarea creierului. Creşterea cantităţii de CO_2, in timpul nopţii, uşurează

respiraţia bolnavilor de bronşită cronică, astm bronşic şi scleroemfizeme pulmonare, prin excitaţia centrului respirator. Pădurile de conifere generează areosoli volatili de terebentină, care, împreuna cu ozonul, activează circulaţia sângelui, creşte numărul globulelor roşii şi favorizează somnul.

Prin structura şi caracterele sale ecologice, pădurea are efect şi asupra psihicului. Liniştea codrilor este remediu împotriva stresului, iar plimbările printr-o pădure cu copaci înalţi si rari, vara, sunt adevarate "duşuri scoţiene", prin trecerile succesive de la umbră la lumină. Pădurile de molid, cu exemplare înalte şi drepte, aşa cum sunt cele de pe valea Colbului superior, pot stimula voinţa şi dârzenia, iar coronamentul pădurilor de foioase poate insufla mareţie si putere.

Fâneţele din zona Ariniş-Şaua Blajului, de pe versanţii prelungi ai Căsarului şi Măguriţei, din Poiana de Sub Deal, din Poiana Butucanului, din Poiana Slatinii şi din Poiana Slătioarei, atrag turiştii prin compoziţia floristică bogată, prin cântecul greierilor şi zumzetul albinelor, care au efect relaxant şi pot fi ascultate stând la umbra copacilor. Deosebit de importante sunt unele plante medicinale (sunătoarea, chimionul, coada şoricelului, patlagina, coada calului, etc.), care pot fi culese, uscate şi folosite în tratamentul diferitelor afecţiuni. Activitatea de fânărit, desfăşurată de localnici, poate fi urmărită de la sfârşitul lunii iunie, până la finele lunii septembrie, şi are trăsături specifice, legate de cositul ierbii, uscatul pologului şi clăditul fânului.

Pe culmile înalte şi pe flancurile unor vârfuri, în interiorul pădurilor, se aflã păşuni de munte, care se etalează sub formă de poiene, cu diferite dimensiuni. În cadrul lor s-au instalat stâni de oi, care pot atrage interesul turiştilor prin specificul activităţilor pastorale şi prin produsele caracteristice. De asemenea, pot oferi loc de popas şi campare, la final de etapă, în timpul călătoriilor.

Deşi Colibiţa are o poziţie oarecum izolată, spre spaţiul depresionar converg căi de comunicaţie dinspre Valea Mureşului (drumul forestier Răstoliţa-Valea Scurtului), Valea Bârgăului (drumul de pe Valea Blajului-DJ 173 D) şi Valea Bistriţei Ardelene (DJ 173 A), fapt care arată importanţa economică dobândită de către această zonă în timp.

Cea mai importantă cale de acces care străbate spaţiul depresionar este DJ 173 A, care se desprinde la Prundu Bârgăului din DN 17 (culoar de rangul Ib). Acest drum este modernizat până la intersecţia cu drumul care vine de la Mureşenii Bârgăului pe Valea Blajului, urmând ca în viitor Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud să continue lucrările de asfaltare a acestuia până în satul Colibiţa. După această operaţiune drumul va putea fi omologat şi dat spre exploatare pentru organizarea transportului public. În acest context accesul spre viitoarea staţiune se va desfăşura în

condiţii foarte bune, iar dacă va fi amenajat şi drumul de la Mureşenii Bârgăului pe Valea Blajului atunci fluxurile de turişti s-ar putea distribui între cele două culoare.

În interiorul depresiunii există numeroase drumuri forestiere care trebuie amenajate pentru accesul turiştilor spre diferite obiective atractive (drumurile de pe văile Izvorul Lung, Colbu, Pănuleţ, Valea Măgurii, drumul sudic de centură).

Un lucru important pentru funcţionarea viitoarei staţiuni turistice este legat de asigurarea transportului public rutier, de la Bistriţa, de la Prundu Bârgăului sau de la Bistriţa Bârgăului spre Colibiţa, care în acest moment lipseşte, fapt care îngreunează accesul în zonă.

Aşa cum arătam la început, în cadrul depresiunii Colibiţa se află două entităţi teritorial-administrative: satul Colibiţa şi aşezarea turistică. Satul Colibiţa este situat în partea de est a spaţiului depresionar, în bazinetul Miţa, la confluenţa pârâului Valea Măgurii cu râul Bistriţa Ardeleană şi numără 615 locuitori, incluzând 174 de gospodării. Aici se află câteva dotări de interes public, după cum urmează:
-sediul Romtelecom;
-magazin universal;
-şcoala generală cu clasele I-VIII;
-cămin cultural.

Aşeazare turistică este alcătuită din două nuclee: un nucleu principal, pe partea nordică a depresiunii, în sectorul Dl. Puşcă-Izvorul Hânganilor, de-a lungul DJ 173 A, şi un nucleu secundar, în partea de sud.vest, sub Culmea Pietrei. În componenţa acestei aşezări turistice intră numeroase vile, cabane, case de vacanţă şi pensiuni, construite începând cu anul 1990. Aceste două nuclee vor forma viitoarea staţiune turistică, iar multe dintre construcţiile turistice menţionate îşi vor putea găsi utilizări publice în cadrul acesteia.

Deocamdată în această zonă, nu există utilităţi edilitare, dar pentru viitor este necesară construirea unor spaţii comerciale (magazine, baruri, pizzeri, patiserii, etc), a unor unităţi prestatoare de servicii (bancă, oficiul poştal, agenţie de turism, dispensar, farmacie, dispensar medical, dispecerat de cazare), amenajarea iluminatului public, asigurarea apei curente, amenajarea locurilor de parcare, a staţiilor de autobuz, etc.

De asemenea, în zona izvoarelor minerale (carbogazoase pe Izvorul Lung, sărate în Poiana Slătioarei şi Poiana Slatinii) se impune realizarea unor dotări pentru exploatarea, protecţia şi uitilizarea acestora în scopuri curative.

Conform datelor furnizate de către Primăria Bistriţa Bârgăului, în acest moment există la Colibiţa în jur de 300 construcţii cu caracter turistic (vile, cabane, case de

vacanţă, pensiuni), dintre care doar 21 sunt înscrise în circuitul turistic, iar dintre acestea doar două sunt certificate pentru a presta servicii turistice.

Construcţiile turistice sunt răspândite în jurul lacului de acumulare, prin poienele de pe cele două flancuri ale bazinetului Colibiţa, în funcţie de caracteristicile terenului (pantă, altitudine, fragmentare, expoziţie, vizibilitate) şi de preferinţele fiecărui proprietar (mai aproape de lac, mai departe de lac, sub pădure, în fâneaţă, în locuri cu belvedere, etc.). Vilele şi cabanele amplasate mai departe de oglinda lacului şi în zone mai înalte (Pripoarele Căsarului, Pietriceaua, Sub Deal) ocupă adesea poziţii izolate, dar construcţiile situate în apropierea lacului se aglomerează, între Dl. Puşcă şi Izvorul Hânganilor, formând, aşa cum arătam mai înainte, o adevărată aşezare turistică, axată pe DJ 173 A (fig.207).

În acest sector, densitatea construcţiilor turistice este foarte mare, iar circulaţia rutieră este intensă, fapt care creează un anumit disconfort. Proprietarii vilelor localizate pe versanţii de sub drum, în vecinătatea lacului, şi-au extins domeniile până în apele acestuia, trecând peste zona de protecţie, fenomen care l-a izolat oarecum, şi a îngrădit accesul liber al turiştilor spre malurile acestuia.

Dacă dotările pentru cazare sunt bine reprezentate, baza de agrement este deficitară. Lipsesc, cu unele excepţii, centrele de închiriere a bicicletelor, atv-urilor, caiacelor, bărcilor, hidrobicicletelor, precum şi sălile de spectacol, discotecile, cinematografele, piscinele, etc. De asemenea, se impune realizarea unor amenajări şi dotări pentru relaxarea în aer liber (alei pentru promenadă, puncte de belvedere, locuri de popas, terenuri de sport), amenajarea unor terenuri de joacă pentru copii, marcarea traseelor turistice spre obiectivele atractive importante, realizarea unor amenajări pentru practicarea sporturilor nautice, etc.

Fig.207-Grup de construcţii turistice pe malul nordic al Lacului Colibiţa

În vederea atestării staţiunii climaterice de interes local Colibiţa, autorităţile judeţene (Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud) şi locale (Primăria comunei Bistriţa Bârgăului) au demarat o serie de acţiuni, cum ar fi:

-elaborarea PUG al comunei Bistriţa Bârgăului şi PUZ (depresiunea Colibiţa), care au implicat costuri de cca. 40 000 lei;

-înfiinţarea unui comitet de iniţiativă pentru dezvoltarea activităţilor turistice şi atestarea staţiunii climaterice Colibiţa, format din agenţi economici şi proprietari de structuri turistice din zonă.

Proiectul de amenajare turistică a viitoarei staţiuni Colibiţa, întocmit de o echipă de arhitecţi din Bucureşti, presupune construirea unei baze nautice, a unei pârtii de schi şi a unui patinoar.

Dintre neajunsuri menţionăm: cantitatea redusă de zăpadă, fapt care afectează practicarea sporturilor de iarnă, restrângerea accesului spre lac datorită întabulării abuzive a terenurilor de către proprietarii de construcţii turistice, situaţie ce trebuie rezolvată de către SGA Bistriţa care gestionează lacul de acumulare, şi reticenţa proprietarilor de pensiuni faţă de acest proiect.

Din cele arătate până aici rezultă că depresiunea Colibiţa are vocaţie turistică, dar în acest moment nu sunt întrunite toate criteriile pentru atestarea staţiunii

climaterice de aici, care va avea nucleul în zona aşezării turistice de astăzi, desfăşurată între Dl. Puşcă şi Izvorul Hânganilor.

Pentru realizarea acestui proiect sunt necesare anumite acţiuni strategice, coordonate de către Consiliul Judeţean Bistriţa-Năsăud şi Consiliul local Bistriţa Bârgăului, cum ar fi:

-construirea unor dotări de interes edilitar (unităţi de alimentaţie publică, oficii poştale şi bancare, farmacii, dispensare medicale, săli de spectacole, discoteci, etc.);

-asigurarea iluminatului public, a canalizării şi a apei curente;

-modernizarea căilor de comunicaţie din cadrul depresiunii (DJ 173 A, drumurile forestiere) şi organizarea transportului public de persoane, spre Colibiţa şi în interiorul depresiunii;

-efectuarea unor amenajări pentru practicarea turismului (poteci, alei, puncte de belvedere, popasuri, locuri de campare, etc.).

În acest moment autorităţile mai sus menţionate deja desfăşoară o parte din aceste acţiuni, fapt care arată că proiectul de relansare a staţiunii climaterice Colibiţa reprezintă un deziderat, dar materializarea lui este un proces de durată. Pe lângă acţiunile care cad în sarcina autorităţilor există anumite probleme care trebuie rezolvate de către proprietarii de construcţii turistice, una dintre acestea fiind asigurarea stocării şi evacuării apelor reziduale menajere, în conformitate cu normele în vigoare.

GESTIUNEA TERITORIULUI, ARHITECTURA ŞI TURISMUL

a)Considerații teoretice

Prin gestiunea teritoriului se înţelege procesul de administrarea a unui spaţiu geografic, pe care se află anumite resurse umane şi naturale. Legătura dintre gestiunea teritoriului, arhitectură şi turism este evidentă, deoarece turismul reprezintă o activitate complexă de valorificare a resurselor atractive (naturale și antropice) care se află răspândite pe un anumit spaţiu.

Resursele turistice se află în gestiunea mai multor instituţii, fapt care determină exploatarea diferită a acestora. Astfel:

-resursele naturale-Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Ministerul Economiei;

-resursele culturale-Ministerul Culturii si Patrimoniului Naţional;

-resursele forestiere şi resursele acvatice-Ministerul Mediului şi Pădurilor;

-resursele turistice locale-Autorităţile locale, judeţene şi comunale.

Resursele turistice cuprind suprafeţe de teren, caracterizate prin elemente geografice (relief, climat, rețea hidrografică, floră și faună, arii naturale protejate, așezări, etc.) precum şi o diversitate mare de monumente cultural–istorice (ruine, situri arheologice, castele, cetăți, clădiri istorice, situri rurale, grupuri statuare, etc.). Un număr important de terenuri utilizate în diverse activităţi economice au funcţionalitate turistică, adică crează cadrul necesar activităților agrementale și al peisajelor atractive , asigurând, în același timp, suportul fizic pentru amplasarea bazei materiale (hoteluri, sate de vacanţă, agropensiuni, complexe și staţiuni, pârtii de schii, etc).

Un teren are funcţionalitate turistică dacă reprezintă:

a)o atracţie deosebită pentru vizitatori (o formă de relief spectaculoasă, un proces geologic inedit, o unitate acvatică, un element biogeografic, etc.);

b)o parte a unui traseu turistic;

c)un element de infrastructură care asigură accesibilitatea fluxurilor turistice (drum, potecă, segment de râu, canal fluvial);

d)spaţiu pentru amplasarea structurilor de deservire a turiştilor.

Spaţiul geografic turistic, perceput ca parte a spaţiului geografic funcţional, se caracterizează prin următoarele elemente:

-polaritatea, indusă de prezenţa unor obiective turistice majore, care atrag un număr semnificativ de vizitatori;

-integrarea în sistemul geografic judeţean sau naţional, sub forma unui sistem deschis;
-unicitatea, rezultată prin interacţiunea factorilor naturali, social-istorici şi culturali;
-dinamismul, determinat de către transformările interne şi de intervenţia unor factori externi (economici, social, politici), care induc o serie de modificări în funcţionarea spaţiului geografic turistic respectiv.

Gestiunea spaţiului geografic turistic presupune următoarele activităţi:
-inventarierea resurselor atractive;
-planificarea turistică;
-amenajarea turistică;
-valorificarea patrimoniului turistic.

Inventarierea resurselor turistice este o operaţiune complexă, care se poate desfăşura la nivel local, regional şi naţional, în scopul identificării şi evaluării resurselor cu potenţial atractiv, în vederea elaborării unor strategii de valorificare.

Planificarea turistică grupează un complex de activităţi şi aplicaţii cu rol de a angaja un sistem de factori (politici, sociali, economici, etc.) în vederea adoptării unor obiective comune pentru atragerea de resurse financiare şi metode de transpunere în practică a preocupărilor legate de amenajarea şi exploatarea teritoriului turistic respectiv. Planificarea turistică implică diferite grupuri, agenţii şi instituţii din sectorul public şi privat, precum şi alţi actori interesaţi de intervenţia în modelarea spaţiului respectiv (organizații nonguvernamentale, prestatori de servicii turistice, comunități locale).

Amenajarea turistică reprezintă acţiunea de punere în valoare estetică şi economică a unui obiectiv, complex atractiv sau zonă turistică, asigurând, prin edificarea unei anumite părţi a infrastructurii, realizarea produsului turistic, respectiv conturarea integrală a ofertei turistice, adică a elementului-cheie în exploatarea resurselor atractive ale unui teritoriu.

Realizarea acestui demers se bazează pe existenţa unor proiecte şi strategii de amenajare şi dezvoltare turistică bine documentate şi elaborate în conformitate cu obiectivele principale şi secundare de dezvoltare ale regiunilor cu potențial atractiv. Prin urmare:
-amenajarea unei unităţi teritoriale, indiferent de rangul taxonomic, trebuie concepută ca o acţiune complexă de organizare şi sistematizare a teritoriului, având ca motivaţie prioritară exploatarea resurselor sale atractive prin integrarea lor în circuitele turistice funcţionale;

-teritoriul supus amenajării urmează să fie modelat în raport cu particularităţile factorilor social-economici existenţi, astfel încât să asigure atingerea deziderатelor majore impuse de un astfel de demers (asigurarea cadrului adecvat dezvoltării activităţilor turistice şi valorificării turistice optime a spaţiului geografic; adoptarea soluţiilor optime de multiplicare a efectelor turismului în beneficiul dezvoltării economico-sociale de ansamblu a teritoriului în cauză; integrarea sistemică a programelor de dezvoltare turistică în strategia dezvoltării economico-sociale a teritoriului la nivel local, regional, naţional şi internaţional);
-în vederea creşterii eficienţei economico-sociale a investiţiilor, orice amenajare turistică trebuie să fie integrată unei viziuni sistemice şi în relaţie cu dinamica celorlalte ramuri economice prezente.

Gestiunea teritoriului turistic se defineşte, în primul rând, în funcţie de:
-prezenţa, numărul, calitatea şi gradul de dispersie în teritoriu a resurselor atractive aparţinând cadrului natural şi cultural istoric ale zonei vizitate, care se constituie, în fapt, în principalele motivaţii ale declanşării actului turistic;
-componenta materială, respectiv baza materială sau infrastructura, care grupează capacităţile de cazare, animaţie şi alimentaţie publică, infrastructura de comunicaţie şi transport, diverse obiective şi instalaţii, spaţii amenajate, etc.;
-structurile organizatorice, cum ar fi: instituţii, organisme, servicii, asociaţii, etc., cu rol de control, întreţinere, gestiune, animaţie, în raport cu natura echipamentului şi nevoile cererii.

În acest context, factorii care trebuie vizaţi în procesul de gestionare a teritoriului turistic şi în acţiunile de amenajare turistică pot fi grupaţi astfel;
-caracteristicile cadrului natural de pe teritoriul supus analizei (numărul obiectivelor, calitatea şi diversitatea acestora, poziţia spaţială, gruparea în teritoriu, accesibilitatea şi posibilităţile de integrare în circuitele turistice);
-distanţa dintre zonele emiţătoare şi cea receptoare, element ce se repercutează direct şi diferenţiat asupra costului transportului, duratei, gradului de oboseală şi plictiseală provocate de călătorie, şi, în consecinţă, asupra actului recreativ;
-potenţialul fizic al destinaţie turistice, care reflectă modul şi timpul în care aceasta poate reţine în teritoriul respectiv şi satisface necesităţile unui număr cât mai mare de turişti şi pentru o perioadă de timp cât mai îndelungată, precum şi numărul de potenţiali turişti ce vor vizita regiunea în cauză, veniturile şi nivelul lor de trai;
-resursele umane ale destinaţiei turistice şi nivelul de pregătire al acestora;
-politica factorilor de decizie şi a promotorilor turismului în regiunea respectivă;

-capacitatea de primire actuală sau proiectată, cuantificată în număr de locuri de cazare, spaţii de primire, alimentaţie publică, animaţie, etc., a cărei dimensionare şi diversificare trebuie să aibă în vedere evitarea perioadelor de vârf ale cererii, fapt care poate duce la suprasolicitarea infrastructurii şi a resurselor atractive, dar şi perioadele de intersezon, respectiv de subvalorificare a acestora.

b)Turismul, arhitectura și mediul construit

Mediul construit este reprezentat prin toate creațiile omului, de la clădiri, magazine, parcuri, spații verzi, etc., la orașe, platforme industriale, porturi, etc. Acest mediu are dimensiuni spațiale, materiale și culturale care asigură omului condiții de viață, muncă și relaxare.

Modelarea spațiului pentru turism antrenează arhitecți, constructori, planificatori, politicieni, organizații nonguvernamentale, etc., ale căror interese converg spre echiparea și valorificarea optimă a unui teritoriu pentru activități agrementale.

Intervenția omului în peisaj trebuie armonizată cu necesitățile populației (relaxare, menținerea sănătății, practicarea sporturilor), specificul etnografic și condițiile naturale ale zonei, astfel încât construcțiile ridicate să se integreze estetic și funcțional în teritoriu.

Dintre elementele mediului turistic construit, care fac obiectul planurilor de amenajare, se pot aminti:
-structuri de cazare și alimentație;
-parcări;
-căi de acces;
-complexe comerciale;
-grădini publice și parcuri;
-piste de biciclete și bike park-uri;
-pârtii de schi și patinoare;
-bazine de înot și aqua park-uri;
-locuri de picnic și popas;
-turnuri și platforme de observare a peisajului sau faunei;
-regenerarea unor ansambluri sau situri arhitecturale;

Toate acestea implică arhitectura în gestionarea spațiului și în stabilirea unor soluții optime pentru păstrarea integrității estetice, structurale și funcționale a teritoriului respectiv (oraș, sat, stațiune, areal turistic, etc.).

Importanța arhitecturii în desfășurarea activităților turistice este subliniată de următoarele aspecte:
-arhitectura atrage prin calitățile sale (localizare, design, volum, structură, funcționare);
-arhitectura de calitate conferă identitate unei destinații turistice, garantându-i succesul;
-designul inedit poate fi ușor reținut de memoria turistului cu efecte emoționale asupra deciziei de a reveni, dar și asupra investitorilor;
-arhitectura poate fi un instrument de marketing în turism;
-arhitectura de calitate este o caracteristică a dezvoltării durabile;
-este necesară colaboararea strânsă între arhitecți, planificatori și organizațiile turistice (ministere, agenții, autorități locale, prestatori de servicii);

O resursă importantă pentru arhitectură este spațiul, care este limitat și scump, iar interesele legate de folosirea lui sunt, adesea, în contradicție. Proprietarii, comunitățile și autoritățile locale, turiștii interferează pe un anumit spațiu asupra căruia au puncte de vedere diferite. Turiștii vor teren liber pentru acces la obiectivele atractive și drumeție, localnicii vor pe de-o parte liniște, iar pe de altă parte câștiguri de pe urma turismului, autoritățile locale vor să controleze operațiunile de amenajare (aprobări, autorizări), proprietarii de terenuri vor să construiască (vile, pensiuni, case de vacanță, cabane, drumuri, etc.).

Prin urmare, relațiile dintre acești actori interesați de gestionarea spațiului trebuie să se defășoare într-un anumit echilibru susținut de următoarele principii sau reguli de construire:
-accesibilitate;
-compatibilitate funcțională;
-protecția împotriva riscurilor (alunecări de teren, prăbușiri, tasări, etc.);
-corelare între dimensiunile clădirilor dintr-o anumită zonă (estetică, acces la lumina soarelui);
-corelare între utilizările spațiului și capacitatea infrastructurii de a susține funcțiunile pentru care a fost proiectată.

Aceste reguli sunt sunt precizate în Planurile de Urbanism, care sunt documente oficiale aprobate de primării sau consiliile județene. Cei care vor să construiască vor urma mai mulți pași, cum ar fi:
-completarea unui formular prin care întreabă care sunt regulile de construire;
-un specialist din primărie le răspunde în scris la această întrebare prin certificatul de urbanism, unde sunt trecute regulile de construire;

-arhitectul șef este specialistul care semnează certificatul de urbanism;

Regulile de construire diferă de la o zonă la alta, au fost stabilite de urbaniști pe baza unor analize și a unor norme impuse de legislație, și sunt exprimate astfel:

-zone unde se pot construi clădiri înalte și respectiv zone cu clădiri joase;

-zone în care se pot utiliza clădiri pentru fabrici, și zone care trebuie să fie folosite ca parcuri;

-zone în care pot construi pe tot terenul parcelei și zone în care nu pot construi decât pe o mică parte din teren;

-zone unde este obligatorie folosirea unor materiale de construcție anume,

sau sunt date dimensiunile pe care trebuie să le aibă ferestrele, panta acoperișului, etc.;

-funcțiuni permise, funcțiuni admise cu condiționări, funcțiuni interzise;

-modul de așezare al clădirii pe parcelă (alinierea față de stradă, retragerea față de limitele laterale sau față de limita posterioară, procent de ocupare a terenului, raportul dintre suprafața construită și suprafața parcelei);

-înălțimea clădirilor (metri, număr de niveluri).

În cadrul unei destinații turistice se pot amenaja grădini, parcuri, locuri de joacă, terenuri de sport, spații verzi, alei, fântâni, supermarketuri, zone rezidențiale, parcări, etc. De asemenea, pot exista obiective naturale și antropice care necesită reabilitare și regenerare pentru a fi valorificate prin turism (albii de râuri, torenți, suprafețe mlăștinoase, lacuri, halde de steril, iazuri de decantare, case tradiționale, clădiri istorice, monumente, ansambluri de locuințe, etc.).

Toate aceste probleme revin în sarcina arhitecturii peisagere care trebuie să facă spațiul respectiv funcțional, armonios și bine integrat în peisaj. De aceea, în procesul de amenajare turistică a teritoriului, arhitectul, în colaborare cu alți specialiști (geologi, geografi, etnografi, silvicultori, economiști) trebuie să urmeze mai mulți pași, cum ar fi:

-analiza cadrului natural (relief, hidrografie, climat, covor vegetal, soluri);

-inventarierea infrastructurii existente (drumuri, construcții, utilități);

-stabilirea profilului cultural al zonei (tradiții, obiceiuri, ocupații, evenimente);

-efectuarea unor studii de impact asupra mediului înconjurător (natural, cultural).

SITURI ŞI CREAŢII ARHITECTURALE PROTEJATE

Creaţiile arhitecturale, indiferent de stilul şi perioada în care au fost ridicate, de starea şi funcţiunile lor actuale, reprezintă resurse turistice cu grad mare de atractivitate care susţin turismul cultural-educativ.

În anul 1972, prin Convenţia pentru Protecţia Patrimoniului Mondial Cultural şi Natural, Organizaţia Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură (ONUESC, UNESCO) a propus un plan de protejare a bunurilor culturale şi naturale din lume, plan care cuprinde numeroase situri şi obiective de inters arhitectural vizitate în fiecare an de milioane de turişti.

În cadrul acestui proiect de protejare şi conservare a patrimoniului cultural, elementele arhitecturale se regăsesc sub mai multe forme, după cum urmează:

1)**ruine şi vestigii arheologice**: ruinele mănăstirii budiste de la Paharpur (Bangladesh), ruinele de la Angkor (Cambodgia) (fig.208), situl arheologic de la Paphos (Cipru), vestigiile arheologice de la Choirokoitia (Cipru), ruinele oraşului Petra (Siria), situl arheologic din Delphi (Grecia), acropola din Atena (Grecia), situl arheologic din Olympia (Grecia), parcul arheologic Champaner-Pavagadh (India), siturile arheologice de la Paestrum (Italia), ruinele vechiului oraş Butrint (Albania), etc.;

2)**forturi**-fortul Beni Hammad (Algeria), Fortăreaţa Roşie din Agra (India), Fortul Roşu din Delhi (India), etc.;

3)**fortificaţii**-fortificaţia Suomenlinna de lângă Helsinki (Finlanda), fortificaţiile de tip Vauban din Franţa, oraşele fortificate ale regelului Eduard I (Marea Britanie), fortăreţele dacice din Munţii Orăştiei (România), etc.;

4)**cetăţi**-cetatea O`useir Amra (Iordania), cetatea din Durham (Marea Britanie), cetăţile regelui Eduard I din vechiul comitat Gwynedd (Marea Britanie), cetatea Graz (Austria), etc.;

5)**castele**-castelul Lytomysl (Cehia), castelul din Kromeriz (Cehia), castelul Kronborg din Helsingor (Danemarca), castelele Augustburg şi Falkenlust din Bruhl (Germania), castelul Wartburg (Germania), etc.;

6)**temple şi ansambluri de temple**-Templul lui Confucius şi reşedinţa familiei Kong din Qufu (China), Templul Cerului cu altarul imperial de sacrificiu din Beijing (China), Templul, lui Apolo din Bassae (Grecia), Templul din Ajanta, Templul din grota Ellona şi Templul Soarelui din Konark (India), ansamblul de temple din Hampi (India), etc.;

Fig.208-Ruinele complexului de la Angkor (Cambodgia)
(sursa www. wonderfulworldreview.blogspot.com/2011/05/angkor-wat.html)

7)**biserici**-biserica Bojana din Sofia şi biserica rupestră din Ivanovo (Bulgaria), biserica de pelerinaj Sf. Ioan Nepomuc (Cehia), bisericile cu picturi murale din regiunea Troodos (Cipru), biserica Sf. Magdalena din Vezelay (Franţa), biserica din Weis-Steingarden (Germania), bisericile din Goa (India) (fig.209), bisericile pictate din nordul Moldovei şi bisiericile de lemn din Maramureş (România), bisericile din Kiji Pogost şi Biserica Învierii din Kolomenskoe (Rusia), etc.;

8)**mănăstiri**-mănăstirea din Geghard (Armenia), mănăstirea Sf. Ecaterina de pe Muntele Sinai (Egipt), mănăstirea benedictină de la St. Gallen (Elveţia), mănăstirea din Lorich (Germania), mănăstirile de la Meteora (Grecia), mănăstirea Horezu (România), Mănăstirea şi Escorialul din Madrid (Spania), mănăstirea benedictină Pannonhalma (Ungaria), etc.;

9)**catedrale**-catedrala din Roskilde (Danemarca), catedrala din Chartres, catedrala din Amiens şi catedrala Notre-Dame din Paris (Franţa), domul din Aachen şi domul din Koln (Germania), catedrala din Durham (Marea Britanie), catedrala din Burgos (Spania), etc.;

Fig.209-Biserica Maica Domnului din Goa, India
(sursa www. heritagehotelsingoa.com/)

10)**centre şi oraşe istorice**-centrul istoric din oraşul Salzburg (Austria), centrul istoric din Bruges (Belgia), oraşul vechi Nessebar (Bulgaria), centrul vechi istoric din Praga (Cehia), centrul vechi istoric din Lijiang (China), centrul istoric din Dubrovnik (Croaţia), centrul vechi istoric din Cairo (Egipt), centrul vechi din Berna (Elveţia), vechiul oraş Rauma (Finlanda), oraşul mogulilor Fatehpurskri (India), centrul vechi istoric din Sighişoara (România), etc.;

11)**ansambluri de clădiri**-ansamblul de clădiri iezuite din zona Cordoba (Argentina) (fig.210), ansamblul medieval Mont St. Michel (Franţa), etc.;

12)**palate şi clădiri regale**-palatul şi grădinile Schonbrunn din Viena (Austria), palatul şi parcul Versailles (Franţa), palatele şi parcurile din Potsdam şi Berlin (Germania), palatul regal din Caserta, cu parcul, apeductul Vanvitelli şi Complexul San Leucio (Italia), palatul de vară şi grădinile imperiale din Beijing (China), etc.;

13)**poduri**-podul şi centrul istoric din Mostar şi podul Mehmed Paşa din Visegrad (Bosnia-Herţegovina), podul Vizcaya (Spania), Pond du Gard (Franţa), etc.;

Fig.210-Biserică iezuită din Cordoba, Argentina
(sursa www. globeimages.net/img-mifrdoba-krgentina-3094.htm)

14)**pieţe**-pieţele Stanislas, de la Carriere şi d`Alliance din Nancy (Franţa), Piaţa Roşie din Moscova (Rusia), piaţa centrală Grote Markt din Bruxelles (Belgia), etc.;

15)**aşezări şi cartiere tradiţionale**-aşăzemintele misionare iezuite pentru guarani de la Sao Ignacio Mini, Santa Ana, Nuestra Senora din Loreto şi Santa Maria Major (Argentina), cartierul evreiesc din Trebic (Cehia), satele vechi Xindi şi Hongeun (China), satul industrial Saltaire (Marea Britanie) (fig.211), oraşul minier Rocos (Norvegia), aşezările săseşti cu biserici fortificate din Transilvania, satul Vlkoslinec (Slovacia), satul vechi Halloko (Ungaria), etc.;

16)**construcţii antice**-piramidele de la Gizeh (Egipt), Ansamblul Megalitic de la Stonehenge (Anglia), Teatrul Roman şi Arcul de Triumf din Orange (Franţa), Vila Adriana şi Vila d`Este din Tivoli (Italia), etc.;

17)**edificii civile**-opera din Sydney, clădirea regală de expoziţii şi grădinile Carlton (Australia), primăria din Bremen (Germania), gara Chatrapati Shivaji Terminus din Mumbai (India), etc. (fig.212).

Fig.211-Clădiri în vechiul sat industrial Saltaire din Marea Britanie
(sursa www. gervase-phinn.com/gervase_pages/yorkshire_photos.htm)

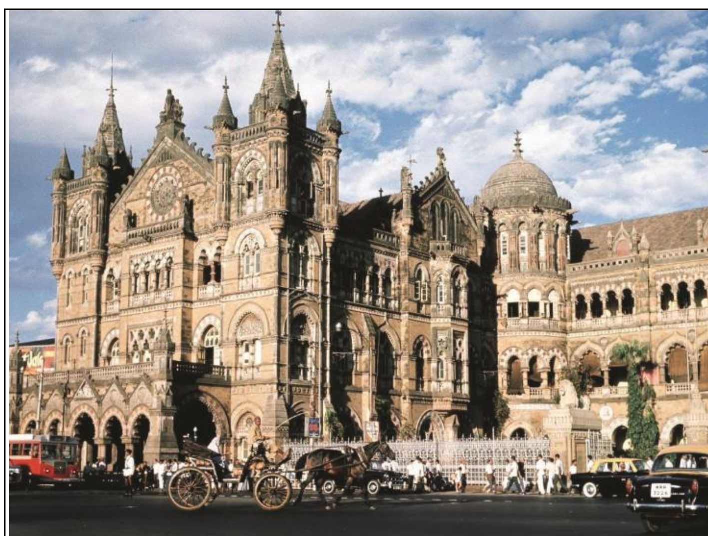

Fig.212-Gara Chatrapati Shivaji Terminus din Mumbai (India)
(sursa: http://canasiantimes.com/index.php/chhatrapati-shivaji-terminus-mumbai-maharashtra/)

FORME DE TURISM INDUSE DE CREAȚIILE ARHITECTURALE

Siturile istorice, arhitecturale şi arheologice generează, în principal, trei forme de turism, cum ar fi: turismul cultural-educativ, turismul științific și turismul polivalent.

a)**Turismul cultural-educativ** are, în acest caz, ca sbtipuri turismul de patrimoniu construit, turismul arhitectural sau arhiturismul și turismul arheologic, determinând producerea unor adevărate migrații spre destinațiile consacrate.

În Uniunea Europeană sectorul industriilor şi serviciilor culturale (incluzând turismul cultural sau de patrimoniu) a avut o creştere de peste 60% în ultimul deceniu, cu un potenţial de creştere dublu faţă de cel al altor sectoare. În Germania anumiți operatori în turism susţin că fiecare euro investit în turismul cultural are potenţialul de a fi multiplicat de şapte ori.

România deține un tezaur de o inestimabilă valoare, reprezentat prin vestigii arheologice (ruine, cetăți, castele), monumente istorice și de artă, creații arhitecturale (clădiri de locuit, instituții, etc.) și patrimoniul etnofolcloric (obiceiuri, tradiții).

Legea 5/2000 a stabilit 688 de valori ale patrimoniului cultural de interes național (monumente istorice de valoare natională exceptională), între care 197 biserici și ansambluri mănăstirești, 36 de monumente și ansambluri de arhitectură, 11 castele, conace, palate, 70 de ansambluri arhitecturale urbane (clădiri civile), 20 de centre istorice, etc.

Tezaurul etnografic și folcloric românesc este deosebit de valoros și original, fiind reprezentat prin: arhitectura specifică satelor din provinciile istorice romanești (ex. satele săsești din Transilvania); bisericile de lemn din Maramureș și Sălaj; prelucrarea lemnului; portul popular; arta decorării; manifestari etnoculturale și religioase tradiționale; târguri și expoziții muzeale etnografice în aer liber sau pavilioane expoziționale, etc.

Turismul cultural este susținut de capacități de cazare care reprezintă 12,9% din totalul locurilor existente la nivelul întregii țări, iar numărul turiștilor străini a crescut cu 28,5%. Tot mai multe agenţii de turism includ în ofertele lor circuite și vizite ghidate la monumente şi situri istorice cum sunt: bisericile pictate din nordul Moldovei; satele săsești din Transilvania; cetățile medievale din Transilvania; ruinele dacice de la Sarmisegetuza; etc.

Piața turismului arhitectural cuprinde destinații care se disting printr-o istorie bogată și prin creații arhitecturale relevante. Dintre acestea se pot aminti **Egipt**

(piramidele și Sfinxul de la Gizeh, satul Deir al-Madinah, cetățile de la Buhen, templele de la Karnak, templul Luxor, piramida de la Khafre), **Grecia** (site-ul arheologic Akrotiri din Insula Santorini, Acropolele din Atena, Templul Olimp din Atena, regiunea Paleokastro-Mykonos, Palatul Knossos din Insula Creta, Palatul Achillion din Insula Corfu), **Italia** (biserica Santa Maria sopra Minerva din Roma, Castel del Monte din regiunea Apulia, Piața Michelangelo din Florența, Insula Burano, Fontana du Trevi din Roma, Băile lui Caracalla din Roma, Colosseumul și Arcul lui Constantin din Roma), **Franța** (Turnul Eifel, catedrala Notre Dame, Muzeul Luvru, Arcul de Triumf, Palatul Papilor din Avignon, Grădinile și Palatul Luxemburg, Domul Invalizilor, Castelul și grădinile de la Versailles, Monoliții din Carnac), **Spania** (La Mezquita din Cordoba-Andalusia, Alhambra și Parador de San Franciscso din Granada-Andalusia, Muzeul Guggenheim din Bilbao-Țara Bascilor, Muzeul Național de Artă Catalan din Barcelona-Catalonia, La Sagrada Familia din Barcelona-Catalonia), **Marea Britanie** (Ansamblul megalitic Stonehenge din Wiltshire, Castelul Windsor din Windsor-Berkshire, Castelul Warwick din Warwick-Warwickshire, Castelul Howard din York-Yorkshire, Palatul Blenheim din Woodstock-Oxfordshire, Palatul Westminster, Tower Bridge, London Tower), **India** (Taj Mahal, Fortul din Agra, Fortul Amber, Bangalore Palace, Chowmahalla Palace, City Palace Jaipur, Fatehpur Sikri), **China** (Templul Agatat, Orașul Interzis, Palatul Imperial Shenyang, Templul Cerului, Templul lui Confucius din Nanjing), **SUA** (Statuia Libertății din New York, Memorialul Lincoln din Washington, Biblioteca Publică din New York, Empire State Building din New York, Podul Brooklyn din New York), etc.

Exploatarea potenţialului siturilor şi monumentelor arhitecturale trebuie să țină cont de următoarele criterii:

-impactul vizual al site-ului;

-calitatea arhitecturală și contribuţia acesteia la calitatea mediului rural sau urban în care se află (demonstrarea valorii istorice, arhitecturale şi sociale);

-gradul de dezvoltare a infrastructurii culturale (instituții, resurse umane, programe).

Dezvoltarea turismului arhitectural presupune următoarele acțiuni strategice:

-identificarea, restaurarea şi renovarea clădirilor istorice;

-identificarea și restaurarea site-urilor arheologice;

-identificarea, promovarea și valorizarea tradiţiilor locale prin produse culturale (festivaluri, expoziţii, publicaţii).

Produsul turistic arhitectural valorifică istoria și tradițiile locale, recreind o serie de imagini urbane/rurale şi configuraţii arhitecturale, care să ofere noi experienţe de

viață foarte apreciate de consumatorul actual de turism. Dintre aceste produse se pot aminti: traseele tematice, festivalurile, expozițiile, simpozioanele, atelierele, etc.

Turismul arhitectural a generat un nou concept: spectacultura, care definește efectul indus de către creațiile arhitecturale asupra omului. Piramidele din Egipt, templele din China și India, catedralele și castelele medievale, piețele, turnurile, podurile, fântânile, hotelurile, casele țărănești, etc., au un impact deosebit asupra turiștilor care le vizitează, reprezentând un adevărat spectacol.

Elementele arhitecturale spectaculoase care trebuie luate în calcul sunt: forma, dimensiunea, structura, culoarea, autenticitatea și unicitatea construcțiilor. Fiecare edificiu are specificul său și transmite un anumit mesaj care este recepționat de către vizitatori și transpus în imagini fizice sau mentale.

Turismul este un domeniu care face apel la spectacol și se bazează pe lucruri spectaculoase, fapt care-i asigură funcționarea, iar creațiile arhitecturale contribuie la promovarea imaginii unor destinații turistice. Așa cum arătam într-un capitol anterior, construcțiile istorice și cele moderne sunt obiective turistice majore pentru orașele lumii, care le asigură identitate pe piața turismului cultural.

Având în vedere aceste considerente, dezvoltarea durabilă a destinațiilor turistice și urbanismul trebuie să țină cont de conotațiile amenajărilor arhitecturale în teritoriu, care, prin specificul și funcțiile lor pot contribui la creșterea valorii turistice a unui areal.

b)**Turismul științific** presupune desfășurarea unor activități profesionale de cercetare a site-urilor arheologice și arhitecturale, făcându-se apel la infrastructura turistică și la serviciile specifice (ex. cercetarea siturilor arheologice, inventarierea edificiilor cu valoare arhitecturală, pregătirea unor obiective arhitecturale pentru restaurare, etc.).

c)**Turismul polivalent** combină activitățile de relaxare cu cele profesionale, științifice și culturale, de vizitare a obiectivelor arhitecturale din cadrul anumitor destinații turistice (stațiuni, orașe, sate de vacanță, etc.) și de participare la diferite manifestări culturale (festivaluri, serbări, concerte, expoziții, târguri).

Pe lângă aceste forme de turism, creațiile arhitecturale pot fi valorificate și prin intermediul **turismului rural** și **agroturismului**. Lumea satului este bogată în semnificații culturale, istorice și economice, iar cadrul natural pitoresc completează tabloul idilic la care aspiră turiștii în dorința lor de relaxare și cunoaștere. În acest context, produsul turistic se consumă în ambianța caselor și gospodăriilor țărănești, asociind pe lângă serviciile de cazare și masă și alte activități, precum:

-plimbări în natură;

-relaxare pe prispa casei sau pe iarba verde din curte;
-plimbări cu căruţa în împrejurimi;
-călărie;
-inițierea în anumite ocupații tradiționale (fânărit, păstorit, pregătirea lemnelor pentru iarnă, prepararea unor produse alimentare, împletitul, țesutul, culesul, curățarea grajdurilor, etc.);
-participarea la diferite evenimente tradiționale (nunți, șezători, sărbători agricole, festivaluri, spectacole).

ARHITECTURA APLICATĂ ÎN TURISM

Arhitectura turistică include un program variat, reprezentat prin structuri de primire, căi de acces, parcuri de distracție, parcări, campinguri, locuri de popas, zone de agrement, etc.

Structurile de primire a turiştilor se disting prin anumite elemente structural-funcţionale (fig.213). În general, acestea sunt următoarele:

a)**Infrastructura-**cuprinde acele elemente ale construcţiei situate sub nivelul terenului natural (cota ± 0,00m), care alcătuiesc fundaţia şi subsolul;

b)**Suprastructura** sau **elevaţia clădirii**-cuprinde elementele construcţiei executate peste nivelul terenului natural, care se desfăşoară pe orizontală şi verticală; elementele verticale sunt alcătuite din stâlpi , pereţi de rezistenţă şi pereţi de compartimentare; elementele orizontale sunt formate din planşee care sunt elemente de rezistenţă şi de compartimentare a clădirii pe verticală;

c)**Acoperişul** cu elementele de rezistenţă: planşeul ultimului etaj, in cazul acoperişului-terasă, şi şarpanta cu învelitoarea, în cazul acoperişului cu pantă.

Lucrările de instalaţii în cadrul unei construcţii turistice cuprind: instalaţiile tehnologice (ventilaţie, transport pe verticală, etc.), instalaţiile sanitare (apă, canalizare), instalaţii de încălzire (centrale termice, reţea termică), instalaţii electrice (alimentarea cu energie electrică, cablu TV, telefonie etc.).

Lucrările de finisaj şi protecţie sunt alcătuite din izolaţii (hidroizolaţii, termoizolaţii, ignifugare), tencuieli şi placaje, zugrăveli şi vopsitorii, pardoseli, tâmplăria uşilor şi ferestrelor și aplicarea învelitoarei la acoperiş.

În alcătuirea unei clădiri, având ca referinţă terenul natural se includ: **subsolul** situat sub cota ± 0,00m, **parterul** ce reprezintă primul nivel peste cota ± 0,00m, **etajele** care succed deasupra parterului, **podul** alcătuit din spaţiul de deasupra ultimului planşeu şi învelitoarea.

Când subsolul are funcţiunea de locuinţă căreia i se asigură o iluminare şi ventilare naturală (uși, ferestre) poartă denumirea de **demisol**. Podul dacă este suficient de înalt, şi se pot amenaja spaţii cu iluminare şi ventilare naturală (uși, ferestre) poarta denumirea de **mansardă**.

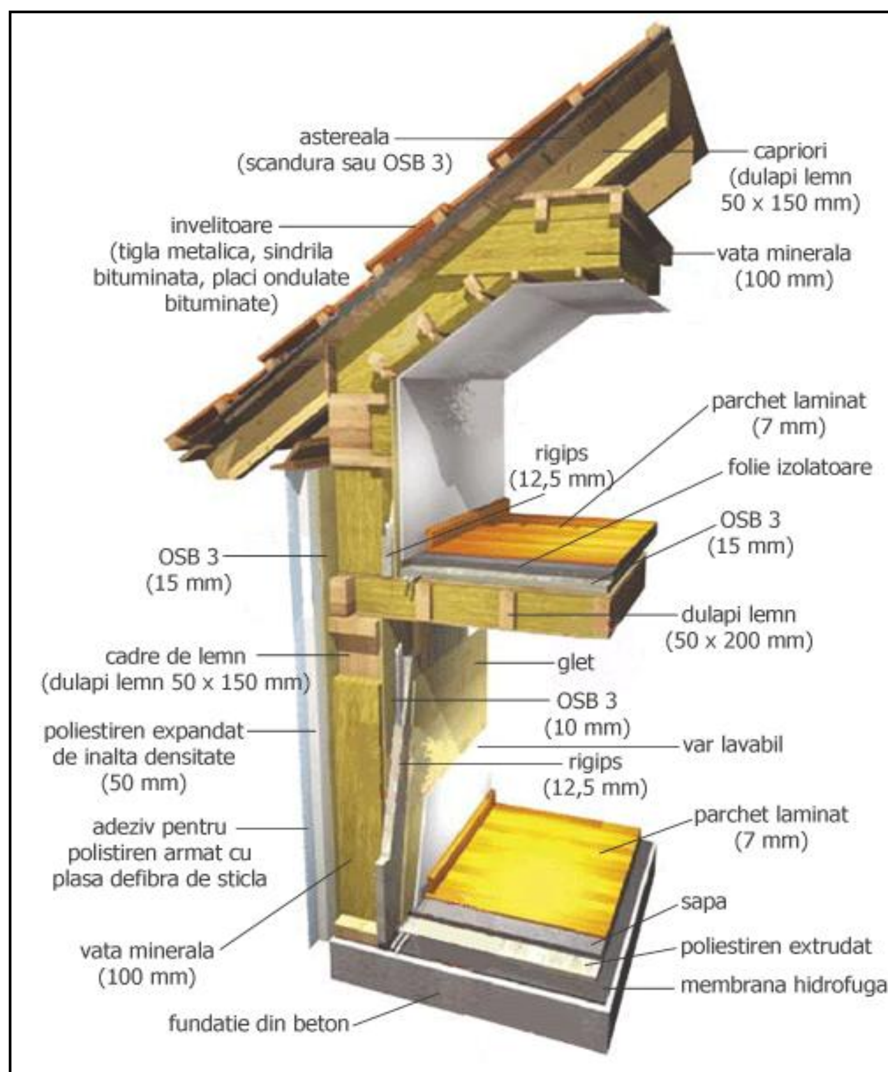

Fig.213-Structura unei construcţii
(sursa http://instalatiipentruconstructii.files.wordpress.com/ 2010/06/structura_perete.gif)

Întreaga dimensionare şi compartimentare a unei cladiri turistice se face potrivit destinaţiei raportată la structura de rezistenţă a clădirii.

O construcție turistică trebuie să se armonizeze cu specificul locului și cu destinația sa în ceea ce privește forma, volumul, structura, capacitatea și funcțiunile. Spre exemplu, o construcție situată într-o zonă montană va fi amplasată într-o zonă stabilă din punct de vedere geotehnic (substrat solid), va fi ridicată din materiale specifice acestui areal (piatră, lemn, cărămidă, argilă), va avea plan inspirat din tradiția locală (patrulater sau poligonal), forma acoperișului va imita anumite

elemente ale cadrului natural (versanții, vârfurile, crestele, ramurile molizilor), grosimea pereților, mărimea camerelor, ușilor și ferestrelor va ține cont de climatul regiunii (temperaturi, durata de strălucire a soarelui, intensitatea vântului, nebulozitate), culorile se vor armoniza cu cele din mediul înconjurător (vernil, cărămiziu, maro, etc.), iar compartimentarea va lua în calcul scopul ridicării construcției, consumul de energie și posibilitatea de întreținere a încăperilor.

Un aspect important este cel legat de reabilitarea caselor tradiționale (consolidarea, reparaţia capitală sau parţială, restaurarea, conversia/reconversia funcţională, dotarea, extinderea, demolarea unor anexe, etc.) din anumite zone (Transilvania, Maramureș, Bucovina, Apuseni, Oltenia, etc.) care pot deveni, în același timp, obiective atractive importante, structuri de primire a turiștilor și Centre de Informare Turistică. Acest proces trebuie să respecte caracteristicile tehnice și funcționale ale caselor respective pentru a reda identitate etnografică și istorică a locurilor cărora le aparțin.

Alte intervenții în peisaj pentru amenajarea traseelor de cicloturism, bike park-urilor, aqua park-urilor, parcurilor de aventură, plajelor, etc. trebuie să țină cont de topografia locului, de componentele cadrului natural, de publicul țintă și de impactul asupra mediului înconjurător.

Spre exemplu, pentru amenajarea unui parc de aventură sau a unei grădini de corzi se pot delimita următoarele etape:

-evaluarea caracteristicilor terenului (relieful, gradul de împădurire, numărul de arbori, esențele, cursuri de apă, formațiuni stâncoase, etc.);

-stabilirea publicului țintă (copii, tineri, adulți);

-analiza pieței locale (cerere, ofertă, popularitatea zonei, activități turistice și agrementale existente, distanța față de centrele emițătoare de vizitatori);

-stabilirea numărului de trasee și de ateliere;

-evaluarea fitosanitară a arborilor aleși;

-pregătirea arealului pentru lucrări (curățarea arborilor aleși, amplasarea corzilor, podețelor, scărilor, platformelor, amenajarea unor alei pietonale în parc, etc.);

-conceperea propriu-zisă a traseelor de aventură (fig.214);

-crearea și realizarea accesoriilor de comunicare (semnalizări, plachete, indicatoare, alte elemente publicitare);

-formarea administratorului parcului de aventură și predarea unui caiet de sarcini către acesta (exploatare zilnică, controlul elementelor de sigurantă, întreținere și mentenanță).

Fig.214-Arhitectura unui parc de aventură
(sursa: http://www.cugetliber.ro/stiri-diverse-parc-aventura-brasov-locul-unde-adrenalina-atinge-apogeul-144309)

Pentru amenajarea unui bike park se parcurg următoarele etape:
-etapa de întocmirea unui studiu de fezabilitate, în care se au în vedere caracteristicile terenului, publicul țintă și piața agrementului activ;
-etapa de proiectare a parcului, în care se stabilește designul (alei, poteci, obstacole, instalații, structuri de primire, mobilier), se aleg materialele de construcție (pământ, lemn, piatră, beton, fier, plastic), se poartă discuții cu stakeholderii (autorități și comunități locale, diferite organizații interesate) și se stabilește bugetul proiectului;
-etapa de construire a parcului, când proiectul prinde contur în teren și se verifică implementarea acestuia, se reajustează bugetul, se evaluează fiecare operațiune, etc.;
-etapa post construcție, în care are loc recepția parcului, remedierea unor lipsuri, completarea dotărilor specifice, stabilirea regimului de exploatare, etc.

LEGISLAŢIA ÎN DOMENIUL DE INTERFERENŢĂ ARHITECTURĂ-TURISM

Arhitectura zonelor turistice şi structurilor de primire turistice este un element important în cadrul activitătţlior turistice, atât sub aspect estetic, cât şi funcţional.

În multe regiuni cu potenţial atractiv dotările turistice nu se armonizează cu peisajul şi tradiţia, şi nu respectă normele de urbanism privind amplasarea, mărimea, configuraţia şi raporturile lor cu structurile turistice învecinate.

Din această cauză, anumite destinaţii turistice nu reprezintă decât o aglomerare, adesea haotică, de hoteluri, cabane, vile, restaurante, baruri, etc. (fig.215).

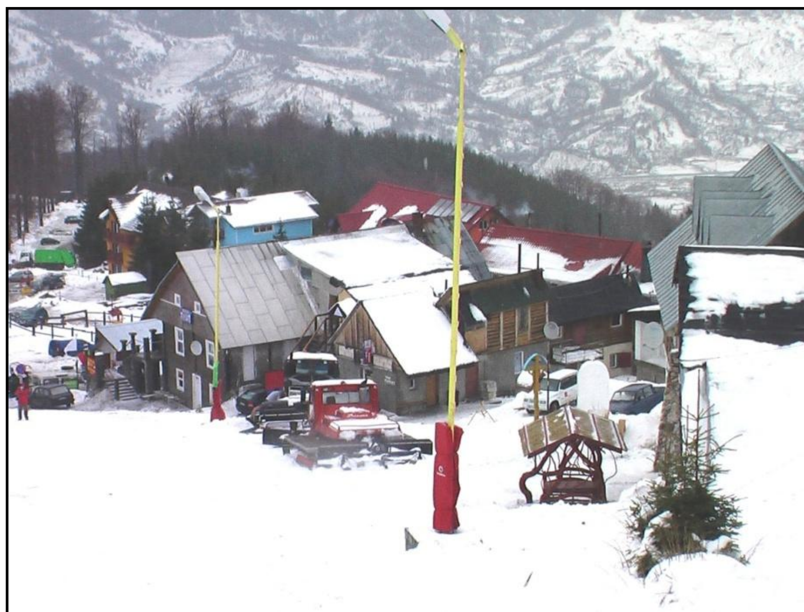

Fig.215-Staţiunea Straja din Munţii Vâlcanului

La această situaţie s-a ajuns fie din cauza lipsei unor planuri de urbanism care să le confere funcţionalitate şi aspect estetic, fie prin derogări de la aceste planuri de urbanism pe diferite motive.

Cu toate aceastea, există o legislaţie în vigoare cu privire la amplasarea şi caracteristicile tehnice ale construcţiilor turistice din zonele cu potenţial atractiv. Este vorba de HG 31/1996 pentru aprobarea ***Metodologiei de avizare a documentaţiilor de urbanism privind zone şi staţiuni turistice şi a documentaţiilor tehnice privind construcţiile din domeniul turismului.***

Obiectivul avizării îl reprezintă structurile de primire turistice, structurile de servire a mesei, structurile de agrement şi structurile de tratament balnear, iar avizul de specialitate este dat de către Ministerul Turismului.

Documentaţiile de urbanism şi amenajare a teritoriului vor fi supuse analizei în vederea respectării anumitor criterii, dintre care amintim:
-interconectarea intereselor generale ale zonei cu strategia de dezvoltare a turismului;
-delimitarea zonelor cu interdicţii temporare sau definitive de construire, de extindere de construcţii, etc.;
-prevederi privind delimitarea zonelor aferente obiectivelor protejate, monumentelor istorice şi de arhitectură;
-amplasarea construcţiilor în raport cu căile majore de circulaţie;
-prescripţii legate de accesul la construcţiile turistice, precum şi condiţiile minimale de echipare edilitară, recomandări şi prescripţii vizând utilizarea unor materiale de construcţie, finisaje exterioare, acoperişuri şi învelitori;
-referiri asupra modului de utilizare a terenurilor prin evidenţierea coeficientului de ocupare a acestora.

Emiterea avizului specific asupra amplasării va ţine cont de următoarele criterii:
-respectarea prevederilor certificatului de urbanism;
-încadrarea în prevederile PUG, PUZ, PUD, după caz;
-respectarea prevederilor privind încadrarea în măsuri de natură restrictivă unde, potrivit legii, s-a instituit un anumit regim de protecţie (rezervaţii istorice şi de arhitectură, parcuri naţionale şi balneare, rezervaţii naturale);
-accesul în zonă şi la obiectiv, drumuri de circulaţie, accese pietonale şi carosabile, parcaje, vecinătăţi, etc.;
-dezvoltarea armonioasă şi echilibrată în spaţiul avut în vedere privind capacităţi de primire, alimentaţie pentru turism, tratament balnear, agrement, în cadrul staţiunilor sau al zonelor funcţionale, stabilite prin planul urbanistic;
-prevederi legate de nivelul de decorare al amenajărilor interioare, finisaje, dotarea cu mobilier, etc.

Comisia de avizare din Ministerul Turismului poate refuza acordarea avizului atunci când:
-prin arhitectura practicată, dimensiuni, aspect exterior şi finisaje se modifică natura şi caracterul zonei în care se vor amplasa viitoarele construcţii ori nu se respectă prescripţiile stabilita pein actele normative;

-prin amplasament, structura capacităţlor sau profilul funcţional noile construcţii sau instalaţii pot compromite sau pot aduce prejudicii cadrului natural existent, mediului ambiant, peisajului caracteristic, resurselor naturale, etc.(fig.216);
-construcţiile noi nu se încadrează în parametrii funcţionali şi de valorifcare raţională a resurselor naturale;
-documentaţia supusă avizării nu reflectă clar funcţionalitatea tehnologică specifică profilului structurilor turistice după caz, de primire, de servire a mesei, de tratament balnear, de agrement turistic, ale obiectivului vizat.

Hotarârea Guvernului nr. 31/1996 pentru aprobarea Metodologiei de avizare a documentatiilor de urbanism privind zone si statiuni turistice si a documentatiilor tehnice privind constructii din domeniul turismului

CAP. 1

Dispoziții generale

1.1 Prin avizul Ministerului Turismului se urmărește:

a)corelarea prevederilor din documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului privind zone și stațiuni turistice cu cerințele de dezvoltare turistică a acestora și cu caracteristicile specifice amenajărilor din domeniul turismului, aliniate la standardele interne și internaționale;

Fig.216-Aberaţii arhitecturale în localitatea Buzescu din judeţul Teleorman
(sursa www.stari.ro/palate-de-tigani-buzescu-teleorman.html)

b)valorificarea și protecția patrimoniului turistic prin dezvoltarea unui turism durabil și calitativ, în concordanță cu strategia și cu programul național din domeniu;

c)creșterea competitivității ofertei turistice românești, ținând seama de criteriile de performanță specifice construcțiilor cu destinație turistică.

1.2. Avizul de specialitate al Ministerului Turismului precede și constituie o condiție a eliberării autorizației de construire/desființare pentru obiectivele din domeniul turismului, potrivit precizărilor de la pct. 2.1.2.

1.3. Avizul emis menționează categoria în care poate fi încadrat obiectivul, cu condiția respectării și a celorlalte criterii privind clasificarea pe stele și categorii a structurilor de primire turistice, și constituie premisa acordării ulterioare a categoriei.

CAP. 2

Obiectivul avizării

2.1. Avizul de specialitate al Ministerului Turismului se emite pentru:

2.1.1. documentații de urbanism și amenajare a teritoriului privind zone și stațiuni turistice, cu regulamentele de urbanism aferente;

2.1.2. documentații tehnice privind amplasamentul, conformarea și funcționalitatea construcțiilor noi cu destinație turistică de tipul:

a)structuri de primire turistice:

-hotel, hotel-apartament, motel, vilă, bungalou, cabană, sat de vacanță, camping, pensiune cu o capacitate mai mare de 3 camere, indiferent de categoria de confort a acestora;

b)structuri de servire a mesei:

-restaurant clasic, restaurant specializat, restaurant cu specific național sau local, braserie, berărie, grădină de vară, baruri de orice tip, unități de tip fast food-restaurant cu autoservire, bufet tip "expres", pizzerie, snack-bar-cofetarie, patiserie, organizate în:

-unități amenajate în spații special destinate, cuprinse în structuri de primire turistice;

-structuri independente, amplasate în cadrul stațiunii turistice;

c)structuri de agrement turistic:

-cluburi, cazinouri, săli polivalente, instalații și dotări specifice agrementului turistic-transport turistic pe cablu, pârtii amenajate pentru practicarea schiului și altele asemenea;

d)structuri de tratament balnear:

-complexe de turism balnear;

2.1.3. documentații privind funcționalitatea specifică a construcțiilor existente din domeniul turismului, supuse lucrărilor de modernizare, reamenajare, extinderi sau altor lucrări care modifică funcția turistică a acestora;

2.1.4. documentații privind construcțiile ce urmează a fi modificate structural și funcțional în scopul primirii unei funcționalități cu profil turistic.

CAP. 3

Procedura de avizare

3.1. Pentru avizarea documentațiilor de urbanism și amenajare a teritoriului vizând domeniul turismului, prevazute la cap. 2 pct. 2.1.1 din prezenta metodologie, se va prezenta partea scrisă și desenată, corespunzător fiecarui tip-fază a documentației, după caz, plan de amenajare a teritoriului-național, județean, plan

urbanistic general, zonal, de detaliu, conform prevederilor Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării construcțiilor și unele măsuri pentru realizarea locuințelor.

3.2. În vederea emiterii avizului Ministerului Turismului asupra documentațiilor privind construcții și amenajări din domeniul turismului, în conformitate cu prevederile Legii nr. 50/1991, se vor prezenta:

a)cererea de solicitare a avizului din partea beneficiarului;

b)certificatul de urbanism;

c)documentația tehnică de execuție-proiect în faza pentru autorizare de construire, care va cuprinde:

d) 1. piese scrise:

-memoriu succint pentru fiecare specialitate în parte;

-date și indicii care caracterizează construcția proiectată;

d) 2. piese desenate:

-planul cuprinzând încadrarea în teritoriu la una dintre scările: 1:10.000; 1:2.000; 1:1.000;

-planul de situație al imobilelor care fac obiectul avizării, la scara: 1:2.000 sau 1:1.000; 1:500; 1:200; 1:100, după caz, care va preciza:

-parcela cadastrală pentru care a fost eliberat certificatul de urbanism;

-amplasarea tuturor construcțiilor care se vor construi sau care se vor desființa;

-accesele în incintă și în constructie;

-plantații, spații verzi;

-trasee de alimentare cu apă și canalizare;

-planurile tuturor nivelurilor;

-secțiuni care să cuprindă cota zero, cotele tuturor nivelurilor, înălțimea acoperișului și pantele acestuia;

-toate fațadele care să cuprindă și clădirile învecinate, după caz, pentru construcțiile alipite unor imobile existente.

Piesele desenate sus-menționate se vor prezenta la una dintre scările: 1:100; 1:50 și, în mod excepțional, 1:20 pentru unele detalii de finisaje băi și de mobilare, specifice funcțiunii hoteliere a camerelor, pentru unități de categoria de confort de 4 și 5 stele.

3.3. Elemente de analiză și criterii de avizare:

3.3.1. Pentru documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului, analiza va avea în vedere elemente și criterii privind:

a)interconectarea intereselor generale ale zonei cu strategia de dezvoltare a turismului;

b)statuarea unei dezvoltări turistice durabile a zonei și a stațiunilor turistice;

c)zonificarea teritorial-funcțională care să releve natura dominantă a activității de bază;

d)reglementări specifice stațiunii turistice și/sau zonelor funcționale din cadrul acesteia;

e)prevederi privind delimitarea zonelor aferente obiectivelor protejate, monumente istorice și de arhitectură;

f)prevederi privind delimitarea zonelor cu interdicție temporară sau definitivă de construire, de extinderi de construcții, precum și alte situații, după caz;

g)prevederi de reabilitare, protejare și conservare a mediului, în funcție de principalele tipuri de resurse;

h)dezvoltarea sistemului de rețele tehnico-edilitare în corelare cu necesitățile rezultate din asigurarea amplasamentelor pentru obiective turistice sau de altă natură în cadrul zonelor sau a stațiunilor turistice;

i)destinația terenurilor în funcție de zonele de interes turistic, funcțiuni admise și interziceri;

j)amplasarea construcțiilor în raport cu căile majore de circulație;

k)rezervarea terenurilor, legată de rezolvarea problemelor de infrastructură turistică, circulație rutieră, parcaje publice, cât și a celor aferente obiectivelor turistice;

l)prescripții legate de accesul la construcțiile turistice, precum și condițiile minimale de echipare edilitară, recomandări și prescripții vizând utilizarea unor materiale de construcții, finisaje exterioare inclusiv și, după caz, la acoperișuri și învelitori;

m)prescripții referitoare la terenurile afectate de funcțiuni de utilitate publică, specifice stațiunilor turistice;

n)protectia factorilor naturali din perimetrul zonelor și stațiunilor turistice;

o)protecția construcțiilor turistice existente, precum și a celor supuse avizării în vederea autorizării de construire;

p)referiri asupra modului de utilizare a terenurilor prin evidențierea coeficientului de ocupare a acestora;

r)alte situații specifice stațiunii turistice în contextul unor precizări de detaliu privind prescripții și recomandări generale, precum și specifice zonei și/sau stațiunilor turistice.

3.3.2. Pentru analiza privind emiterea avizului specific asupra amplasamentului, conformării și funcționalității obiectivelor supuse avizării se vor avea în vedere, în principal, elemente și criterii cu referire la:

a)respectarea prevederilor certificatului de urbanism;

b)încadrarea în prevederile planului urbanistic general, zonal sau de detaliu, dupa caz;

c)respectarea prevederilor privind încadrarea în măsuri de natură restrictivă unde, potrivit legii, s-a instituit un anumit regim de protecție, rezervații istorice și de arhitectură, parcuri naționale și balneare, rezervații naturale;

d)condiții noi determinate ale amplasării de construcții într-un cadru restricționat, cu orientări ale dezvoltarii de perspectivă pe anumite profiluri ale zonei, altele decât cele care au stat la baza aprobărilor inițiale, căi rutiere noi, rezerve naturale, facilități deosebite;

e)avize prealabile de la factori implicați, pentru obiective și/sau lucrări având un înalt grad de complexitate;

f)considerente asupra amplasamentului în contextul prevederilor normelor și ale criteriilor de clasificare a structurilor de primire turistice, după caz, cu referire la caracteristicile terenului, cota pânzei de ape freatice, zone inundabile;

g)accesul în zona și la obiectiv, drumuri și circulații, accese pietonale și carosabile, parcaje, vecinătăți, sistematizare verticală;

h)prevederi privind exploatarea rațională și protecția factorilor naturali și de mediu în stabilirea capacităților unor funcțiuni din cadrul obiectivelor analizate, amplasate în stațiuni turistice;

i)posibilități de asigurare a calității produsului turistic în perspectivă, în funcție de rezervele omologate privind resursele naturale;

j)dezvoltarea armonioasă și echilibrată în spațiul avut în vedere privind capacități de primire, alimentație pentru turism, tratament balnear, agrement, în cadrul stațiunii sau al zonelor funcționale, stabilite prin planul urbanistic;

k)prevederi privind echiparea cu utilități, racorduri, trasee, care pot afecta capacitățile existente în zonă;

l)prevederi privind respectarea normativelor și a criteriilor de performanță a construcțiilor din domeniu, de asigurare a funcționalității și a gradului de confort vizând:

-partiul de arhitectură, accese și evacuări, suprafețele încăperilor, situarea și orientarea acestora în cadrul obiectivului, înscrierea în parametrii tehnici specifici funcțiunilor privind iluminatul natural, izolarea fonică;

m)prevederi și nivelul de echipare cu aparatură și/sau utilaje specifice și dotare, corespunzător gradului de confort preconizat;

n)prevederi și nivelul de decorare și al amenajarilor interioare, finisaje, dotarea cu mobilier;

o)respectarea fluxului tehnologic specific profilului activităților, determinat în stabilirea nivelului de confort al obiectivului, al capacităților, după caz, de cazare, alimentație pentru turism, tratament balnear, agrement turistic;

p)organizarea spațiilor anexe și a fluxurilor tehnologice specifice spațiilor de producție gastronomică-bucătării, preparări, depozitare, laboratoare, precum și a spațiilor tehnice-spălătorii, centrală termică, grupuri sanitare pentru personal.

3.3.3. Comisia de avizare de specialitate a Ministerului Turismului poate refuza acordarea avizului atunci când:

a)prin arhitectura practicată, dimensiuni, aspect exterior, finisaje, se modifică natura și caracterul zonei în care se vor amplasa viitoarele construcții ori nu se respecta prescripțiile stabilite prin actele normative;

b)prin amplasament, structura capacităților sau profilul funcțional, noile construcții sau instalații pot compromite sau pot aduce prejudicii cadrului natural existent, mediului ambiant, peisajului caracteristic, resurselor naturale, salubrității și/sau securității publice;

c)terenurile pentru amplasamente sunt inundabile, erodate sau aluneca;

d)construcțiile noi, prin amplasament, au accese care nu asigură funcționalitatea normală sau sunt inaccesibile mijloacelor de stingere a incendiilor;

e)construcțiile noi nu se încadreaza în parametrii funcționali și de valorificare rațională a resurselor naturale;

f)interese majore de ordin edilitar de perspectivă impun anumite restricții de care nu s-a ținut seama;

g)documentația supusă avizării nu reflectă clar funcționalitatea tehnologică specifică profilului structurilor turistice după caz, de primire, de servire a mesei, de tratament balnear, de agrement turistic, ale obiectivului analizat.

CAP. 4

Dispoziții finale

4.1. Avizul se emite în termen de 30 de zile de la data înregistrării documentației complete la Ministerul Turismului.

În cazul unor lucrări având un înalt grad de complexitate termenul de emitere a avizului se prelungește cu 15 zile.

4.2. În situația depunerii unei documentații incomplete, aceasta se restituie solicitantului în termen de 15 zile de la data înregistrării, în vederea completării.

4.3. Contestațiile la aviz se depun în scris la Ministerul Turismului, în termen de 15 zile de la data primirii avizului de către beneficiar, urmând ca în termen de 15 zile să se transmită răspunsul la contestație.

Datorită faptului că un număr mare de construcţii finalizate sau în curs de execuţie, din stațiunile turistice şi din localităţile aflate pe litoralul Mării Negre, se aflǎ pe terenuri proprietate publică sau privată şi sunt realizate fără autorizaţie de construire sau cu nerespectarea prevederilor autorizaţiei de construire a fost emisă Legea Nr.3/2011. Executivul şi-a propus, în aceste condiţii, să asigure cadrul legislativ necesar stopării proliferării de construcţii/lucrări de construcţii realizate fără autorizaţie de construire, atât pe domeniul public şi privat al statului sau al unităţilor administrativ-teritoriale, cât şi pe proprietatea privată a persoanelor juridice/fizice (fig.217).

Fig.217-Construcţii turistice ilegale pe plaja de la Vama Veche
(sursa www. old.cotidianul.ro/ constructiile_ilegale_din_vama_veche_vor_fi_demolate-40579.html)

LEGEA Nr. 3 din 1 martie 2011
pentru aprobarea Ordonantei de urgenta a Guvernului nr. 41/2010 privind unele masuri pentru întarirea disciplinei în constructii

Articol unic. - Se aprobă Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 41 din 28 aprilie 2010 privind unele măsuri pentru întărirea disciplinei în construcţii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 278 din 28 aprilie 2010, cu următoarele modificări:

1. Articolul 1 va avea următorul cuprins:

„Art. 1. - Prin derogare de la prevederile art. 28, 31 şi 32 din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcţii, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, toate construcţiile cu destinaţie turistică din zonele cu potenţial turistic, staţiunile turistice, zonele construite protejate, zonele de protecţie a monumentelor istorice, rezervaţiile naturale şi alte asemenea, precum şi construcţiile cu destinaţie turistică şi construcţiile realizate în limita a 200 de metri de la linia de coastă, din staţiunile turistice şi din localităţile aflate pe litoralul Mării Negre, executate fără autorizaţie de construire sau cu nerespectarea prevederilor acesteia, aflate pe terenuri proprietate publică ori privată, finalizate sau în curs de execuţie, se desfiinţează."

2. La articolul 2, alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„Art. 2. - (1) După constatarea faptului că respectivele construcţii au fost executate fără autorizaţie de construire sau cu nerespectarea prevederilor acesteia de către reprezentanţii Inspectoratului de Stat în Construcţii, aceştia înştiinţează Direcţia generală lucrări publice din cadrul Ministerului Dezvoltării Regionale şi Turismului, care somează proprietarii construcţiilor să le desfiinţeze în termen de 48 de ore."

GHID PENTRU RECUNOAȘTEREA STILURILOR ARHITECTURALE

Un stil arhitectural se caracterizează prin anumite elemente care-i conferă identitate culturală și istorică. Dintre aceste elemente se pot aminti: forma, volumul, decorațiunile, modul de construire, materialele utilizate, funcția, amprenta regională. Stilurile în arhitectură s-au succedat în funcție de modă, credințe, idei, tehnologie și materiale de construcție. Apariția unui stil arhitectural nu s-a făcut brusc, ci într-un context cultural în care coexistau mai multe stiluri, iar noul stil a apărut ca un răspuns sau o necesitate la cererile social-economice ale epocii respective.

Pe lângă stilurile fundamentale, care pot împrumuta caracteristici regionale (ex. stilul renascentist italian, francez, german, englez, spaniol, etc.), există numeroase stiluri locale, apărute datorită unor condiții cultural-istorice specifice (ex. stilul georgian, stilul victorian, stilul brâncovenesc, stilul islamic, stilul colonial, etc.), care stârnesc intersul vizitatorilor. De asemenea, stilurile fundamentale pot suferi relansări și reinterpretări, dând naștere altor stiluri arhitecturale (ex. stilul neogotic, stilul neoclasic, etc.) cu atractivitate mare pentru turism, iar o construcție poate conține elemente care să aparțină mai multor stiluri arhitecturale adăugate de-a lungul timpului (ex. gotic+renaștere; renaștere+baroc, baroc+art nouveau, etc.).

Creațiile arhitecturale sunt mai bine reprezentate în mediul urban. Aici au fost ridicate de-a lungul timpului numeroase clădiri în diferite stiluri, fapt care crește gradul de atractivitate turistică a orașelor respective și le conferă o anumită identitate culturală.

Spre exemplu:

a)în orașul Boston din SUA sunt semnalate următoarele stiluri arhitecturale: Post-Medieval (1620-1710), Georgian (1700-1790), Federal (1780-1830), Revival (Greek Revival 1820-1860; Italianate Style 1840-1855; Second Empire 1860-1875; Romanesque Revival 1870-1900; Gothic Revival 1830-1945; Queen Anne 1870-1890; Colonial Revival 1876-1960), Neoclasic (1885-1930), Art Deco (1925-1940), Modernism (1938-1980) și Brutalism (1950-1975)[12];

b)în orașul Londra coexistă stilurile arhitecturale: normand (Turnul Londrei), gotic (Catedrala Durham), tudor (Palatul Hampton), georgian (Chiswick House), victorian (Palatul Westminster), baroc (Catedrala Sf. Paul), neoclasic, modern (art deco, brutalism, minimalism, high-tech)[13];

---

[12] http://www.bostonpreservation.org/advocacy/architectural-style-guide.html

[13] http://www.bbc.co.uk/history/british/architecture_01.shtml

c)în Paris ne încântă următoarele stiluri arhitecturale: roman (vestigii din timpul Imperiului Roman), romanic (Biserica St-Germain-des-Prés), gotic (Catedrala Notre-Dame), renascentist (Hôtel Carnavalet), baroc (Palatul Luxembourg), neoclasic (Pantheonul, Arcul de Triumf), art nouveau (Hotel Lutetia, Hotel Ceramic), brutalism (Centrul Național al Dansului), high-tech (Centrul Georges Pompidou)[14];
d)în Viena se întâlnesc stilurile: gotic (Catedrala Sf. Ștefan, Biserica Minoriților, Catedrala Sf. Augustin), baroc (Palatul Liechtenstein, Palatul Schönbrunn, Karlskirche), neoclasic (Biserica Votivă, Primăria, Rathaus, Parlamentul), romantic (Arsenal), art nouveau, jugendstil sau secession (Majolika Haus, Postsparkasse), politic (Karl-Marx-Hof), high-tech, etc.[15]
e)la Roma se pot admira stilurile: roman republican și imperial (temple, bazilici, arcuri de triumf, terme, apaducte, Colosseumul, Forul Roman, Pantheonul, Circus Maximus, etc.), romanic (bisericile Santa Maria Maggiore, Sf. Paul, Santa Maria in Trastevere), gotic (biserica Santa Maria sopra Minerva), bizantin (catacombele), renascentist (Palazzo del Quirinale, bazilica Sf. Petru), neoclasic (Monumentul Vittorio Emanuele, Piața Republicii), fascist (Colosseo Quadrato), etc.[16]

Problema importantă pentru vizitatorul neavizat este recunoașterea diferitelor stiluri arhitecturale pe care le întâlnește într-o anumită destinație turistică. Pentru aceasta trebuie avute în vedere câteva elemente de ordin tehnic, cum ar fi:
-perioada în care a fost ridicată construcția sau structura arhitecturală;
-funcțiunea construcției (lăcaș de cult, castel, cetate, conac, palat, instituție, clădire comercială, hotel, pensiune, cabană, clădire de locuit, piață, etc.);
-materialele de construcție (piatră, cărămidă, argilă, stuf, paie, ciment, var, lemn, fier, oțel, sticlă, beton);
-planul construcției;
-volumul construcției;
-forma și grosimea zidurilor;
-structurile interioare (tavane, arcuri, bolți, coloane, balustrade, scări, pardoseli);
-structurile exterioare (turle, cupole, contraforturi, frontoane, coloane, antablamente, portice, cornișe, lucarne, parapeți, arcade, balcoane, scări, rotonde, jgheaburi pentru scurgerea apei, etc.);
-configurația construcției (geometrică, abstractă, avangardistă);

[14] http://www.frommers.com/destinations/paris/658476#sthash.Mcdb3bLV.dpbs
[15]http://www.aboutvienna.org/architecture_in_vienna.php;
http://www.frommers.com/destinations/vienna/249700#sthash.47EFNX8o.dpbs
[16] http://en.wikipedia.org/wiki/Architecture_of_Rome

-forma acoperișurilor (plate, în 2-4 ape, mascate, cu pantă ruptă, mansardate, crenelate, cu pop scurt de coamă, cu firmă pe scaune, în șarpantă, decorative, etc.);
-forma fațadelor (drepte, rotunde, frânte, cu coloane, cu frontoane, vitrate);
-forma frontoanelor (triunghiulară, curbă, frântă);
-forma cupolelor (circulară, cu coajă simplă, semisferică, dom farfurie, dom oval, dom ridicat pe coloane, dom cu trei straturi, dom poligonal, dom dovleac, dom ceapă, dom ascuțit, semidom);
-forma ușilor și portalurilor (simple, duble, triple, gradate, arcuite);
-forma porticelor (hexastile, in antis, peristil, corintic);
-forma ferestrelor (largi, evazate, în ogivă, rotunjite, arcuite, before, bovindou, cu zăbrele, glisante);
-forma scărilor (în spirală, într-o singură rampă, în două rampe, circular, rulantă);
-decorațiunile interioare (picturi, sculpturi, vitralii) și exterioare (ornamente în forme umane, animale și florale, sculpturi, rozete);

Aplicând analitic această cheie la orice construcție se poate determina stilul arhitectural căruia îi aparține, sau elementele specifice stilurilor arhitecturale prezente în cadrul structurii respective.

AUDITUL ARHITECTURAL ȘI PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU CONSERVAREA PATRIMONIULUI CONSTRUIT

Auditul architectural reprezintă procesul de inventariere și evaluare a obiectivelor arhitecturale de pe un anumit teritoriu, și a unui spațiu geografic în vederea stabilirii potențialului atractiv, planului de acțiune pentru conservarea diversității arhitecturale și strategiilor de amenajare turistică.

Pentru efectuarea auditului architectural în cadrul unor situri sau regiuni cu valoare culturală (așezări urbane, așezări rurale, areale turistice, etc.), se poate aplica fișa de inventariere și evaluare, pe baza căreia se pot elabora diferite strategii de reabilitare a unor obiective (case tradiționale, biserici, turnuri, poduri, piețe, etc.) sau ansambluri de clădiri, și de amenajare a spațiului în vederea creșterii gradului său de atractivitate pentru turism.

În principiu, rubricatura acestei fișe ar putea fi următoarea, cu adaptări și adăugiri în funcție de situație:

a)**pentru un obiectiv arhitectural**:

-denumire ;
-localizare și coordonate GPS ;
-stil arhitectural;
-starea edificiului;
-destinația actuală;
-riscuri structural-funcționale și geografice;
-recomandări pentru reabilitare și conservare;

b)**pentru situri arhitecturale** (orașe și sate culturale, ansambluri de clădiri):

-denumirea sitului;
-coordonate GPS;
-tipul de construcție (biserică, mănăstire, clădire, piață, locuință, etc.);
-stil arhitectural;
-starea edificiului (în general, în special-pereții, acoperișul, ferestrele, ușile, interiorul);
-destinația actuală (locuire, instituție, lăcaș de cult, abandonată);
-riscuri structural-funcționale și geografice (prăbușire, infiltrații, exfoliere, coroziune, oxidare, etc.);
-recomandări pentru reabilitare și conservare;

c)**pentru areale etnografice**:

-denumirea arealului (vale, ținut, unitatea deluroasă, unitate montană);
-tipul de construcție;
-coordonate GPS;
-stil arhitectural;
-starea edificiului;
-destinația actuală;
-riscuri structural-funcționale și geografice;
-recomandări pentru reabilitare și conservare.

Planul de acțiune pentru conservarea patrimoniului arhitectural ar putea include următoarele etape:
-conștientizarea populației și a instituțiilor abilitate despre necesitatea conservării creațiilor arhitecturale de valoare (simpozioane, conferințe, postere, pliante, broșuri, excursii tematice, etc.);
-stabilirea cadrului legislativ de conservare;
-întocmirea unei baze de date despre obiectivele arhitecturale cu valoare (fișa de inventariere și evaluare);
-elaborarea unor proiecte de conservare a patrimoniului arhitectural.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1)**Allen, L., F.,** (1852), *Rural Architecture, Being a Complete Description of Farm Houses, Cottages, and Out Buildings,* Agricultural Book Publisher, New York (varianta electronică 2006)

2)**Bâca, I.,** (2009), *Turismul și mediul turistic din cadrul depresiunii Colibița-Probleme de geografie aplicată,* Analele Universității Ștefan cel Mare, Suceava, Secțiunea Geografie, XVIII, p.271-280

3)**Bâca, I., Șteff, I.,** (2010), *Colibița-dimensiuni turistice*, Ed. Nova Didactica, Bistrița

4)**Bâca, I.,** (2011), *Colibita Climatic Resort (Bistrita-Nasaud County) between Project and Purpose,* Journal of Settlements and Spatial Planning, vol.2, nr.1, Cluj-Napoca, p.19-26

5)**Bâca, I.,** (2011), *Proiectul stațiunii Colibița (județul Bistrița-Năsăud)*, în *Analiza preliminară în economia regională: ipostaze rurale și urbane*, Presa Universitară Clujeană, Editor: Iosif Marin Balog, Rudolj Graff, Ioan Lumperdean, p. 689-702

6)**Berstein, S., Milza, P.,** (1998), *Istoria Europei-Moștenirea antichității,* vol.I, ed. a II-a, Institutul European, București

7)**Buliga, M., Panţu, B.,** (2005), *Istoria artelor şi a arhitecturii- manual pentru clasele IX-X*, Grup Editorial Art, Bucureşti

8)**Carpentier, J., Lebrun, F.,** (2001), *Istoria Franței*, Institutul European, București

9)**Călina, J., Călina, A.,** (2010), *Agroturism-Manual universitar pentru învăţământul la distanţă*, Universitatea din Craiova, Facultatea de Ştiinţe Agricole

10)**Cernescu, T.,** (2004), *Societate și arhitectură-o perspectivă sociologică,* Ed. Tritonic, București

11)**Chintăuan, I.,** (2005), *Etnopetrografia-cultură populară și religie în piatră,* Ed. Supergraph, Cluj-Napoca

12)**Christensen, A. J.,** (2005), *Dictionary of landscape architecture and construction*, McGraw-Hill

13)**Ciangă, N., Dezsi, Şt.,** (2007), *Amenajare turistică,* Ed. PUC, Cluj-Napoca

14)**Cragoe, C.D.,** (2008), *Ghid de arhitectură*, Ed. Litera Internațional, București

15)**Dincă, D., Dumitrică, C.,** (2010), *Dezvoltare și planificare urbană,* Ed. Pro Universitaria, București

16)**Doicescu, O.,** (1983), *Despre arhitectură-scrieri, cuvântări*, Ed. Tehnică, București

17)**Faure, P.,** (2002), *Renașterea,* Microsinteze 41, Ed. Corint, București

18)**Florescu, P., Florea, B., Petrescu, P.,** (1969), *Arta populară românească,* Editura Acadamiei Republicii Socialiste România, București

19)**Focșa, Gh., Godea, I.,** (2002), *Arhitectura Gorjului*, Ed. De Vest, Timișoara
20)**Gaulard, R.M.,** (2004), *Carol cel Mare*, Microsinteze 63, Ed. Corint, București
21)**Geary, P.J.,** (2010), *Merovingienii-Europa înainte de Carol cel Mare*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște
22)**Hamlin, A.D.F.,** (1909), *History of Architecture*, 7-th Edition, Longmans, Green and Co, 91 and 31 Fifth Avenue, New York, London, Bombay and Calcutta
23)**Hansbridge, J.,** *Graphic History of Architecture*, Manuscript
24)**Harouel, J-L.,** (2001), *Istoria urbanismului*, Ed. Meridiane, București
25)**Ionescu, Gr.,** (1937), *Istoria arhitecturii românești*, Cartea Românească, București
26)**Iordănescu, T.,** (2003), *Viața privată în Imperiul Roman*, Ed. Vestala, București
27)**Kerns, Ann,** (2010), *Seven Wonders of Architecture*, Twenty-First Century Book, Minneapolis, Lerner Publushing Group
28)**Lalouette, Claire,** (1987), *Civilizația Egiptului antic*, vol. I-II, Ed. Meridiane, București
29)**Morgan, M. H.,** (1914), *Vitruvius-The Book of architecture*, Harvard University Press
30)**Necula, N.,** (1995), *Biserică și cult pe înțelesul tuturor*, Ed. Europartner, București
31)**Nicolescu, A.,** (1999), *Istoria civilizației britanice*, vol.I, Institutul European, București
32)**Petrescu, P.**, (1974), *Arhitectura țărănească de lemn din România*, Ed. Meridiane, București
33)**Shaw, Ed.,** (1843), *Rural Architecture*, Boston (variantă electronică Google Book Search)
34)**Spânu, R.,** (2010), *Arhitectura în turism*, Note de curs, Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Geografie
35)**Specht, J**., (2014), *Architectural Tourism-Building for Urban Travel Destinations*, Springer Gabler
36)**Tacitus, P.C.,** (2004), *Germania. Dialogul despre oratori*, Ed. Paideia, București
37)**Tomașevschi, Anca, Sandu,** (2002), *Elemnte de arhitectură-curs universitar*, Universitatea Tehnică de Construcții, ECAS Trade SRL, București
38)**Tomescu, C.V.,** (2006-2007), *Arhitectură peisageră și design forestier-note de curs*, Universitatea Ștefan cel Mare, Facultatea de Silvicultură, Suceava
39)**Vais, Gh.,** (1998), *Programe de arhitectură-curs*, Universitatea Tehnică Cluj-Napoca
40)****Arhitectura. Evoluţie, stiluri, personalităţi*, vol.I-III, Ed. Litera, Bucureşti, 2010
41)****Illustrated survey manual and guide to architectural styles*, Preservation Design Partnership, Philadelphia, 2009; Available on http://www.preservationalliance.com/files/Archstyles.pdf

42)****Istoria Artei și Arhitecturii*, Ministerul Educației și Cercetării, București, 2005
43)****Politica pentru arhitectură în România 2010-2015*, Ordinul Arhitecților din România; Disponibilă pe http://www.arhitecthuro.ro/files/resurse/ Politica_pt_arhitectura_in_RO_2010-2015.pdf

